

კავკასიონი

ყოველკვირეული გაზეთი KAVKASIONI 27 იანვარი * ფასი 1500 კუპონი

30 წიტი

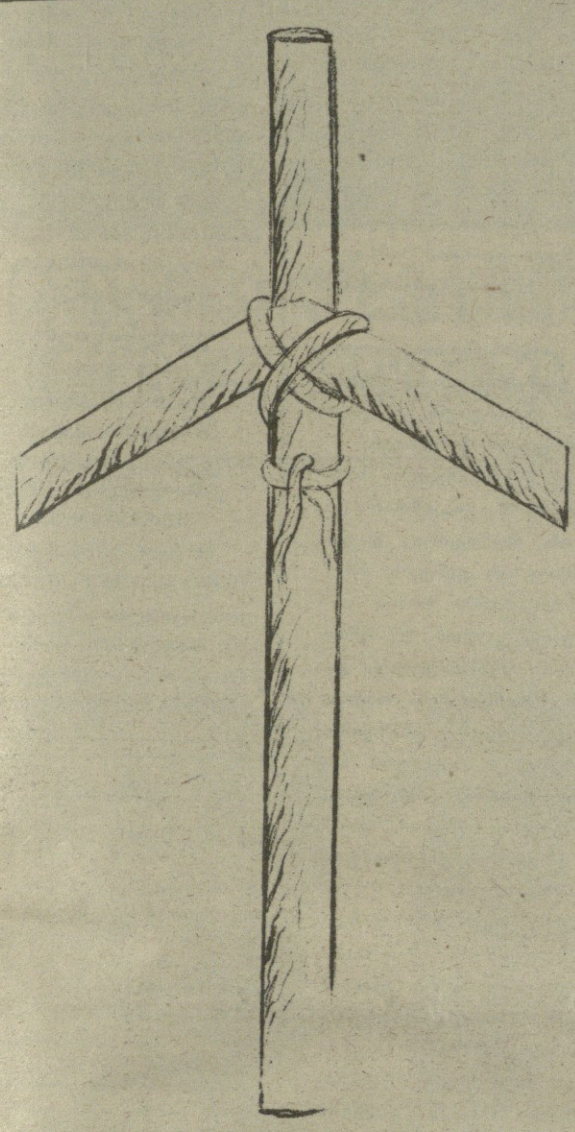
საქართველო ერთიან ევროპულ პროცესში

20-21 იანვარს საქართველოს სამთავრობო დელეგაცია ვიზიტით იმყოფებოდა საფრანგეთში. გადაუჭარბებლად შეიძლება ითქვას, რომ ეს იყო საქართველოს საერთაშორისო კონტაქტების გაფართოებისათვის გადადგმული უმნიშვნელოვანესი ნაბიჯი. საქართველოს CHI-ში განცხადებით შემდეგ ამ ვიზიტს ფართო საერთაშორისო რეზონანსიც ექონდა. მხოლოდ საზოგადოებისათვის

უაღრესად მნიშვნელოვანია ედუარდ შევარდნაძის, როგორც ავტორიტეტული პოლიტიკოსის დამოკიდებულება ყოფილი საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე მიმდინარე პროცესების მიმართ. ედუარდ შევარდნაძის მონაწილეობა რუსეთში დემოკრატიის მხარდაჭერისაკენ განხილვებში, როგორც გაეროს იმისა, რომ ყოფილი საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე ტოტალიტარიზმი და

იმპერიალიზმი ვეღარ აღორძინდება. ზემოთქმულის დასტური გახლავთ ვიზიტის მსვლელობის დროს ბორის ელცინის განცხადება და ბუტროს გალის საგანგებოდ ჩასვლა პარიზში. საფრანგეთში ვიზიტის შედეგებზე გვესაუბრება სახელმწიფოს მეთაურის პრესსეკტორის ხელმძღვანელი ბატონი ნაზა კანდელაკი.

იხილეთ გვ-2 გვ.

„ღმერთო ნინოისო, განმინათლე ბნელი ესე და მიჩუენე საყოფელი ჩემი, და აღვიარო სახელი შენი“...

უიდა ქართლი

„სამხრეთ ოსეთის“ „დემოკრატიის“ სამოქმედო ტაქტიკა

მწვავე პოლიტიკური სიტუაციის მოუხედავად, ოსი სეპარატისტები არა თუ ცდილობენ ორ ხალხს შორის კონფლიქტის ცივილიზებული გზით მოგვარებას, არამედ ანტიქართული მოქმედებით კიდევ უფრო დაბავენ მდგომარეობას. ამასწინათ ცხინვალის საქალაქო საბჭოს აღმასკომმა ექსტრემისტული მოქმედების კიდევ ერთი ტაქტიკური სველა განახორციელა — მიიღო გადაწყვეტილება ქართველი მოსახლეობის საცხოვრებელი ბინების შესახებ. გადაწყვეტილებით აღინიშნულია, რომ ცხინვალის ქართველებმა მოსახლეობამ, რომელიც აშკარად ეწინააღმდეგებოდა ოსი ხალხის სამართლიან ბრძოლას სრული დამოუკიდებლობისათვის, მდგომარეობის გამწვავების მიზნით, თვითნებურად მიატოვა საცხოვრებელი ბინები და დღეს თავს ღვრილივით იტყობს. თუ ცხინვალის ქართველი მოსახლეობა მოკლე ხანში არ დაბრუნდება და არ გადაიხდის სახელმწიფო საბინაო ხარჯებს, მაშინ, საქალაქო საბჭოს აღმასკომი მათი საცხოვრებელი ბინების ჩამორთმევასა და საჯაროდ გაყიდვის უფლებას იტოვებს.

რა თქმა უნდა, ოსეთის „დემოკრატიული“ სახელმწიფოს მშენებლებს ასეთი შენიღბული, არასამართლებრივი გზით სურთ თავიდან აიცილონ ქართველთა დემორტაციისა და გენოციდის პასუხისმგებლობა, მაგრამ სამართლიანობა მოითხოვს აღინიშნოს, ეს პროვოკაციული გადაწყვეტილება რომ არა, დემორტირებულთა წინაშე თავი იჩინა სხვადასხვა სახის პრობლემებმა, რომელთა პრინციპული დაძლევის გარეშე ღვრილივით უარს ამბობენ, დაუბრუნდნენ მამპაველ კერას. უპირველესი პრობლემა ისაა, რომ ქართველები სოციალურად და ფიზიკურად დაუცველნი არიან. არა აქვთ რეალური გარანტია, რომ „ოსეთის რესპუბლიკის“ თვითმარქვია ხელისუფლება კიდევ არ მოაწყობს მშვიდობიანი ქართველი მოსახლეობის გენოციდს. იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ქართველი მოსახლეობის უშიშროებას რუსეთის სამშვიდობო შეიარაღებული ძალები დაიცვენ, საკითხავია, რომელ რესპუბლიკაში მოუწევთ მათ ცხოვრება და მუშაობა?

იხილეთ გვ-6 გვ.

ეკონომიკა

რომან გომცირიძე: უპასუხისმგებლო ვითარებაში ყველა ეკონომიკის დაცმა მრავალი ფაქტორითაა გამოწვეული. ფინანსური სისტემის ამაში ინდელ მდგომარეობაში ჩაგდება მნიშვნელოვანწილად არაკომპეტენტურობითა და სხვა სუბიექტური მიზეზებითაც არის განპირობებული. ბუნებრივია, მომლოდველობისკენ მწვანე ხელი უნდა იქნეს გაშლილი, თუ შეიძლება პქონდეს უახლესი ფინანსები, მაგრამ არსებობს რაღაც ზღვარი, რომლის ქვემოთ დაშვება მხოლოდ უცოდინარობისა და ანტი-სახელმწიფოებრივი (კომპარტო-რული) ძალების ქმედებით თუ არის შესაძლებელი.

იხილეთ გვ-4 გვ.

პირველი გვარდი

ბატონო ზაზა, რაღაც ეტაპზე ფრანგებისგან საქართველოს მიმართ თითქოსნაკლები ყურადღება იგრძნობოდა, რაც გარკვეულ სინანულს იწვევდა. ამ ვიზიტის მსვლელობამ, ქართული დელეგაციის მიღების დონემ ყოველგვარი ეჭვი გააქარწყლა...

— მოგვხსენებთ, საფრანგეთი ევროპის წამყვანი ქვეყანაა. აქამდე ყველაზე მჭიდრო კონტაქტი, დასავლეთ ევროპის ქვეყნებიდან, გერმანიასთან გვაქონდა. გაშვებების წინ ბატონმა ედუარდმა აღნიშნა: რომ გარკვეული ჩამორჩენა იგრძნობოდა საფრანგეთთან ურთიერთობაში. მართლაც, იყო პერიოდი, როცა საფრანგეთიც არ აქტიურობდა, მაგრამ მას შემდეგ, რაც საფრანგეთის პოლიტიკურ არენაზე წინ წაშიწიეს კონსერვატულმა ძალებმა, ვითარება შეიცვალა — დაინიშნა ელჩი საქართველოში და კონტაქტებმა უფრო ინტენსიური ხასიათი მიიღო. სოხუმის ტრაგედიის დღეებში ფრანსუა მიტერანმა მოწვევა გამოუგზავნა ედუარდ შევარდნაძეს, მაგრამ, მოგვხსენებთ, იმ ვითარებაში შეუძლებელი იყო გამგზავრება. ახლა კი, როდესაც მეტ-ნაკლებად შესაბამისი პირობები შეიქმნა, დაიგეგმა ვიზიტი საფრანგეთში.

— რა მიზნებს ისახავდა საქართველოს დელეგაცია საფრანგეთში გამგზავრების წინ?

— უმთავრესი მიზანი იყო ევროპის ამ უდიდეს და წამყვან ქვეყანასთან სამართლებრივი ურთიერთობის დაპყრება. მინდა ხაზი გავუხაზო ერთ მნიშვნელოვან მომენტსაც, კერძოდ, საფრანგეთთან საქართველოს ურთი-

ერთობის ასეთ მაღალ რანგში აყვანა კიდევ ერთი მტკიცე გარანტიაა ჩვენი დამოუკიდებლობისა, რადგან საფრანგეთი პოლიტიკური თვალსაზრისით ყოველთვის წამყვანი ქვეყანა იყო ევროპაში.

როგორც აღვნიშნე, ვიზიტი დაიგეგმა მიტერანის მოწვევის შესაბამისად და, ამდენად, განისაზღვრა ვიზიტის პროგრამაც. მთავარი იყო შეხვედრა საფრანგეთის პრეზიდენტთან, ბატონ ფრანსუა მიტერანთან, გარდა ამისა, დიდმნიშვნელოვანი იყო საუბარი საფრანგეთის პარლამენტში მის ასეთ მაღალ რანგში აყვანა კიდევ ერთი მტკიცე გარანტიაა ჩვენი დამოუკიდებლობისა, რადგან საფრანგეთი პოლიტიკური თვალსაზრისით ყოველთვის წამყვანი ქვეყანა იყო ევროპაში.

ნტში მის თავმჯდომარესთან და საგარეო კომისიის ხელმძღვანელთან, აგრეთვე თავდაცვისა და უშიშროების კომისიაში შეხვედრა, თუმცა, ვიზიტის მსვლელობისას პროგრამაში მოხდა გარკვეული კორექტივები და ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი კორექტივი იყო შეხვედრა ჟაკ შირაკთან. იგი ამჟამად პარიზის მერია, მაგრამ მომავალ არჩევნებში საფრანგეთის პრეზიდენტობის კენჭს უდგას. ყველაზე რეალურ კანდიდატად ითვლება შირაკს იცნობენ, როგორც მტკიცე ხელის პოლიტიკოსს და დაახლოებით იმ ფრთას ეკუთვნის, რომელსაც ეკუთვნოდნენ რონალდ რეიგანი და მარგარეტ ტეტჩერი.

საქართველო ერთვება ევროპულ პროცესებში

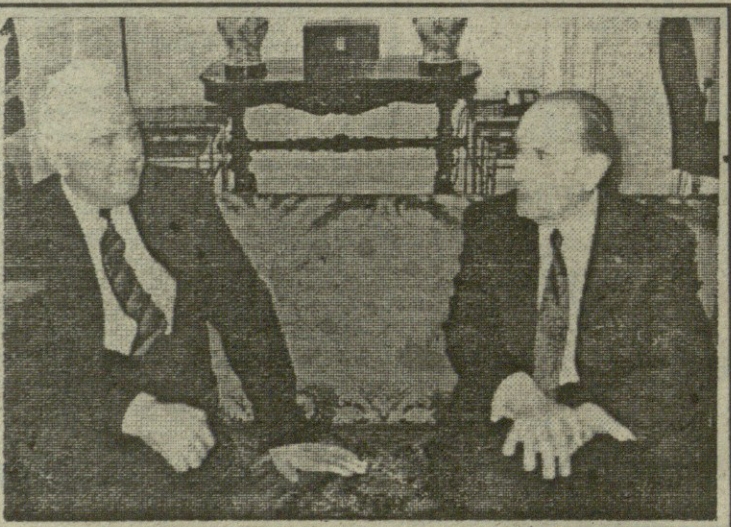
— გარდა საფრანგეთის პოლიტიკურ წრეებთან ორმხრივი მოლაპარაკებისა, ძალზე მნიშვნელოვანი იყო კონტაქტები საერთაშორისო ორგანიზაციებთან...

— საქართველო-საფრანგეთის ორმხრივი ურთიერთობა იყო ვიზიტის ერთი მხარე. დაგეგმილი გვაქონდა მეორე მიმართულების შეხვედრებიც, კერძოდ, საერთაშორისო ორგანიზაციების წარმომადგენლებთან. აქ გვულისხმობ იუნესკოს და განვითარებადი ქვეყნების დახმარების საერთაშორისო ორგანიზაციას. გარდა ამისა, დაგეგმილი იყო შეხვედრა ბუტროს გალის პირად წარმომადგენელთან ბრუნერთან, თუმცა, საბოლოოდ ისე მოხდა, რომ ედუარდ შევარდნაძეს სასტუმროში პირადად ეწვია ბუტროს გალი, რომელიც ამისათვის საგანგებოდ ჩამოფრინდა პარიზში.

იუნესკოსთან კონკრეტულად დაისახა ორი მიმართულება: ეს არის ენერგიის გამოყენების არატრადიციული მეთოდების ცენტრის დაარსება საქართველოში და იუნესკოს მონაწილეობა ქართული კულტურის ძეგლების აღდგენა-რესტავრაციაში, ამავე დროს მსოფლიო საგანძურში შეიტანენ საქართველოს ტერიტორიაზე არსებულ კულტურულ ძეგლებს.

ბული ყოველგვარი ინფორმაცია, რაც დაგეგმვებზე განვსაზღვროთ საქართველოს განვითარების პერსპექტივა და პრიორიტეტები, აგრეთვე დაგეგმვებზე საქართველოს ადგილი მსოფლიო ეკონომიკურ პროცესში. ჩვენ შემოგვთავაზეს პროგრამა, რომელიც ითვალისწინებს მაღალი დონის სპეციალისტებისა და სახალხო მეურნეობის ხელმძღვანელი კადრების მომზადებას. ამის ხარჯებს განვითარებადი ქვეყნების დამხმარე ორგანიზაცია გაიღებს. მოგვხსენებთ, რაოდენ მწვავედ დგას ჩვენთან კადრების პრობლემა. ამდენად, ეს გახლდათ უმნიშვნელოვანესი წინადადება.

ცალკე მინდა შეგვხო საუბრებს ბუტროს გალისთან და ბრუნერთან, რომლებმაც დადებითად შეაფასეს შეხვედრის პროცესი. ახლა ბევრი რამაა დამოკიდებული გაეროს უშიშროების საბჭოს რეზოლუციაზე და შემდგომი მოქმედების ოპერატიულობაზე. დღეს აუხანეთში გაეროს ეგიდით რეალური სამშვიდობო მისიის განხორციელება შეუძლია რუსეთის არმიას. რაც მთავარია, ეს სწრაფად უნდა მოხდეს, რადგან ჩვენ დროის დიდ დეფიციტს განვიცდით. დაყოვნება შეიძლება დამღუპველი იყოს და ამიტომ ჩვენ უნდა წავიდეთ ამ ნაბიჯზე. სახელმწიფოს მეთაურმა ხაზგასმით მოითხოვა, რომ მაქსიმალურად მოკლე ვადებში

რაც შეეხება განვითარებადი ქვეყნების ორგანიზაციაში ჩვენს ვიზიტს: ჩვენ გავეცანით ამ ორგანიზაციის შესაძლებლობებსა და სტრუქტურას. აქ არსებობს კლასიფიკაცია ანუ რიგი, რომელშიც ქვეყნები განლაგებული არიან განვითარების დონის მიხედვით. ჩვენ ვიმყოფებით პირველ რიგში, რომელსაც მიაკუთვნებენ ეკონომიკურად ყველაზე გაჭირვებულ ქვეყნებს, თუმცა, ისიც უნდა ითქვას, რომ ამ კლასიფიკაციის მეოთხე, უმაღლეს რიგში დგას ისრაელი. ჩვენ საშუალება მოგვცა, მივიღოთ ამ ორგანიზაციის ხელთ არსე-

ნატარდეს გაეროს უშიშროების საბჭოს სხდომა.

— რას გვეტყვით იმ ფართო ხელშეკრულებაზე, რომელიც საქართველოსა და საფრანგეთს შორის დაიდო?

— თავისი შინაარსით ხელშეკრულება მართლაც ძალზე მნიშვნელოვანია. იგი იმდენად ფართო და ყოვლისმომცველია, რომ გულისხმობს ორ ქვეყანას შორის შესაძლო ურთიერთობის ყველა ასპექტს. ისიც ხაზგასასმელია, რომ ხელშეკრულების ძირითადი ნაწილი მოამზადა საფრანგეთის მხარემ და ჩვენ მხოლოდ მცირე კორექტივები

იხილეთ გვ-3 გვ.

სარედაქციო
კოლეგია
გიორგი
ალიბაშაშვილი,
ვასილ
მალაფარიძე,
მამუკა
ფანუშვილი.

პასუხისმგებელი რედაქტორი
კაბაძე ვაჟაშვილი
გაზეთის დირექტორი
პასტაშვილი
პასუხისმგებელი მდივანი
ბონდო მინდარაშვილი
ნამყვანი რედაქტორები:

არილი:
თამიშვილი მალაფარიძე
პასტაშვილი
რამაძე სირაძე

თვალსაწიერი:
მარი ტორაძე
დავით პასაბერი
მადონა შამანაძე
ფოტოილუსტრაციის
განყოფილების გამგე
მურმან ჩაჩუა

მხატვარ-დისაინერი
დიმიტრი მონსელიშვილი
კომპიუტერული დირექტორი
ჯაჯა ჯონჭარაძე
კომპიუტერული უზრუნველყოფა
თენგიზ ჩოლოყაშვილი

გამოდის ოთხშაბათობით

მასალების გამოყენება რედაქციასთან შეთანხმების გარეშე განიხილება. როგორც საგარეო უფლებების შელახვა. გაზეთი არ გამოხატავს არც ერთი პოლიტიკური პარტიის ინტერესებს. ავტორები თავად აკრებენ პასუხს მასალაში მოყვანილი ფაქტებისათვის. ციტირების სიზუსტეზე, ოთხ ნაბეჭდ გვერდზე მტკიცე მოცულობის მასალა არ გამოქვეყნდება წერილების არ რეცენზირდება და ავტორებს არ უბრუნდება.

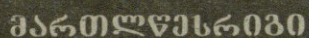
მისამართი:
თბილისი,
პეტრიაშვილის ქ. № 7.

ტელ.: 29-48-05
ფაქსი 34-73-06

იბეჭდება ორსაბუთო
წესით საგაზეთო
კორპუსში,
ხოშარაულის 29.

რეგისტრირებულია
საქართველოს რესპუბლიკის იუსტიციის
სამინისტროში,
რეგისტრაციის
№ 1122.

დამფუძნებლები:
მეზღუდული
პასუხისმგებლობის
საზოგადოება
„კოკა-კოლა“
კავკასიონი“
და კერძო პირები:
გიორგი ალიბაშაშვილი,
ვასილ მალაფარიძე,
მამუკა ფანუშვილი.

დაახლოებით ასე გაისმოდა შინაგან საქმეთა სამინისტროს ქვემო კართლის რეგონოზული სამმართველოს უფროსის გენერალ გივი კვანტალიანის მითითება სამმართველოს თანამშრომლებსადმი, გუშინ შინაგან საქმეთა სამინისტრომ გენერალ-ლეიტენანტ შოთა კვირიაას ხელმძღვანელობით მორიგი დარტყმა განახორციელა გუარდიის სამმართველოსად კითხვად, ამჯერად მცხეთის რაიონის ზაპსის დასახლებაში მცხოვრებ ბანდიტებს „ესტუმრენ“ სამართალდამცავი ორგანოების წარმომადგენლები, ოპერატიული მონაცემებით, „ზაპსის საძმოს“ წევრები კარგად იყვნენ შეიარაღებულნი.

ოპერაცია, შეიძლება ითქვას, უმაღლეს დონეზე ჩატარდა: ბატონ გივი კვანტალიანის გაუროხილება ამათ გამოდგა, მოვლენები ელვის სისწრაფით განვითარდა და არც ერთი ტყვია არ გავერდინდა.

ოპერაციის წარმატების საწინდარი იყო ისიც, რომ ღამის პირველ საათამდე ვიდრე საბოლოოდ არ დაზუსტდა საბოქმედო პროგრამა, მხოლოდ სამა-
კაცმა იცოდა, სად უნდა გამართულიყო
„მესუფე რაუნდი“: ბატონებმა შოთა
მეგრელმა, დემურ მიაქიმე და პოლკოვ-
ნიკმა მურთან ჩიქოვანამ, ამ ოპერაციის
სულისჩამდგმელმა. ამდენად, ნებისმიერი

ინფორმაციის გაჟონვა გამორიცხა.

შედეგი კი მართლაც ყველაფრის
მოულოდნელი გამოდგა: დააკა-
ნეს 34 პირი, მათ შორის 7 ძეგნილი,
1 მკვლელობაში ეჭვმიტანილი. ამო-
ღებულა დიდი რაოდენობით ტყვია-
წამალი, ჭურვები, სახენიტო ტყვია-
მურქვევები, ათასობით მსხვილკალბი-
ბიანი ტყვიამურქვევის გაზნა, სით-
ბური რაკეტა, დიდი ნარდენობით
ნარკოტიკული ნივთიერება, ნარკოტი-
კული ნივთიერებების რეალიზაციით
მიღებული 2 მილიონი რუსული
სამეთი, 9 ავტომობილი, მათ შორის
სამი უცხოური მარკის — ორი
„მერსედესი“ და ერთი „ტოიოტა“.
საყურადღებოა, რომ „ტოიოტა“ ღო-
თი ქობლას პირადი ავტომობილი
იყო. ახლა გამოძიება არკვევს, საი-
დან აღმოჩნდა იგი ზაქვის საერო-
ბულოს გამგეობის თავმჯდომარის
ჯგერალ ფრანგულაშვილის ეზოში.
უნდა ითქვას, რომ ავტომობილს
რუსეთის უფროსების ქალაქ ირკუ-
ტსკის ნომრები აქვს.

უფრო დანერგვით ამ და ამა-
ხინათ ჩატარებული ღებრაციების შე-
ხახებ ჩვენი გაზეთის შემდეგ ნომერში
მოკითხვით.

გონდო მძინარაშვილი

მეორე გვერდიდან

მევიტანეთ. ამ დოკუმენტში აშკარად გამოხატვის ფრანგების დიდი დაინტერესება საქართველოს მიმართ და ხაზგასმულადაა გამოკეთილი უახლოესი თანამშრომლობა ორ ქვეყანას შორის. ამის საილუსტრაციოდ ხელშეკრულების მეოთხე მუხლიც კმარა: „თუ ერთ-ერთი მხარის აზრით შეიქმნა სიტუაცია, რომ საფრთხე მოუქრება მშვიდობას, ირღვევა იგი ან ეჭვის ქვეშ დგას ქვეყნის უსაფრთხოების უმნიშვნელოვანესი ინტერესები, ამ მხარეს შეუძლია მიმართოს მეორე მხარეს ამ საკითხებთან დაკავშირებით, დაუყოვნებლივ მოეწყოს კონსულტაციები, მხარეები შეეცდებიან შექმნილი სიტუაციის დასაძლევად შეიმუშაონ ერთობლივი მიდგომა“.

— ცნობილია, რომ პარიზის ქართულ დიასპორაში მრავლად არიან ექსტრემიზმის მომხრეები. ამდენად, საინტერესოა, როგორ წარი-

მართა შეხვედრა საფრანგეთის
ქართველობასთან?

— ამ შეხვედრაზე საკმაოდ ბევრმა ხალხმა მოიყარა თავი. დასაწყისში მოკლე სიტყვა წარმოთქვა ბატონმა ედუარდმა, რის შემდეგაც ადგა ერთი ქალბატონი, რომელმაც თავი წარადგინა დიასპორის საკოორდინაციო საბჭოს თავმჯდომარედ. მან წაიკითხა მიმართვა, რომელსაც, ცოტა არ იყოს, პრეტენზიული და აგრესიული ტონი ჰქონდა. სახელმწიფოს მეთაურმა უპასუხა, რომ ასეთი ტონი მას არ უკვირდა, რადგან პარლამენტში უარესიც მოუსმენია. გარდა ამისა, ედუარდ შევარდნაძემ უთხრა ქალბატონს, რომ ბევრი შენიშვნა ემთხვეოდა მის შეხედულებებსაც. აგრესიაზე ასეთმა მშვიდმა პასუხმა შეაცბუნა ქალბატონი და შემდგომში მას ხმა აღარ ამოუღია. საერთოდ, სრული პასუხიმგებლობით შემიძლია ვთქვა, რომ შეხვედრაზე სახელმწიფოს მეთაურის მი-

მართ დიდი მხარდაჭერა იკრძი-
ბოდა, ყველას კითხვით რამ ზეპირდა
საერთო — გული მიგზავნიდა
იმაზე, თუ რა ეშველება ჩვენს
ქვეყანას, როგორ ვისნათ იფი.
სახელმწიფოს შეთაურმა კიდევ
ერთხელ დაადასტურა თავისი პო-
ზიცია და თქვა, რომ ამ ეტაზე
რუსეთთან ნორმალური ურთიერ-
ობის გარეშე ვერ წარმოუდგენა
საქართველოს განვითარება.

გარდა ამისა, ამ შეხვედრაზე პირველად სწორედ საფრანგეთის ქართველობას წარუდგინა ელჟარდ შევარდნაძემ პარიზში დამზადებული ქართული პასპორტი.

და ბოლოს, მინდა აღვნიშნო, რომ საფრანგეთში ვიზიტმა ახალი იმპულსი შესძინა საქართველოს საერთაშორისო კონტაქტებს.

ესაუბრა

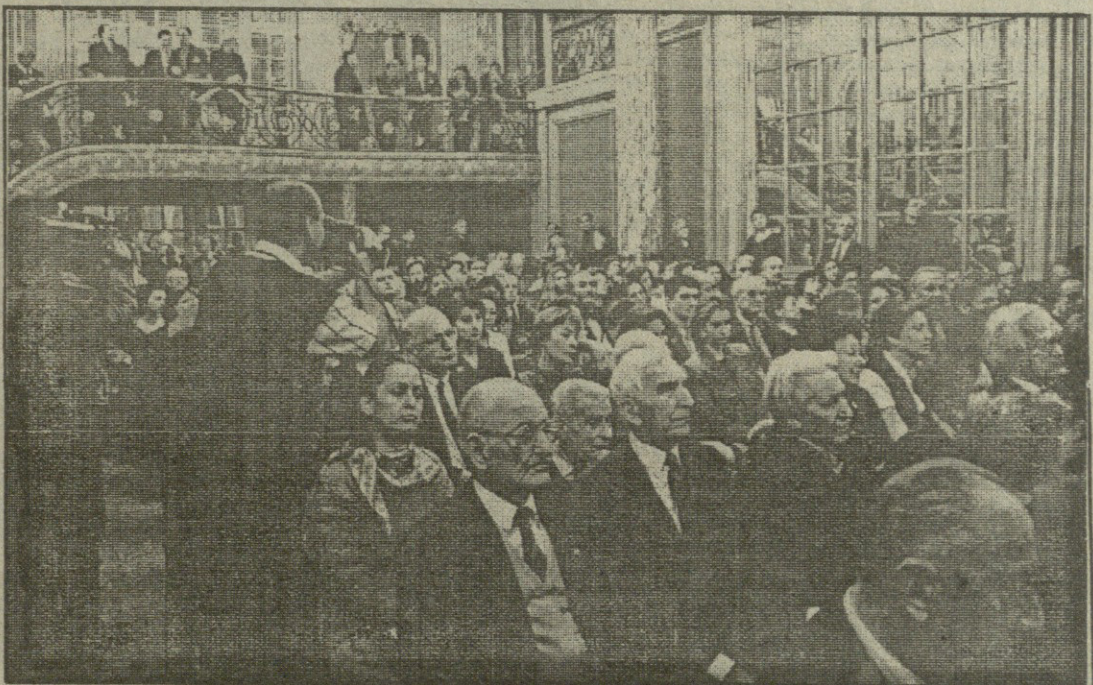
დავით კალმახელიძე

ბადრი პაღაჭკორიას

சுருத்திரபுருஷா

“ზვ-ტვ” — სპეციალურად

„კავკასიონისათვის“)

მომსახურება

ავად თუ კარგად, ბოლოს და ბოლოს, მიყვდა საომარი ყოფისა საქართველოს დასაცავით ნაწილში. მეომრები თანდათანობით დაუბრუნდნენ სახლებს, სადანაც უფრო მეკეთილად გამოჩნდა ჩვენი გაპარტახებული ქვეყანა, მოშლილი ეკონომიკა, აქედან გამოძინარა კი, საზოგადოების ფართო მასების უკიდურესი გაჭირვება-სიღატაკე და დამნაშავეობის არანაწილი ზრდა.

კრიზისულ რეაქციებში, რომელთა მიზანშეწონიერება კრიზისის შედეგად დიდი შეცვლებად მიიღო და რომელსაც ჩვენი სამშობლოს ავ-კარგა და უკეთესი მომავალი ჩინადაც არ უღირს, ანგარიშგასწავლე ძალად გაერთიანდა და მღვრიე ტალღასვით წაღვეკით დაეხუქრა ყოველივე ცივილიზებული.

ჩვენი საზოგადოების გარკვეულმა ნაწილმა ვეღარ გაიგო, რატომ უნდა გავაგრძელოთ, რა საფრთხეა, რომ ჩვენ ვართ ფაქტურად დამოუკიდებელი, სუვერენული სახელმწიფო, რომელიც მრავალ საერთაშორისო ორგანიზაციაშია გაერთიანებული და გავრისი სრულფასოვანი წევრიცაა. ჩველას გამოძინარე, მას აქვს თავისი სახელმწიფოებრივი და ავტორიტეტი, რაზედ არა ქვეყნის სახელმწიფოებრივი ავტორიტეტი უნდა დაგვიყრდნობოდეს. ამასთან, სახელმწიფოებრივი ავტორიტეტი უნდა გვაქვს, რადგან გავთვრებულა სჭირდება. ამიტომ უცხო ქვეყნის (თუნდაც მეგობრულის) საჯარისო აღიარებების მიწვევა წესრიგის დასამყარებლად, რიბილად რომ ვთქვათ, არავითკერია. ამას ისე უნდა გამოვიყენოთ, თითქმის წინააღმდეგი ვიყო ერთმორწმუნე რუსეთის დახმარებისა და თანამშრომლობისა, მაგრამ დახმარებაც არის და დახმარებაც.

მე, მთელი ქართველი მამულთა კორპუსის „მხედრიონის“ სახელით, მიემართავ რესპუბლიკის ძალისმიერ სამინისტროებს, მის ქვედანაყოფებს, სამხედრო და სამოქალაქო პოლიციის მუშაკებს, გაერთიანდეთ, თავი დაგანებთ ერთმანეთთან ფუჭ ქოდილს, ქიშპიობს და კინკლაობას ავიკაპნეთ სახელგნო და მთელი ენერგიით შეუდგეთ საკუთარ ქვეყანაში წესრიგის დამყარებას. წინააღმდეგ შემთხვევაში ყოველგვარი კეთილშობილური წამოწყება დასაძლავადაა განჩინებული.

ბრძოლა დამნაშავეთაგან არ უნდა ატარებდეს ეპიზოდურ, კამბანეტურ ხასიათს. ეს უნდა იყოს ისეთი ყოვლისმომცველი, რომ დამნაშავეები ქვეყნის ვერც ერთ რაიონში ვერ გრძნობდნენ თავის დამშვიდებულად.

მე მივიღი სულითა და გულით მჯერა, რაი სვენი სამშობლოს გაანია ყველა ის სამკურება, რაი ცოტა ხანში აღადგინოს ქვეყანაში ცხოვრების ნორმალური რიტმი და თითოეულ ადამიანს მშვიდობიანი ცხოვრებისა და არსებობის მტიკიც გარანტია მისცეს.

ქართველ მაწველთა კორპუსის „მხედრონის“ თავმჯდომარე

ბიბა გულაშვილი

ჩვენ მრავალი საკუთარი, არ გვექნა მეტაკლე-ბად ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში ერთიანი სახელმწიფო საფუძვლიანი სისტემა. მაშინ, როცა ასე სწრაფად გვექნა დამოუკიდებლობა, ნაცვლად იმი-სა, რომ ბალტიის რესპუბლიკების მსგავსად, ცივი გონებითა და ღრმა პროფესიონალიზმის საფუძვე-ლზე შეგვექმნა საკუთარი საფუძვლიანი და საკულტო-რული სისტემა, ჩვენ პრაქტიკულ-კომპარტიული მართ-ვის მეთოდების ვერ გავცდით ამ სფეროში. საღი-აზრის, სავრთმართისო ვესტრეტებისა თუ ადგი-ლობრივი პროფესიონალიზმის აზრის საწინააღდე-გოდ, საფუძვლიანი და საბანკო პოლიტიკა წარმოად-გენდა უცხოელთა პირების მიერ. ამას დამატებული — პარტიულ-სამეურნეო წრთობის დარღვევები — ინსტრუქტიული მართვის პერიოდის ოთხივე მთა-ვრობაში, რომელთა საფუძვლიანი-ეკონომიკური აზ-როვნება ვერ სცდებოდა საბჭოთა ტექნიკის დონეს, აგრეთვე — მმართველობის „კ-რაიკობის“ მოდელის შენარჩუნება და შედეგად სახეზეა, რე-ფორმის მცირეოდენი მომხრეები, როცა ერთი სე-ლით ქმნიდნენ ახალს, მეორე სელით უსდებოდათ სწორედ ამ ტიპის სახელმწიფო მოდელსა და მმართველობითი კადრების „ნაილავარის“ შედე-გების თავიდან აცილებას.

დამოუკიდებელი საფუძვლიანი და საკულტო სი-სტემის ჩამოყალიბებისას ძირითად რეტორიკა-დულ სტრუქტურად მოგვექმნა, ალბათ, მათი სე-ლმდგენელების არასწორად შერჩევის გამო, ერო-ვნული ბანკი (არასწორი მონეტარული პოლიტიკის ფუძემდებელი) და ფინანსთა სამინისტრო (საბჭო-ური ფინანსური სისტემის დამაკონსერვებელი). სხვათაშორის, მე მაშინაც, მინისტრთა კაბინეტის ფორმირების პრაქტიკაში, წინააღმდეგი ვიყავი რო-გორც ბატონ ლეონ დევიდოვილის, ასევე ბატონ კანა პოპოვილის დანიშვნისა ამ სასახლისმგებლო პოლიტიკაზე (რომ არაფერი ვთქვათ „მედიკალ-ის“ მუდმივ „სელმდგენელ კადრებზე“ — დარგო-რივ მინისტრებზე). ამას იმითმე ვამბობ, რომ ბევრი რამ, რაც დღეს ხდება, სათავეს ცოტა შორიდან იღებს. მიუხედავად ამისა, უდიდესი ძალისხმევის შედეგად, ჩვენ მაინც მივაღწიეთ იმას, რომ კუპონის კურსის დაცვა „მცირე გრაფიკით“, „პარამუტის მეთოდით“ მიმდინარეობდა, ხოლო მისი შემოღე-ბიდან სამი თვის შემდეგ უკვე თითქმის ყველაფერი (მათ შორის ბენზინიც) იყოფებოდა მხოლოდ კუპო-ნებზე. კუპონისა და მანეთის ურთიერთმომართება თითქმის სუთნის განმავლობაში არ დაცემულა 1:6-ზე დაბლა. ბუნებრივია, ინფლაციის შეუმედეგო მოსახლეობასთვის ესეც კი გულისწყრომის საგანი იყო, მაგრამ მათ ვერც კი წარმოედგინათ, რა ელო-დათ ახალი მინისტრთა კაბინეტის ფორმირების შე-დეგად, როცა ერთ თვეზე ცოტა მეტ პერიოდში კუპონი იმდენჯერ გაიზარდა, რამდენიც მთელა მისი წასა პერიოდის განმავლობაში. ეს 99 პროცენ-ტით განპირობებული იყო მმართველობის რამდენ-მე პირის ნებაყოფლობით წასვლისა და მთელი ეკო-ნომიკური ძალაუფლების ტექნიკურად-პარტიკარა-ტი ლობისტების ხელში ჩაგვრდით. დამატა ე.წ. ეკონომიკური ბლოკი, რომელსაც განსახიერებდა რეფორმის სტაბილ. თითქმის ყველა მაკროეკონომი-კური, დარგთაშორის სამინისტროების სელმდ-განელება „სეპარატისტული“ ქმედების შედეგად, აგრეთვე გავლენიანი ვიცე-პრეზიდენტის ზემოქმედე-ბით, ეს ყველაფერი დაიქაჟანგა სხვადასხვა დაქვე-მდებარებაში, რის გამოც ვიცე-პრეზიდენტი ეკონომი-კურ დარგში ნომენკლატურის სიმბოლურ ფიგუ-რად იქცა ეკონომიკის სამინისტროს ყოველგვარი ფუნქცია დაეკარგა, ხოლო ფინანსთა სამინისტროს საქმიანობა ბუღალტერიის დონეზე დაეშვა. არც ეროვნული ბანკი კარგ დღეში მთავრობისა და სხვა გავლენიანი პირების არაკომპეტენტური „ინსტრუ-ქციების“ და დავალებების წყალობით. შეიძლება ვთქვათ, რომ საქართველოს ეკონომიკა დაუმტავლა იმ ილქნაან გემს, რომელსაც არა ჰყავს მესხე და მხოლოდ ბედისწერაზეა დამოკიდებული, მიენარც-ხება თუ არა იგი კლდეს.

ვინ არის პასუხისმგებელი ამ მოვლენების გან-ვითარებაზე?

სწორად გაიჭრებოდა ხოლმე სახელმწიფო თა-ნამდებობის პირისაგან, რომ თუ ესა და ეს საქმე არ გამოვიდა, პასუხისმგებლობას ჩემს თავზე ვიდებო. როცა საქმე გაუფრთხილება, უკეთეს შემთხვევაში ასე-ვით პირიკენება შეიძლება გადადგმა. აი, თურმე რა იგულისხმება პასუხისმგებლობაში. ეს პასუხისმგე-ბლობა კი არ არის, არამედ — დახვეწება. ჩვენ არა გვაქვს სამართლებრივად განსაზღვრული სახელმ-წიფო (პოლიტიკური) მოღვაწის პასუხისმგებლო-ბის შინაარსი, არ არის იგი დაცემული. თუ რა იგულისხმება ამ ცნებაში, როცა ესა და ეს მინი-სტრი ან ბანკირი ანგარებს ქვეყანას, შედეგად კი დამ-შვიდებით მიდის პენსიაზე ან შინ (ბუნებრივია, ცხოვრება უზრუნველყოფილი რომ ექნება, ამაში ნაკლებად თუ შეიძლება ეჭვი შევიტანოთ), პასუხს კი არავინ მოსთხოვს, სწორედ ამით იწყება სახე-ლმწიფოს სენი — სამართლებრივი ნიადაგი. უპა-სუხისმგებლობის ვითარებაში ყველა ეპოტინება სა-პასუხისმგებლო პოსტს.

არის ქვეყნები, სადაც ინფლაცია ოთხჯერ, ხუ-თჯერ და უფრო მეტიც იყო (თუმცა ისტორიამ გაიკეთებოდა უარესი ფაქტებიც) იცის, ვიდრე ჩვენს-მა, მაგრამ არავის უცია, რომ საღივარო, საფ-რანკო ან სხვა ზონაში შესულიყვნენ. საკითხის ასე დასა ნებისმიერ დამოუკიდებელ ქვეყანაში უაზრო-

ბად გაიჭრებოდა. კუპონის გადარჩენა-არგადარჩე-ნაზე კი არ უნდა იყოს საუბარი, არამედ მის გამა-რებაზე, რადგან კუპონი ანუ დამოუკიდებელი ქვეყ-ნის ვალუტა უნდა „გადარჩება“ ანუ მარადფაშის იარ-სებებს იმ ელემენტარული ვითარების გამო, რომ სხვა გზა არ არსებობს, თუმცა სხვა საკითხია, რა-მდენად მიმზიდველი იქნება მისი ქონა ან რამდენად ასრულებს იგი ეკონომიკაში უძირითადეს — სის-ლმარღვთა ფუნქციას. მას სჭირდება მკურნალობა და არა მოცილება. ორგანიზმი ძირითადი ნაწილის გარეშე უკვე მკვდარი ორგანიზმია. არ არსებობს საკუთარი ვალუტა — არ არსებობს დამოუკიდებელი სახელმწიფო. დამოუკიდებლობის არქონე სახელ-მწიფოს მოქალაქე კი ვერც წმინდა პრაგმატული; ეკონომიკური მხრიდან იქნება დაცული. საუბედ-როდ, მიმდინარეობს მოსახლეობის მასობრივი დე-ზინფორმირება (მოტყუება), თითქმის მალე კუპონს შეცვლის მანეთი და ვიქნებით სამთხვეუმი ასეც რომ მოხდეს, თითოეული მოქალაქის შემოსავლების ოდენობა, გამოსატელი მანეთებში, ზუსტად იმდენივე იქნება, რამდენმანეთსაც შეიცავს დღეს ჩვენი კუპონი. დადებითი შედეგი სამხეთი ზონაში შესვლის იქნება სული, უარყოფითი კი ძალიან ბევრი.

რა თქმა უნდა, ეს პოლიტიკური საკითხიკაა. სახელმწიფო სუვერენიტეტის რაღაც ფუნქციების დთმობას მაშინ აქვს აზრი (მაგალითად, მაგაესად

გერაკაშვილისა), როცა იგი კი არ ამცირებს, არამედ აღივრებს სახელმწიფოს თავდაცვის უნარიანობას, ზრდის მოქალაქეთა კეთილდღეობას, ძირითადად კოლექტიური ძალისხმევისა და არაეფექტური კე-შირურთიერთობათა გამარტივების ან სრული ლი-კვიდაციის გზითარც ერთ ამ ფუნქციის ერთიანი საკულტო სისტემის რესული ვარიანტი ვერ შეა-რულებს მრავალ გარემოებათა გამო. ხოლო ისეთ ვითარებაში, როცა თითქმის ყველა, ბალტიის რე-სპუბლიკებით დაწყებული, უკრაინით დამთავრებუ-ლი, რუსეთის არმიის მოსამსხურეებს ეკრძალებათ რუსული მანეთით ხელფასის მიღება და აუცილებე-ლია ამ სახსრების ქვეყნის ეროვნულ ბანკში ადგი-ლობრივ ვალუტაზე კონვერტირება მის ერთადერთ საგადასმდლო საშუალებად გამოცხადების გამო, ჩვენთან ჯერ კიდევ არსებობს ერთიანი საბჭოთა საბანკო სისტემის სამხედრო სტრუქტურა, ე.წ.

„Долговой банк“-ი. ცნობილი პრაქტიკაა, თუნდაც იგივე საბჭოთა კავშირის დროს არსებული, როცა მაგალითად გდრ-ში მდგომი საბჭოთა ნაწილები ხე-ლოფისგან გერმანულ მარკებში იღებდნენ. საქართვე-ლოში კი ნაწილობრივ პრობლემის არცოდნის, ნა-წილობრივ კი რუსეთისადმი განსაკუთრებული მო-წივნების გამო, ელემენტარულად განსაწყვეტი სა-კითხი დღემდე მოუგვარებელია. ის ფაქტი, რომ ირდევკა პარლამენტის დადგენილება კუპონის ერ-თადერთ საგადასმდლო საშუალებად აღიარების შესახებ და რეკლამაც კი უკეთესად სახელმწიფო თანამდებობის პირების მიერ დოლარისა თუ მანე-თის თავისუფალ ხმარებას კუპონთან ერთად, ღე-პავს საქართველოს ეკონომიკას და მის ფინანსურ სისტემას. რუსეთი რომ რუსეთია, პირველი იანვ-რიდან იქაც კი აიკრძალა რაიმე ოპერაციების (მათ შორის საცალო ვაჭრობაში) წარმოება უცხოელთა ვალუტით.

მჭკლედ, უკვე მერამდენად მინდება ერთი და იგივეს გამოვრება: ვითარებით უცოდინრობის ჭო-ბში. არავის უნდა გაიგოს, რომ ეკონომიკას აქვს თავისი კანონები და მისი უგულებელყოფა არავის ემატება.

მეფილი მინისტრთა კაბინეტი რეფორმისტული არ იყო. მიუხედავად ამისა, მცირეოდენი ჯგუფის მიერ რეფორმის საქართველოში მაინც შეიქმნა, შეიქმნა საბაზრო გარემო, ჩამოყალიბდა მერეული ეკონომიკა, თანდათანობით აღმოცენდა მაკროეკო-ნომიკური რეგულირების ახალი ბერკეტები. საბე-დროდ, რეფორმის მაცოცხლებელი ნერგი სიბ ად-გილზე აღმოცენდა. მაფიოზურ, შეიარაღებულ, სა-ომარ და კიდევ ვინ მთავლის, რა წინააღმდეგობის

გადალახვა არ უხდება მას. სწორედ ამიტომ, რომ ასე ნელა მიდის ცვლილებები.

თუ საქართველოში ქვეყნის მმართველობაში მოვლენ წესიერი პროფესიონალიზმი, როგორც ზე-მო, ასევე ქვედა დონეზე, რეფორმა სწრაფად მოგ-ვიტანს პირველ ნელშესასნებ შედეგებს. ჩვენი გატა-ნჯული ყოფის პირობებში ეს შეიძლება ბევრს ზე-დმეტად ოპტიმისტურად მოეჩვენოს, მაგრამ ამის რეალური საფუძვლები ჩვენში არსებობს. ბუნებრი-ვია, ჩვენი პოლიტიკური მდგომარეობის გამო უა-ს-ლოეს პერიოდში არარეალურია „სხიის დრაკონე-ბის“ მსგავსი ნანტომის გაკეთება, მაგრამ არც სილა-ტაკისთვის ვართ. განწირულები. თუკი მოისმიათ შეიარაღებული ბანდების თარეში, ოფიციალური და არაოფიციალური რეკვეტი, ბიზნესი თავის გზას თვითონ გაიჭრავს (ბუნებრივია, სწორი მაკროე-კონომიკური რეგულირების ვითარებაში).

პირველ რიგში აუცილებელია აბსოლუტურად განსხვავებული (როგორც პერსონალურად, ასევე კურსით) მთავრობის ჩამოყალიბება. მას უნდა ჰქო-ნდეს მოქმედების სრული თავისუფლება და არ უნდა იყოს დამოკიდებული ამა თუ იმ პიროვნების სუბი-ექტურ გუნება-განწყობილებაზე. მთავრობამ უპირ-ველეს ამოცანად უნდა გამოაცხადოს ინფლაციის აღკვეთა და ყველაფერი, მათ შორის პრიორიტე-ტული ღონისძიებები, უნდა წარმოადგინოს ამ სტრა-

უპასუხისმგებლობის

ვითარებაში

ყველა

ეპოქიანზე

საპასუხისმგებლო

პოსტს

ტვეილი ამოცანის გადასაჭრელად. უნდა სასწრა-ფოდ დაიწყოს სწორი ფულისა და საბიუჯეტო პოლიტიკის გატარება (თუ როგორ, ეს შევნიშო-და ჩამოყალიბებული საერთაშორისო ორგანიზა-ციების მიერ მოწოდებულ „მაკროეკონომიკური სტატისტიკის“ პარაგრაფში“. საჭიროა მხოლოდ მისი შესრულება). პარალელურად უნდა გატარდეს ეკონომიკის სტრუქტურული გარდაქმ-ნა და გაგრძელდეს სოფლის რეფორმა, რომელიც ავტო უკვე წელიწადნახევარი შეჩერებულია ამ და-რგის კურატორი პირებისა და მათი თანამშრობე-ლების დანაშაულებრივი უმოქმედობის შედეგად. ასევე დაუყოვნებლივ უნდა იქნეს აღსრულებული წინა მთავრობის მიერ მიღებული ყველა დადგენი-ლება პრივატიზაციის (მათ შორის აქციონირების) შესახებ, რომელიც ავტო უკვე მეხუთე თვეა შეჩე-რებულია. ამაში დანაშაული მთელის იმ მინისტ-რებს და მათი პოზიციების გამსწარებლებს, რომ-ლებიც მთითხვოდნენ დარგობრივი სამინისტროე-ბისთვის ჩამორთმეული უფლებების აღდგენას, რა-საც მაღალწივს კიდევ. სწორედ ამის შემდეგ მოხდა ის, რომ ეს უფლებები მათ გამოიყენეს პრივატიზა-ციისა და სხვა რეფორმისტული ქმედებების ბლო-კირებისთვის. მოტივი კი, როგორც ველოდით, და შემდეგ კიდევაც დადასტურდა, იყო საკუთარი გე-ლენის შენარჩუნება სახელმწიფო ქონებაზე აქედან გამომდინარე სხვა მაშინვე მოვლენებით.

რაც შეეხება ერთ, ცალკე აღებულ საკითხს — კუპონის ეურსის სტაბილიზაციას და ინფლაციის ტემპის შემცირებას ასატან ღონემდე, მისი მიღწევა შესაძლებელია 2-3 თვეში მხოლოდ ე.წ. ორთოდო-ქსული ზომების განხორციელებით. ეს ყველაფერი ცნობილია საქართველოს სელისუფალთათვის, მხოლოდ საჭიროა იმ დოკუმენტების წაითხვა, რომელიც ფაქტობრივად მსოფლიო ბანკისა და საე-რთაშორისო საკულტო ფონდის მისიებმა. თუმცა, მათი გაინობით გეციათ დღეს თავს არავინ იტკი-ვებს, რადგან ჩვენთან ხომ ყველა იყვალაფერი იცის, მაშინაც კი, თუ პროფესიულ წიგნებთან, რბილად რომ ვთქვათ, მწყერად ვართ.

ეკონომიკური სიტუაციის გაჯანსაღებაში ყველაზე მეტი უნდა იყოს პარლამენტისა და მთა-ვრობის როლი. მაგრამ პარლამენტმა მთელი უფ-ლებები ეკონომიკურ სფეროში გადასცა სახელმ-წიფოს მთავურს და ფაქტობრივად გამოვიტანა ცხოვრებას. პირველი კვარტალი ისე დასრულდე-ბა ალბათ, რომ ბიუჯეტს ვერც ვინმეაღვთ პარლა-მენტზე, ან თუ იქნება გამოტანილი, მას არავითარი მნიშვნელობა არ ექნება, ვინაიდან ეროვნული ბან-

კიდან უკვე გასულია დეფიციტის დასაფარავად თი-თქმის ნახევარი ტრილიონი „გუბანზე ხელს“ მართ, აუცილებელია ჩვენს მიზნობრივ „მსწერულ“ ქო-ნომიკურ პრაქტიკაში დამკვიდრებულ წესს, როცა ბიუჯეტის დეფიციტის დაფარვის წყარო ხდება კო-მერციული სესხები და არა ცენტრალური ბანკის კრედიტი. ამ უკანასკნელის გამოყენება შეიძლება მხოლოდ მინიმალური ოდენობით, მკაცრად ლიმი-ტირებული ფორმით და, რაც მთავარია, მისი ნომი-ნალური ოდენობა უნდა იყოს დაკავშირებული წმი-ნდა საკულტო რეზერვების მატების ტემპთან.

საბიუჯეტო პრაქტიკის რეგულირება, მასზე ზედამხედველობა არის პარლამენტის ერთ-ერთი ძირითადი ფუნქცია. ამ და სხვა უფლებებზე დრო-ებით უარის თქმა პარლამენტის მხრიდან უდიდესი შეცდომა იყო.

რაც შეეხება მთავრობას, მისი ამჟამინდელი შემადგენლობით, დაუმტკიცებელი მინისტრებითა და „სამშომოდანო“ განწყობილებით, საეჭვოა, რომ რაიმე სასიკეთოს მოგველოდეთ.

შეკმნილ ვითარებაში მხოლოდ იმ სახელმ-წიფო ერთეულს შეეძლო რეალური გავლენის მოხდენა პარლამენტზე, ვისაც აქვს რეალური, კა-ნონით მინიჭებული უფლებები: ესაა სახელმწი-ფოს მეთაურის ინსტიტუტი, რაც თავისი ამჟამინ-დელი ფორმითა და ძალაუფლების სარისხით არა თუ ჩამორჩება, არამედ აღემატება კიდევაც მრავა-ლი ქვეყნის საპრეზიდენტო მმართველობისთვის დამახასიათებელ ნიშნებს. ბუნებრივია, ასეთ ვითა-რებაში ეკონომიკურ პრაქტიკაზე ზემოქმედები (ასევე პასუხისმგებლობის) ხარისხი ამ თანამდგე-რობით შეიძლება დაეჯაგოთ: სახელმწიფოს მე-თაურის აპარატი, მთავრობა, ეროვნული ბანკი, პა-რლამენტი.

როცა ქვეყნის ეკონომიკური კატასტროფის წინაშე დგას, უნდა ფარისევლური მორკმა-ლებელობა და ვითომც თავმდაბლობა ისევე, რო-გორც თავხედობა, განაცხადო პრეტენზია იმაზე, რისი კომპეტენციაც არ გააჩნია.

ქვეყანა დგას ისტორიული განსაცდელის წი-ნაშე, ამიტომ ყველამ უნდა გაბედოს (თუნდაც გა-რისკოს) მხოლოდ იმის კეთება, რისი ძალაც შე-სწევს. როცა ესა თუ ის პიროვნება ბედავს წაე-პოტინოს სახელმწიფო მმართველობის ისეთ პოსტს, რომელსაც უნდა პროფესიული მომზადე-ბა, არამარტო თავხედობაა, არამედ დანაშაულიც ყველას ახსოვს, თუ რა ოლიოზური ტაქტიკა აცხა-ლებდნენ საქართველოში პირველ სამეზიდენ-ტო პრეზენტში პრეტენზიას ქვეყნის პრეზიდენ-ტობაზე (ჩვენ ვიცვებოდით სირცხვილით მაშინ მათ ნაცვლად). ეს სინდრომი დამკვიდრებულია ჩვენში. განა უარი განაცხადო ეროვნული ბანკის ყოფილმა პრეზიდენტმა ცენტრალურ ბანკში შე-შაობაზე, როდესაც წარმოდგენა არ ჰქონდა, რას ჰქონდა ხელს. ან ერთხელ მაინც დაფიქრებულა ახლანდელ დამმშეული უზარმაზარი სახელმწიფო-კლემენტარული ბანკის სოფიერითი სელმდგენელობა, როცა ამ პოსტზე ინიშნებოდნენ, ყოფილან კი ბანკ-ში ოდესმე. სხვათაშორის, საბანკო სკანდალი ერო-ვნული ბანკის საქმით ნუ გვერინა, რომ დამთავრდა. აუცილებლად მოუწევს იმ ხალხს პასუხი აგოს იმ ახლადდამმშეული პირების, რომლებიც არიან არა-კომპეტენტურები და ცნობილი, როგორც ერო-ვნული ბანკის ყოფილი პრეზიდენტის „თანამებრძო-ლები“. (ზოგი — როგორც რეგითი თანამშემე, ზოგ — როგორც აბოლოგები).

ბევრჯერ მთვითნება საქართველოს მთავო-ბაში დაბრუნებაზე. იმ საკადრო ვითარებაში (გან-საკუთრებით მაკროეკონომიკური რეგულირების სფეროში), რომელსაც საქართველო განიცდის, იმ საკადრო „რეზერვებიდან“ გამომდინარე, რომე-ლიც ჩვენ გაგვაჩნია ადგილობრივი ძალების ხსენი, თამბაღ შემოტანის თქვენა: შე მზად ვარ ვივსირო პასუხისმგებლობა ამ სიტუაციის ყველაზე ფართო გაგებით საქართველოს ეკონომიკის ამ მდგომ-არეობიდან გამოყვანაზე (ბუნებრივია, იმ ზომით, რა ზომითაც შექმნება მოქმედების თავისუფლება). მაგრამ მე მხოლოდ მაშინ დამბრუნდებოდა დამასრუ-ლებელ სელისუფლებაში, თუ შექმნება იმის შესა-ძლებლობა, როგორც მინიმუმ, პირადად დაეკომ-ლექტო მთელი მაკროეკონომიკური ბლოკი და შექმნება იმის გარანტია, რომ სხვა ჩემზე თანამდ-ბობრივად მაღლა მდგომი პირი ან სახელმწიფო მართვის სტრუქტურა არ ჩაერგება ჩემს საქმიან-ბაში (ბუნებრივია, კანონის ფარგლებში). ყველაზე მცირე, რაც შეიძლება მივიღოთ ასეთი აღამაწე-ბის ერთობლივი საქმიანობიდან, იქნება ის, რომ ორიოდ წელიწადში ჩვენი ეკონომიკა ჩაუარდეს თავისი ბუნებრივი მდინარეების კალაპოტში (არა-ფერს ვამბობ მოკლევადიან ისეთ პრაქტიკაზე, როგორიცაა ინფლაციის შეზღუდვა და ა.შ.). კა-ლაპოტში მოხვედრილი წყალი კი თავისი შინაგო-ნი სიღრმიდან უკვე იმენს ავტონომიურ ძაღს და თავისითაც კარგად იკლავს გზას (თუ კვლავ ვი-დავამ უკუბრუნებ არ დავუვარ). თუკი სხვა ამას შეიძლება (რამიც, რა თქმა უნდა, არ მინდა ქვე-შევიტანო), მისი მსახური ვიქნები. დღეს კი სწო-რედ უფრო უკუბრუნების აღმართვით არიან დაკა-ვებულნი, ვიდრე სასარგებლო საქმის კეთებით.

მოკლედ, ასეთ ეკონომიკურ აჯაფანდალში მე არაფერი მესაქმება.

რომან გოცინიძე

— ქართული ეროვნული კუპონი გაუფასურდა, კუპონის ალტერნატივად მანეთი გვევლინება. ლაბარაკია სამანეთო ზონაში დაბრუნებაზეც. არის თუ არა ეს გამოსავალი?

— ეს არც ალტერნატივაა და არც გამოსავალი. კუპონის ალტერნატივა სრულფასოვანი ვალუტის — ლარის შემოღებაა, ხოლო გამოსავალი რეფორმების სისტემა — გატარებით ეკონომიკური სტაბილიზაციის მიღწევაა. მანეთიანის წარმოღვევნა საქართველოს ეკონომიკის მომავლად, ესაა საქართველოს რუსეთის ეკონომიკურ სისტემაში წარმოადგენს. საქმე ის არის, რომ სამანეთო ზონა, როგორც ასეთი, არც არსებობს. არსებობს მხოლოდ რუსეთის ფედერაციის სავალუტო სისტემა, რომელიც ეფუძნება მანეთს და სხვა ქვეყნის ეროვნული ვალუტა შეუძლებელია გახდეს მეორე ქვეყნის დამოუკიდებელი სისტემის საფუძველი.

— რა შედეგების ამოქმედებაა საჭირო იმისთვის, რომ საქართველოს ეკონომიკა ფეხზე დადგეს და კუპონი გამოყარდეს?

— თუ რაა გასაკეთებელი, ეს ჩამოყალიბებულია სტაბილიზაციის პროგრამაში და პირველ ინდიკატურ გეგმაში. საჭიროა ამ პროგრამების ხორცშესხმა ხელისუფლებისა და ხალხის მიერ. ეს კი მოითხოვს სამოქმედო პროგრამის რეალიზაციის მკაცრ დაცვას საზოგადოების ყველა რგოლში. უპირველეს ყოვლისა, საჭიროა გაგებულ იქნას, რომ რეფორმა ესება არა ერთ, ორ სფეროს, არამედ ჩვენს ირგვლივ არსებულ ყველა ურთიერთობას. არ შეიძლება, მაგალითად, განხორციელდეს ფასების ლიბერალიზაცია და ის არ შეეხოს ადამიანის უნარ-ჩვევებს. არ შეიძლება ირაციონალური ხელფასით ცხოვრება. ეს საბჭოთა წყობილების გადმონათობა, უფრო სწორად კი, ხელშეუხებელი სისტემისა. საბჭოთა სისტემის დემონტაჟი უნდა განხორციელდეს რეალურად. ტყუილები და მიწერები არ უნდა არსებობდეს. არ შეიძლება კაცი მუშაობდეს, ა პური-სიყვითის საქურდლად აქონდეს საქმე.

— რა არის საქართველოს ეკონომიკის ჩაყარვის მიზეზი, ვინ არის ამის პასუხისმგებელი. პირადად თქვენ, როგორც ეკონომიკის მინისტრი, ინაწილებთ თუ არა პასუხისმგებლობას, რა თქმა უნდა, სხვებთან ერთად?

— საქართველოს ეკონომიკური კრიზისის უპირველესი მიზეზი სისტემური ხასიათისაა. ესაა საბჭოთა სოციალიზმის კრიზისი. ამას ემატება საქართველოში სამხედრო კონფლიქტები, სამოქალაქო ომი, პოლიტიკური აშლილობა. მიუხედავად ამისა ეკონომიკური პოლიტიკის არათანმიმდევრულობა და წინააღმდეგობრივი კურსი. ამ უკანასკნელის

თვალსაზრისით მე მქონდა როგორც უფლებები და მოვალეობები, ასევე შესაბამისი პასუხისმგებლობა. უფლებებისა და მოვალეობების შესრულების თვალსაზრისით მე ჩემს თავზე არაფერი შემიძლია ვთქვა, მოდიანად კი, რა თქმა უნდა, უზარმაზარ მორალურ პასუხისმგებლობას ვგრძნობ. ეს პასუხისმგებლობა მართლ თანამდებობით არ უნდა იყოს გამოწვეული. თითოეული ჩვეთაგანი უნდა გრძნობდეს ასეთი პასუხისმგებლობას. ჩემი დღევანდელი მდგომარეობაც ჩემი საქმისადმი პასუხისმგებლობის გამოწვევაა.

სამანეთო ზონა პრ. არსებობს

გვასაუბრებს პროფესორი ანდრეი ჯიგუტი

გებლობიდან მოდის.

— არის თუ არა დღევანდელი კაბინეტი რეფორმისტული, თუ ამ კაბინეტის წევრთა დიდი უმრავლესობის აზროვნების სტრუქტურა — კვლავ კომუნისტურია?

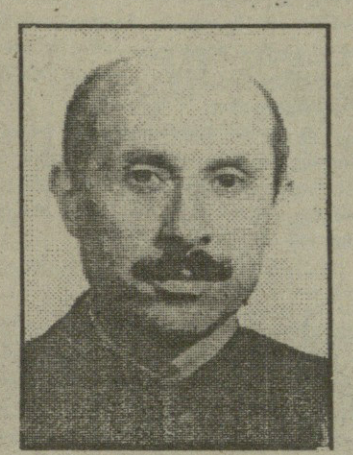
— დღევანდელი მინისტრთა კაბინეტი, ისევე როგორც არც ერთი წინა, რეფორმისტული არაა. საქართველოს რეფორმისტული მინისტრთა კაბინეტი პოსტკომუნისტურ ეპოქაში არც ყოფილა. თუმცა იყო რამდენიმე თვე, როცა მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადაიდგა სისტემური ცვლილებებისათვის. განსაკუთრებით ეს ეხება ეკონომიკური რეფორმების სტაბილური მაშობის პირველ პერიოდს რომან გოცირიძის ხელმძღვანელობით. პიროვნებათა აზროვნების სტრუქტურაზე მსჯელობა ჩემს კომპეტენციას არ შედის, ხოლო რაც შეეხება მინისტრთა კაბინეტში გაბატონებულ მენტალიტეტს, ამის შესახებ შემიძლია ვთქვა: დამკვიდრებულია ცოდნა-გამოცდილებაზე დაფუძნებული სტილი, შეწყვეტილია სწავლის პროცესი, ისეთი განწყობა, თითქმის გაცილებით უნდა ვაკეთოთ ჩვენს სიტუაციაში. აქედან მოდის გულგრილი დამოკიდებულება უცხოელი კონსულტანტებისადმი, რომლებიც შეიძლება მოვალეობის შესრულების გარეშე დაბრუნდნენ სამშობლოში.

— გაქვთ თუ არა კაბინეტის რეფორმის ან თუნდაც ეკონომიკის ამოძრავების კონკრეტული პროგრამა?

— არის ასეთი პროგრამა. ესაა

სტაბილიზაციისა და სისტემური გარდაქმნების პროგრამა, რომელიც მინისტრთა კაბინეტმა დაამტკიცა. ამ დღეებში, ალბათ, ის დაამტკიცებს პირველ ინდიკატურ გეგმას. მხოლოდ საამისოდ საჭიროა მმართველი ემელონების ამოძრავება. სხვანაირად ვერც ეკონომიკა ვერ ამოძრავდება.

— ეკონომიკის სამინისტრო ახალი დროის პირშია, მსგავსი უწყება სსრკ-ს დროს არც არსებობდა. ფართოა თუ არა ამ სამინისტროს მოქმედების არეალი, აქვს თუ არა ამ სამინისტროს თავისი სტრუქტურა? ასრუ-

ლებს თუ არა ის დაკისრებულ მოვალეობებს?

— დღეისთვის ეკონომიკის სამინისტრომ ბევრი ახალი ფუნქცია შეიძინა, თუმცადა ბევრია ისეთიც, რომელშიც ის ინარჩუნებს ფუნქციონალურ შემკვრელობას. მაგალითად, ისეთ მნიშვნელოვან საკითხებში, როგორიცაა სახელმწიფო კაპიტალური დაბანდება, ის და მატერიალური რესურსების ბალანსირების განსაზღვრა და ა.შ.

ეკონომიკის სამინისტროს, უპირველეს ყოვლისა, გააჩნია თავისი ფუნქციები, ის გამოდის როგორც ეკონომიკური პოლიტიკის შემსუშავებელი და მაკოორდინირებელი ორგანო. ასრულებს ანტიმონოპოლიური და ფასწარმოქმნის ცენტრალური ორგანოს ფუნქციებს. არ არსებობს სხვა რომელიმე უწყება არც დარგობრივი, არც დარგათშორისი, რომელსაც ერთდროულად შეეძლოს მაკოორდინირებელი სექტორულ, რეგიონულ, მიკროეკონომიკურ, საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობების დონეზე ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკის განსაზღვრა. ამ ფუნქციითაა განსაზღვრული მისი ფუნქცია.

სამინისტრო იმ ნაწილში, რომელიც უზრუნველყოფს სამართლებრივი ბაზით, თავის ფუნქციებს ასრულებს. ბოლო დრომდე ბევრი ვაკუუმი შესავსები ანტიმონოპოლიური საქმიანობისა და ფასწარმოქმნის სრულყოფისათვის, მაგრამ ძირითადი კანონები უკვე

მიღებულია. შემუშავებულია ინდიკატური პროგრამაც. ერთი კი არის. ეკონომიკის სამინისტროს მუშაობის ეფექტურობა ძალზე დაბალი იქნება, თუ ერთხელ განსაზღვრული ეკონომიკური პოლიტიკის რეალიზაცია არ მოხდება, თუ არ გაძლიერდება ეკონომიკის სამინისტროს მაკოორდინირებელი ფუნქცია, სხვანაირად, მართლაც არსებული ჩაგრდნები კოორდინაციის დარგში გაღრმავდება. კოორდინაციის მოშლა სადავეებს ართმევს ხელისუფლებას. ამჟამად საქართველოში ძნელია ახსნა, ერთდროულად როგორ და სხვადასხვა ფუნქციებს ასრულებს საგარეო პალატა და საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობების კომიტეტი; სოფლის მეურნეობისა და კვების მრეწველობის სამინისტრო და თავდაცვის სამინისტრო სოფლის მეურნეობის ნაწილში; მეცნიერებათა აკადემია და მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების კომიტეტი; მინისტრთა კაბინეტი და სახელმწიფოს მეთაურის აპარატი ადგილობრივ ხელისუფლებასთან მიმართებაში და სხვ. ასეთი ცენტრალური ორგანოს გარეშე, როგორცაა ეკონომიკის სამინისტრო, შეუძლებელია ერთიანი ეკონომიკური პოლიტიკის შემსუშავება. ენერგეტიკაში, ტრანსპორტში და ა.შ. სამწუხაროდ, ეს ბოლომდე გაგებული არაა. ეკონომიკის სამინისტროს დღევანდელი საშუალო პროგრამებით, მატერიალურ-ტექნიკური ბაზით, რიცხოვნობით ამ ამოცანის გადაწყვეტა სათანადო დონეზე სულ უფრო შეუძლებელი ხდება. შეიძლება შემოგვედოს ისეთი ინდიკატორი: როგორცაა ხელისუფლების მიერ ეკონომიკის სამინისტროსადმი დამოკიდებულება, ისეთივეა მისი დამოკიდებულება ეკონომიკური პრობლემებისადმი.

— კვლავ სამანეთო ზონაზე მინდა გაკითხო. უფრო სწორად კი ამ თემაზე ლაბარაკის წამოწყების მიზეზებზე...

— ჩემი ინფორმაციისა და ანალიზის საფუძველზე შემიძლია დავასკვნა, რომ ეკონომიკური კუთხით ამის მიზეზი იყო მხოლოდ მოვლენების ემპირიული აღქმა და გამარტივებული წარმოდგენები ეკონომიკაზე.

— რა აზრის ბრძანდებით ყოფილ ე.წ. ლიბერალურ ფულად-საქრედიტო პოლიტიკაზე და დღევანდელ მკაცრ ფულად-საქრედიტო პოლიტიკაზე.

— ძალიან მკაცრი, აკადემიური გაგებით საქართველოში ფულად-საქრედიტო პოლიტიკა ჩამოყალიბებული იყო სტაბილიზაციის პროგრამაში, რომელიც მინისტრთა კაბინეტმა დაამტკიცა კიდევ ერთხელ ბანკი ამ პროგრამას არ ასრულებდა, ისევე როგორც მას არ ასრულებდა არც ერთი სხვა სახელმწიფო უწყება, სამინისტრო თუ კომიტეტი. ამდენად, ერთ ან

ორ პიროვნებას უნდა შეეძლოს საქმის გაკეთება. კერძოდ, ერთად დამოკიდებული. შეიძლება ყველა უწყებამ და ხელმძღვანელმა, ბანკის ხელმძღვანელობასთან ერთად, რეფორმების გატარებასა და, ჩემი ღრმა რწმენით, ეკონომიკური სისტემის გაუმჯობესებას ხელი შეუშალა. იმდენად დღევანდელ ფულად-საქრედიტო პოლიტიკაზე როგორც თვისობრივად განსხვავებულზე, საუბარი. შეიძლება ილაპარაკო მხოლოდ ბანკის ხელმძღვანელების მიერ ოპერატიული საქმიანობისადმი სხვადასხვა დამოკიდებულებაზე. ბანკის ახალ პრეზიდენტს, ალბათ, არ უნდა დაეუკარგოთ მისი მეცადინეობა ფულად-საქრედიტო პოლიტიკის გამკაცრების თვალსაზრისით, მაგრამ, სამწუხაროდ, რეალობა არ შეცვლილა.

— საქართველოს CHF-ში შესვლისა და მითუმეტეს სამანეთო ზონაში სავარაუდო დაბრუნების შემდეგომ არსებობის აზრს ხომ არ ჰქარგავს ისეთი საკანძო და მნიშვნელოვანი სტრუქტურა, როგორცაა, მაგალითად, თქვენი უწყება?

— კიდევ მინდა გავიშურო, რომ სამანეთო ზონის საკითხი ისტორიას ჩაბარდა. ახლა რუსეთის იმის ცდაშია, CHF-ს ფარგლებში რუსეთის ვალუტა სახელმწიფოთა სარეზერვო ვალუტად აქციოს. რაც შეეხება ეკონომიკის სამინისტროს, მისი ფუნქცია არ იცვლება. მან უნდა შეიმუშაოს საქართველოს ეკონომიკური პოლიტიკა. ამასთან, გასათვალისწინებელია, რომ 1989 წლიდან ჩვენ დამოუკიდებელი ქვეყნის ეკონომიკურ პოლიტიკას შემსუშავებდით, ახლა კი საჭიროა CHF-ში სახელმწიფოთაშორის კავშირებსა და ვალდებულებებზე დამოკიდებული ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკის შემსუშავება. მხოლოდ ეკონომიკის სამინისტროს და მასთან არსებულ სამეცნიერო ცენტრებს შეუძლიათ შეიტანონ ეს კორექტივები ეკონომიკურ პოლიტიკაში.

— აპირებთ თუ არა მნიშვნელოვანი წინააღმდეგობის გაწევას და არაგუმბერაბულად, უმაღლესი ტრიბუნლიდან იმის დასაბუთებას, რომ სამანეთო ზონა გამოსავალი არ არის?

— სამანეთო ზონა არ არსებობს. არარსებულზე დამყარებული გამოსავალი კი შეიძლება კეთილი. მაგრამ მაინც ზღაპრების სფეროა.

სჯობს დრო არ დავკარგოთ ოცნებებზე და საქმეს შევუდგეთ ისე, როგორც ამას გვასწავლის საქართველოს ეკონომიკური ცხოვრებისა და მსოფლიოს განვითარებული ქვეყნების ეკონომიკების ისტორიული გამოცდილება.

ესაუბრა

ირაკლი ტაბლიაშვილი

ნოღარ ჯავახიშვილი:

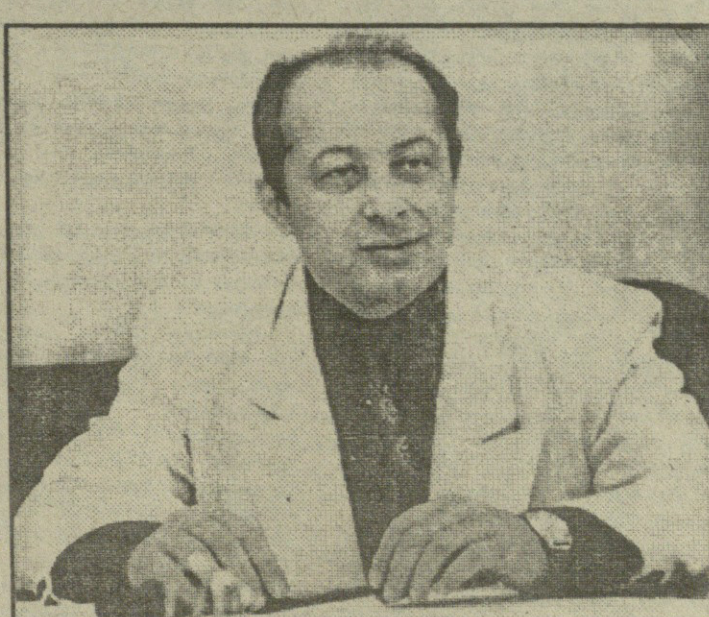
უნდა ვისწავლოთ თავისუფალ ფინანსურ გარემოში ცხოვრება

ბანკი, ფული, კრედიტი, ბიუჯეტი... თუ წლების წინ ბანკის სრული სახელწოდება იყო ვიცოდით, დღეს ეს სიტყვები ყოველ წუთს გვეხმის, გვეხმება და ვისწავლობთ მათზე იმის მიუხედავად, გვაქვს თუ არა ამ საკითხებზე წარმოდგენა.

ისე გამოვიდა, რომ ჩვენს ბაზეთში ყოფილმა უზარო ჩანან, ვიდრე ახლანდელმა. წასული კაცის ნათქვამი სულ სხვაა — უკან მიდევნებულ ლაპარაკს ბავს. რას ფიქრობს ადამიანი, რომელსაც დღეს ამ ურთულეს ვითარებაში ვხვდებით სამსახური. ამისთვის ბთა-გაზოგობი ინტერვიუს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტთან ბატონ ნოღარ ჯავახიშვილთან.

— რას ფიქრობს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტი სამანეთო ზონაში საქართველოს შესვლა-არშესვლის შესახებ?

— ცოტა ხნის წინ ჩამოვედი მოსკოვიდან, სადაც შევხვედი მოსკოვის ცენტრალური ბანკის ხელმძღვანელებს. იქ თვლიან, რომ ჯერ ბელორუსიის საკითხი უნდა მოიგვარებოდნენ ბოლომდე და ამის შემდგომ შეიძლება ჩამოყალიბდნენ თავიანთი შეხედულებები. თუმცა, ნინას-ნარ შეიძლება ითქვას, რომ ბელორუსიის ვარიანტი საქართველოსთვის მიუღებელია. ბელორუსია, პრაქტიკულად თანახმაა მთლიანად დაკარგოს სახელმწიფოებრიობა და მხოლოდ ფორმალური მხარე შეინარჩუნოს, რაზეც, დარწმუნებული ვარ, ჩვენ ვერც ერთ შემთხვევაში ვერ დაეთანხმებოდით. თავისთავად, სამანეთო ზონა ისე, როგორც ეს რუსეთის ცენტრალურ ბანკს წარმოუდგენია (ენ. გერმან-რეციოს ვარიანტი) ჩვენთვის მიუღებელიცაა და განუხორციელებელიც. აქ ლაპარაკი იმაზეა, რომ პრაქტიკულად ეკონომიკა ცენტრიდან იმართება (ამ შემთხვევაში მოსკოვიდან). ქვეყნის სუვერენიტეტი ძალზე სერიოზულად იბღალბება. ამ სუვერენიტეტის დიდ ნაწილში დაკარგვის

საპასუხოდ რაღაც მაინც უნდა მიიღო, მაგრამ რუსეთი მატერიალური სიკეთის გარანტიას არ წარმოადგენს თვითონ რუსეთში არასტაბილური სიტუაცია. დღე რუსეთის არც ერთი ხელმძღვანელი (პრეზიდენტი) არის დარწმუნებული, რომ მისი საბოლოო გადანაწილი იქნება ვმ-6 გვ.

უნდა ვისწავლოთ თავისუფალ შინაგარე ბაზარში სურსა

ლემის შესრულება გარანტირებული იქნება. ამიტომ, მე ვფიქრობ, რომ როცა ჩვენ სუვერენიტეტის თუნდაც მცირე შელახვით ვრისკავთ, გარანტია მაინც უნდა გვქონდეს. ეს გარანტია არ არსებობს (ჯერჯერობით). თუმცა, არ გამოვიცხადებ გარკვეულ ურთიერთობებს. ოღონდ, მე ამას სამანეთო ზონას არ დავარქმევდი. შეიძლება იყოს რაიმე ჩვენთვის მისაღები ვარიანტი, ვთქვათ, ეკონომიკური კავშირი იმ დონეზე, სუვერენიტეტს რომ არ შეზღუდავს — იქნება გარკვეული შეზღუდვები: კაპიტალის, სამუშაო ძალის ან პროდუქტის გადინება-გამოღინებაში თავისუფლება. აქ კონსენსუსის მიღწევა შეიძლება, ეს ჩვენთვის საჭირო და საინტერესოა.

რა არის სამანეთო ზონა, ანუ საგადასმდელო კავშირი, თუთონ რუსეთში ჩამოსაყალიბებელია. ამ გარანტიების კონკრეტული პირობები როცა იქნება, გვექნება საფუძველი, რომ დაესხდეთ და კონკრეტულად ემსჯელოთ ამ საკითხზე. რასაკვირველია, ავანტაჟი-დავანტაჟი, რამდენი სიკეთე გველის და რამდენი — საშიშროება. შემდეგ, შესაძლებლობის ფარგლებში უნდა შევეცადოთ, რომ ნაკლები საშიშროებით მეტი სიკეთე მივიღოთ.

ერთ რამესაც ვიტყვით. მოსკოვში (ყოველ შემთხვევაში, იმ წლებში, სადაც მე ვიყავი) არ იგრძნობა ისეთი დამოკიდებულება, რომ ვინმეს ჩვენი სამანეთო ზონაში შევყვანა უნდა. მათ ეს ჩვენთან ურთიერთობის ერთ-ერთ ვარიანტად მიაჩნიათ.

— თქვენ რუსეთის პოლიტიკური არასტაბილურობა ახსენეთ. როგორ აისახება ეს ჩვენს ბანკზე?

— დღეს ეს არაპირდაპირი გავლენაა. რასაკვირველია, რუსეთის ბაზრის ფასები გარკვეულწილად მოქმედებს, მიუხედავად იმისა, რომ გადინება-გამოღინებაში საზღვარი არსებობს. ყველაზე მეტად კი რუსეთში რუსულ მანეთზე დოლარის კურსი მოქმედებს. როგორც ჩანს, ჩვენი ბიზნესმენები თუ ვალუტით მოვაჭრენი ამას დიდ ყურადღებას აქცევენ. რუსეთში ახლა ვალუტის კურსის ნახტომისებური ცვლილებები მოხდა. ამან საქართველოშიც ანალოგიური პროცესი გამოიწვია. თუმცა, არანაირი კავშირი არ მქონია ეკონომიკასთან და ამ მხრივ არც კი ასახულა.

— ახლა ასე ყბადღებულ ფულად-საქრედიტო პოლიტიკას შევცხო.

— ყბადღებული — ეს სწორი გამოთქმა არ არის.

შეიძლება ამის ირგვლივ არის რაღაც კამათი, მაგრამ... მე მგონი, არაერთხელ გამოვხატე ჩემი პოზიცია. ჩვენს ქვეყანას დღეს უმკაცრესი ფულად-საქრედიტო პოლიტიკა სჭირდება, რაც ძირითადად რამდენიმე მიმართულებით გამოიხატება. პირველ რიგში, არ შეიძლება საკრედიტო ემისიის ხარჯზე დავაფინანსოთ ბიუჯეტის დეფიციტი. ამ საკითხებში არ შეიძლება ჩაერიოს პატრიოტულ-დემოკრატიული ძალები. მხედველობაში მყავს ხალხი, ვინც ამტკიცებს, რომ გარკვეული დროით, რაღაცის დაფინანსების მნიშვნელოვნად შემცირება კლავს ქართულ კულტურას. მე ამას პატრიოტულს იმიტომ ვუნდობ, რომ მართლაც პატრიოტულია. ხოლო დემოკრატიული იმიტომ არის, რომ გარკვეული დროით რაღაცის დაფინანსების მნიშვნელოვნად შემცირება არ მოკლავს ქართულ კულტურასა თუ სპორტს.

— როგორია ეროვნული ბანკის ურთიერთობა კომერციულ ბანკებთან?

— ჩვეულებრივი, ცივილიზებული. კომერციული ბანკის არსი იმაში მდგომარეობს, რომ უნდა მიიზიდოს სახალხო მფარველობაში არსებული ფულადი სახსრები და ისინი მომგებიანად განათავსოს ოპერაციებში. კომერციული ბანკების დებულებაში არ არის გათვალისწინებული ნების (და არც უნდა იყოს), რის მიხედვითაც მათ უნდა მიიღონ რეზინანსირების კრედიტები ან ე.წ. პაერის კრედიტები. აქედან გამომდინარე, როგორც წესი, ისინი ჩვენგან საკრედიტო დახმარებას არ მიიღებენ. მათ თვითონ უნდა შექმნან რესურსები ბაზარზე და საკუთარი რესურსებით უნდა ივაჭრონ — საბანკო, კარგი გაგებით, დანარჩენი ყველაფერი ნორმატიული იქნება, საკმაოდ მაკრი და კიდევ უფრო გამკაცრდება. ბანკების მესვეურებმა ეს უნდა დაიცვან. უნდა ისწავლონ თავისუფალ ფინანსურ გარემოში ცურვა. მაშინ იქნებიან მოცურავეები, მაშინ იქნებიან ბანკები. ის, რაც აქამდე გვქონდა, არ არის ბანკი. კომერციული ბანკი დანესებულებაა, რომელიც თავისუფალ გარემოში ეძებს საკრედიტო რესურსებს და პოულობს მას.

— კუმონის გასამყარებლად სახელმწიფოებრივ დონეზე პრაქტიკულად არაფერი კეთდება. მეთანხმებით, არა?

— მე შეგარბილებდი და ვიტყვოდი, რატომ არაფერი კეთდება? — არაფერი. — შეგარბილებთ თუ არა, სურათს კარგად ვხედავთ. როგორი იქნება თქვენი, ეროვნული ბანკის პროზიდენტის პროექტი კუმონის გასამყარებლად?

— ბარლამენტში, თურქეთში გამგზავრების წინა დღეს ჩამოვყალიბე ეს პროექტი და დღევანდელ საუბარშიც გამოჩნდა გარკვეული ნიუანსები. კუმონი რომ გამყარდეს, ამისათვის აუცილებელია, თუმცა, ძნელი შესასრულებელია, იგი გადამდის ერთადერთი საშუალება გახდეს. ბოლოს და ბოლოს, ნაბიჯ-ნაბიჯ უნდა წავინიოთ ამისკენ. აუცილებელია, კუმონის რეალური მასა მიმოქცევაში მეტ-ნაკლებად შესაბამისობაში მოვიყვანოთ საქონლის რეალურ მასასთან. ეს ნიშნავს, რომ კუმონი მიმოქცევაში უნდა შევამციროთ. ბიუჯეტის დეფიციტში არ უნდა ჩაიდოს საკრედიტო ემისია. ეროვნულმა ბანკმა საერთოდ არ უნდა დაუშვას საკრედიტო ემისია. ეს ნიშნავს, რომ ეროვნულმა ბანკმა შეიძლება გასცეს უკვე გაცემული კრედიტებიდან ამოღებული თანხის დაახლოებით 50 პროცენტი და ისიც აუქციონზე გაყიდვით, როცა კრედიტ რეალური ფასი ექნება.

— თურქეთიდან ჩამოსულს ცვლილებები დაგვცდათ გგულისხმობთ ზოგიერთი კომერციული ბანკის ხელმძღვანელის შეტყობას.

— ეს ცვლილებები ეროვნულ ბანკთან არ იყო შეთანხმებული. მოქმედი წესი გულისხმობს, რომ კომერციული ბანკის ხელმძღვანელები ეროვნული ბანკის წარდგინებით უნდა დაინიშნონ.

— შეიძლება რაიმეს შეცვლა?

— ახლა, ამ წუთში, ვერაფერს გატყვით...

თუმცა, საკითხები ალბათ კიდევ ბევრია და არამხოლოდ სალაპარაკოდ. ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის ლამის სადღეღამისო საშუალო რეჟიმის მის დევნაში თვითონ გავიდა, ხოლო, მასთან საუბრის შემდეგ ვიფიქრე, რომ უფრო მეტის თქმაც შეიძლება. ყოველ შემთხვევაში, რაც ვერ თქვა, წუთში — მთავარი, საჭმელ ბაჭყალად.

ესაუბრა

მაია ჯალაბანიძე

შიდა ქართლი

„სამხრეთ ოსეთის“ „დემოკრატიის“ სამოქმედო ტაქტიკა

პირველი გვერდიდან

პოლიტიკური მდგომარეობის ანალიზი საშუალებას გვაძლევს დავასკვნათ, რომ ცხინვალის რეგიონში, საქართველოს რესპუბლიკის სახელმწიფო სტრუქტურების შექმნა-მოწყობაზე, დემოკრატიული შესვლა იმის მაუწყებელია, რომ მათ იურიდიულად სცნონ ოსეთის დამოუკიდებელი რესპუბლიკა და ქართველი კაცი ოსური დიქტატის მსხვერპლი გახდეს — მორალურად დაძაბუნდეს და სრული დისკრიმინაცია განიცადოს.

ასეთი პროვოკაციული მოქმედების შემდეგ ერთობ გასაკვირია, რომ ბოლო ხანებში, ოსმა სეპარატისტმა ხელმძღვანელმა მუშაკებმა ქართველეთთან ურთიერთობაში ნაწილობრივ შეცვალეს სამოქმედო ტაქტიკა. ამ დღეებში გავრცელდა ბულ პროკლამაციაში აღნიშნულია: „ქართველები და ოსები საუკუნეების მანძილზე ერთმანეთთან ნათესაურად ცხოვრობდნენ, მაგრამ ოსი დროის ქართველი ნაციონალისტ-შოვინისტების მიერ წარმოშულმა პოლიტიკამ დაიბანა მდგომარეობა. საქართველოს რესპუბლიკის ხელმძღვანელობას სურდა უძველესი ოსური მიწა-წყლის პიტაცება, მაგრამ ოსმა ხალხმა თავის ისტორიულ სამშობლოში შეძლო დამოუკიდებელი სახელმწიფოს შექმნა. ჩვენს შორის მომხდარი ინციდენტი საქართველოს ხელისუ-

ფლების ბევრი პოლიტიკის შედეგია. დადგა დრო, გონივრულად განვსაზოთ დღეს არსებული პოლიტიკურ-ეკონომიკური მდგომარეობა. შევრთოდეთ, დავიფიქროთ წარსული და მოვიწოდებთ, შემოხვიდეთ ჩვენს რესპუბლიკაში. მხარი დაგვიჭიროთ ორი ოსეთის შეერთებაში, ყველა პირობა გექნებათ ერთა თვითგამორკვევისა და ნორმალური ცხოვრებისა, რაც საქართველოს რესპუბლიკას არ ძალუძს“.

რა მნიშვნელობა ენიჭება ოსი სეპარატისტების „დემოკრატიულ“ ნააზრევს და რას ემსახურება მათი პოლიტიკური სვლა?

ცნობილი ფაქტია, რომ ოსეთის რესპუბლიკის უმადლესმა საბჭოთა კარგა ხნის წინ მიიღო მემორანდუმი ტერიტორიული მთლიანობისა და სახელმწიფო საზღვრების შესახებ. მასში აღნიშნულია, რომ ოსეთის რესპუბლიკის სახელმწიფო საზღვრებს თავდაცვის სამინისტროს შეიარაღებული ძალები დაიცავენ. აქედან გამომდინარე, ნათელი ხდება, რომ თუ რეგიონის ქართველი მოსახლეობა მონაწილეობას მიიღებს რეგირებ-დუში ორი ოსეთის შეერთების თაობაზე, მაშინ რესპუბლიკის ხელმძღვანელობას რეალური საფუძველი შეექმნება, მოსახლეობის აბსოლუტური უმრავლესობის გადაწყვეტილებით, თუ ჩრდილოეთის არ შეუერთდებიან, საქართველოს

შემადგენლობაში მაინც შექმნან ოსეთის დამოუკიდებელი რესპუბლიკა. იმ შემთხვევაში კი, თუ ადგილობრივი ქართველი მოსახლეობა მხარს არ დაუჭერს, ოსეთის რესპუბლიკის ხელისუფლება იძულებული გახდება, ძალის პოლიტიკით იმოქმედოს, რაც კონფლიქტის ახალ ფაზაში გადაყვანას ნიშნავს. აღსანიშნავია, რომ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციისა და რუსეთის პრეზიდენტისადმი ოსი ხალხის სახელით გაგზავნილი მიმართებულება, როგორც კონსტიტუციის საწინააღმდეგო ქმედება, სრული პოლიტიკური უიასკო განიცადა. საერთოდ უნდა ითქვას, რომ ასეთი სახის მიმართება — აბორიგენული მოსახლეობის შეცდომაში შეყვანის ცდა — სეპარატისტთა მხოლოდ თვითდამშვიდების ილუზიებია, თორემ შიდა ქართლის მოსახლეობამ მათი პოლიტიკური ავანტურა, რომელიც საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის ხელყოფასა და ეროვნული გინაობის დაკარგვის მცდელობას ემსახურება, კარგა ხანია სწორად გაითვითცნობიერა და უკუაგლო.

რამდენიმე დღის წინ ოსმა სეპარატისტებმა ახალი „აღმოჩენებით“ კვლავ ისახელეს თავი. ცხინვალში გამართულ მიტინგზე ე.წ. ოსეთის რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარემ ლუდვიგ ჩიბიროვა აღნიშნა, რომ

სამხრეთ ოსეთი ჩრდილოეთელი ძმების უანგარო დახმარების გარეშე ვერ შეძლებდა ქართველი ნაციონალისტ-შოვინისტების მოგერიებას; რომ დროა ოსმა ხალხმა დაიბრუნოს თავისი ძირძველი ტერიტორიები — სამხრეთ ოსეთი, დღევანდელი გაზგვის რაიონი და ალაღაგის ალან-სკვითთა ერთიანი ისტორიული სახელმწიფო. გაუგებარია, ვინ არიან ქართველი ნაციონალისტ-შოვინისტები და ქართველთა რომელ მძლავრ შეტევებზე დააბრა-კი? ნაციონალისტ-შოვინისტებში საქართველოს რესპუბლიკის დღევანდელ ხელისუფლებას გულისხმობენ?

სამი წლის წინ ცხინვალის რეგიონში ოსმა ექსტრემისტულმა ძალებმა, როცა იარაღის ძალით ხელში ჩაიგდეს მართვის სადაფები, უპირველესი ყურადღება ეთნიკურ წმენდაზე გადაიტანეს და პირველი „დემოკრატიული“ აქტებიც წარმატებით ჩაატარეს. გადაიწვა ცხინვალის ქართული სკოლები, დაიხურა ქართული გაზეთი, გაუქმდა სახელმწიფო თეატრის ქართული დასი და პედაგოგიური ინსტიტუტის ქართული ენისა და ლიტერატურის კათედრა. ამან დიდი საშიშროების წინაშე დააყენა ფრინეს ხეობის, დიდი და პატარა ლიახვის ხეობების ქართული სოფლები.

საქართველოს ხელისუფლებამ ექსტრემისტთა ახალი აგრესიის თავიდან ასაცილებლად ხეობებში ქართული გვარდიის ნაწილები ჩააყენა, რომლებიც საკუთარი სიცოცხლის ფასად იცავდნენ მშვიდობიან ქართველ მოსახლეობას. ქართული სოფლების დაცვისას რა-

მდგომარეობა მოხდა მცირე მასშტაბის შეტაკებები ქართველ და ოს გაზადილებს შორის. საინტერესოა, საქართველოს რესპუბლიკის ხელისუფლებას ნუთუ არ მქონდა იმის მორალური და იურიდიული უფლება, რომ ოსთა „დემოკრატიული“ შეტევებისაგან დაცვა ქართველი მოსახლეობა? განა ეს ფაქტი გახდა საფუძველი იმისა, რომ საქართველოს ხელისუფლებას ნაციონალისტ-შოვინისტები უწოდოს და მშვიდობიანი მოსახლეობის დაცვას მძლავრი შეტევები? ეს მხოლოდ ცილისწამებაა და მეტი არაფერი. საკითხავია მაშინ, რა უნდა ეწოდოს ოსეთის თვითმარქვია ხელისუფლებას ქართველთა გენოციდისათვის, პატრიოტებზე მანისტები, დემოკრატები თუ ნაციონალისტ-შოვინისტები? რაც შეეხება გაზგვის რაიონის ძირძველ ოსურ მიწა-წყლად „მონათვლას“ და ოცნებას მის დაბრუნებაზე კომენტარი ზედმეტია.

დღეს საქართველო სახელმწიფოებრიობის ყოფნა-არყოფნის რთულ გზაზე დგას. ეს კარგად იცნ ე.წ. ოსეთის რესპუბლიკის სეპარატისტულმა ხელმძღვანელობამ. ისინი სარგებლობენ დღევანდელი პოლიტიკური მდგომარეობით და ყველაფერს აკეთებენ საკუთარი ამბიციებისა და ავი ზრახვების დასაკმაყოფილებლად. მაგრამ ხელმძღვანელობის რეგიონში ცხოვრება ნორმალურ კალაპოტში გადაება, კვლავ აღსდგება საქართველოს ხელისუფლების იურისდიქცია და უფლებამოსილება და აქაურებიც აქტიურად ჩაებმებიან რესპუბლიკის მიმდინარე პოლიტიკურ-ეკონომიკურ თუ კულტურულ ცხოვრებაში. ეს გადამწყვეტი ოსტორიული პროცესია.

გივი გორცვაძე

“...ამან ნეტარმან აღუნთო გულსა ჩემსა სანთელი იგი ნათლისაი და შუა ღამესა ოდენ მიჩუნა მზე იგი სიმართლისაი ბრწყინვალედ, ქრისტე ღმერთი, რომლისა ნათელი მისი არაოდეს მოაკლდების უკუნისამდე, ამინ. და მექმნა ჩუნ მოძღუარ და შემძინა ქრისტესა ღმერთსა ნათლის-ღებითა, ჯუარისა თაყუანის-ცემითა. მომცა ჩუნ ხელსა ახალი ცხორებისა და სიხარულისაი და ღირს გუევნა გემოის-ხილვად საიდუმლოთა ზეცისათა“.

მინდა ნინოს მოციქულებრივი ღვაწლით 337 წელს საქართველოში ქრისტიანობა სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადდა. ეს იყო ყველაზე დიდი ფაქტი, რაც კი რამ საქართველოს ისტორიაში მომხდარა. აქედან იწყება საქართველოს ჭეშმარიტი სულიერი ცხოვრება. ამით გაცხადდა ღვთიური წყალობა ჩვენზე და ღვთისმშობლის ნილხედომილობის დიდი მადლი. ამასთანავე ეს იყო და არის ერისათვის დაკისრებული მაღალი მოვალეობა. ერს ყოველთვის და ყოველ ჟამს უნდა ახსოვდეს თავისი ქრისტიანობა. ქრისტიანობა კი სულის მარადიული განახლება, მარადიული სიცოცხლე, რისთვისაც არაა საკმარისი მხოლოდ ერთხელ აღიარება რწმენისა. სწორედ ეს აზრია განსორციელებული იესო ქრისტეს ქართულ სახელდებაში „მაცხოვარი“, ანუ მარადიული ცხოვრების მომნიჭებელი. თვით მაცხოვარი ამბობს: „მე ვარო გზაი და მე ვარო ჭეშმარიტებაი და ცხოვრებაი“ (ი.-14,6).

ვერც პიროვნება და ვერც ერი ვერ იქნება ჭეშმარიტი ქრისტიანი, თუ მას არ ძალუძს მარადიული განმეგნა, მარადიული თვისრულყოფა. წმ. ნინომ საქრისტიანოდ მოაქცია ერის სული, მისი ენა, გააქრისტიანა მისი საცხოვრისი, მისი ბუნება. მცხეთა ზეციურ იერუსალიმს შეამსგავსა. იოანე-ზოსიმე წერდა: ქართული ენა „ახალმა ნინომ მოაქცია და პელენე დედოფალ-მა“. მარადიულ ქრისტიანულ გაცხოველებას ითხოვს ერის სული, მისი ენა, მისი ბუნება.

მირიან მეფე ამბობდა: „ამან ნეტარმან აღანთო გულსა ჩემსა სანთელი ნათლისაი და შუა ღამეს ოდენ მიჩუნა მზე იგი სიმართლისაი“. მირიანის მიერ ქრისტიანობის აღიარება განმსაზღვრელი იყო ქრისტიანობის სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადებისათვის. ამ მხრივ ქართლის ისტორიული როლი სრულიად განსაკუთრებულია. ის, რაც ვერ მოახერხა დასავლეთ საქართველომ, ვერ მოახერხა, რომ ანდრია მოციქულის შემდეგ ქრისტიანობა სახელმწიფო რელიგიად ექციათ, განასორციელა ქართლმა. ამის შემდეგ ერთობლივი საქართველო იქმნება მხოლოდ და მხოლოდ ქრისტიანობის საშუალებით, ქრისტიანული რწმენით და ქართული ქრისტიანული ენით, ანუ ქრისტიანობაზე მოქცეული ენით. საქართველოს ერთ-ერთმა უდიდესმა მეფემ, მირიანმა, განასორციელა ერის ისტორიაში ყველაზე დიდი სულიერი გარდატეხა. მას სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობა მიანიჭა და სახელმწიფოებრივადვე განსაზღვრა მისი სამარადეო მომავალი.

წმ. ნინო განსაკუთრებულ ამაღლებულ სახეს ანიჭებს ქართულ ქრისტიანობას. იგია დედა და დედოფალი ქართული ქრისტიანობისა. წმ. ნინო სახე-იდეა კერპთა მსხვერვისა, დროისა და სივრცის გასულიერებისა. მისი ლოცვა-კურთხევით დაფუძნდა სვეტი-ცხოველი, შემაერთებელი ზეცისა და ქართული მიწის, აღიმართა ჯვარი ძლევისა. ყველაფერი ეს მოხდა მისი ცხოვრებით. ყოფილი ვაზის ჯვრის წყალობით. თვით საქართველო გახდა ჯვარი ვაზისა, შემაკავშირებელი ჯვრისა და ვაზისა. ყველაფერს ამას აქვს ღრმა სასულიერო შინაარსი, და ამასთანავე, აქვეა დიდად მიმზიდველი ჩვეულებრივი ადამიანური სილამაზეც და მშვენიერებაც, ვითარცა „ნათელი, ზეცით მოსული“.

ამ მხრივაც შთააგონებდა წმ. ნინოს სახე ქართულ მწერლობას და მოელს ქართულ აზროვნებას. ადრეულ საგლობელთა ტრადიციები სხვადასხვანაირად გრძელდებოდა აკაკი წერეთლის, გრიგოლ რობაქიძისა თუ ანა კალანდაძის შემოქმედებაში. „დაო და დედაო, ღვთისმშობლის დობილო, შენზედ ვართ დახდობილი, და შენის შენდობით არ გადავშენდებით“, — წერდა გრიგოლ რობაქიძე.

მრავალმხრივი მოაზროვნე, უდიდესი ქართული ღვთისმეტყველი, რუსთველის დროინდელი საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ნიკოლოზ გულაბერისძე გაიაზრებს ქართულთა არსებობის სულიერ საფუძვლებს. მისი სიტყვები საუბრობს სწავლება, მაგრამ უმთავრესი პატივი მისი რწმენა უჭირავს წმ. ნინოს ღვაწლს. გულაბერისძე გვიჩვენებს, თუ რა გზა მივიჩნიოთ საქართველოს ისტორიის საფუძვლი-ცხოველი, როგორც დამატებითი წმ. ნინოს ღვაწლისა და შემდეგ საღვთისმეტყველებისა.

იკონოგრაფიული ტრადიციის კვალობაზე წმინდა ნინო უნდა წარმოვიდგინოთ საქართველოს სამოთხის ანუ ზეციური საქართველოს ცენტრში, ხელში ვაზის ჯვრით და რწმენის ნიშნის გრავილით. აქვეა სვეტი-ცხოველიც, საზრისი ყოველივესი. ამიტომ წმ. ნინოს სულიერი სახეება უნდა ვიგულოთ ნებისმიერ ქართულ ტაძარში, იმისდა მიუხედავად, არის თუ არა ის იქ უშუალოდ გამოხატული.

ყველაფერი მაინც მომდინარეობს წმ. ნინოს ცხოვრებიდან, რომელიც არის პირველსაბავე მთელი ქართული ქრისტიანობისა და, კერძოდ, ქართული მწერლობისა. აქედანვე იწყება ყველაფერი. საუკუნეთა მანძილზე ეს ნაწარმოები იქცა ქართული ქრისტიანობის პირველსაფუძველთა შემკრებად. მასში შემქონდათ მრავალი საზოგადოებრივი სახელწიფო.

ამის შემდეგ მრავალმხრივი გაიხსნა ალბანეთში წმ. ნინოს სახე. მაგრამ, მეორეს მხრივ, ეს აძნელებს „წმ. ნინოს ობრების“ პირველადი სახის აღდგენას, რადგან უკვე დაწყებულია და ამის ერთ-ერთი ყდას გარკვეული აზრით შეიძლება ქვემოწარმოდგენილი ტექსტი, რომელიც ძირითადად ემყარება უძველეს, მეცხრე-მეათე საუკუნეების რედაქციას (შატბერდულ-ჭელიშურს), თუმცა სხვა რედაქციებიც გათვალისწინებულია. თანდათან მოხდება ამ ძეგლის პირველადი სახის აღდგენა ან მასთან მიახლოება. რაც მთავარია, უკვე დამკვიდრდა აზრი, რომ უძველესი ქართული ქრისტიანული ნაწარმოებია „წმ. ნინოს ცხოვრება“. ქართული მწერლობის ისტორია უნდა დაიწყოთ სწორედ ამით და არა „წმ. ნინოს შუამნიჭის ნაშრომით“.

წმინდა ნინოს მოხსენიება ქართული ქრისტიანობის ერთ-ერთი უმთავრესი დღესასწაულია, რადგან წმ. ნინო არის ქართული ქრისტიანობის პირველ-სახე და პირველ-იდეალი.

თავს უფლება უნდა მივცეთ აღვნიშნოთ, რომ ცდებოდნენ ივანე ჯავახიშვილი და კორნელი კეკელიძე, დიდი ქართველი მეცნიერები, ქართული საისტორიო და ფილოლოგიური მეცნიერების ფუძემდებლები, როცა მიიჩნევდნენ, რომ წმ. ნინოს კულტი მეცხრე საუკუნეში შეიქმნა და ძირითადად ამავე დროს მიეკუთვნება „წმ. ნინოს ცხოვრება“. თვით ამ მეცნიერთა სხვა ნაშრომებზე დაყრდნობით და, ცხადია, მრავალმხრივი ახლებური ძიებითაც, თანამედროვე მეცნიერება ახერხებს დაადგინოს, რომ „წმ. ნინოს ცხოვრების“ უძველესი ნაწილი შემნილია ძირითადად მეოთხე-მეხუთე საუკუნეებში.

ვფიქრობთ, უკვე შეგვიძლია შეტი კატეგორიულობითაც კი განვაცხადოთ: უძველესი ქართული ქრისტიანული ნაწარმოები არა თუ არ არის „წმ. შუამნიჭის ნაშრომი“, არამედ არც შეიძლება, რომ იყოს. ყოველად წარმოუდგენელია, რომ ერის გამაქრისტიანებლის შესახებ ეკლესიაში იმთავითვე რაიმე საკითხავი მაინც არ ყოფილიყო.

ასე რომ, ქართული ქრისტიანული მწერლობის ისტორია იწყება „წმ. ნინოს ცხოვრებით“.

ანგელოზის ქირვა ღვთა,
რთცა დაპყრავს ნინო
გარსა,
მცხეთის ძალაქს ბიბონი
ღელს,
ყველანიც გააძვს
ნიავქარსა,
გარს გუმბათსა, სვეტს
ქვეყნა,
რთგატე ნორჩი ვაზი
სარსა,
ინის მადლი შეგვიწით,
რაც იქ ქირვა-ლთფვა
ღვასა.
ხალხში

ნინო ცხოვრება

წმ. ნინოს მონათხრობი.

ეს იმ დროს მოხდა, როცა გიორგი კაბადოკიელი ქრისტესათვის ეწაპა. მაშინ ერთი ღვთისმცოდნე კაცი, მთავართაგანი, კაბადოკიის ერთ-ერთი ქალაქიდან რომში ჩავიდა და მეფეს ეახლა მსახურებისათვის და წაუკლავს მისაღებად.

იმ დროს ცხოვრობდა ერთი კაცი, იხიც მთავართაგანი და ჰყავდა ორი შვილი, ძე და ასული. ვაჟს ერქვა იობნა, ქალიშვილს — სოსანა. გარდაიცვალნენ მშობლები და დარჩნენ შვილები ობლად. ისინი წმინდა ქალაქში, იერუსალიმში გაემართნენ. იმედოდ აქრნადი ყოველი რისტიანის სასოება — წმინდა ადგომა. სოსანა მის ღვთისმსახურს გახდა, სოსანა კი მსახურებოდა სარა ბეთლემელს.

კაბადოკიელმა ჰაბუკამ რომის მეფემდე წაიღწა. მაშინ ბრანჯებს განეზარათ რომელითა წინააღმდეგ ბრძოლა. ღმერთმა კაბადოკიელ ჰაბუკს მიანიჭა უძლეველი ძალა, იგი მტრებს მფორად შეება და უკუაქცია. ხოლო ბრანჯთა მკვე შეიპყრო თავის მოაზრებებთან და ისინი კაბადოკიელს მიჰყარა. მეფემ მათ სიკვდილი დაუწყებდა.

ბრანჯებმა ოღება იწყეს. ზაბილონს ევედრნენ, ავრ შენ წაუღო გვიბოძე, შენი ღვთის შვილები შეგვითმე და შეგვდე დაგვოცე. შენ რომელი ვართ, სიკვდილიც შენ დაგვითმე და ჩვენი სისხლის ცოდვაც არ დაგვითმე.

ტყვენი ღვთის ტაძარში, წმინდა ეკლესიაში შეიყვანეს. აქ ქრისტეს საიდუმლოებას აზიარეს და წმინდა მოციქულთა დიდება შეაცნობინეს.

მეორე დღით ბრანჯნი ადრე აღგნენ, სამკდრო სამოსლით შეიმოსნენ და სიკვდილით დასასჯელ ადგილას გავიდნენ. აქ ღვთისმცოდნენ, ნათლისღებისთვის და ზიარებისთვის ღმერთს მადლობას სწირავდნენ და ასე ამობდნენ ჩვენს უკვე სიკვდილშიაღ უკვდავნი ვართო, რამეთუ ღმერთმა ღირსი გვეო ასეთი დიდება გვეხილაო. ზაბილონმა მოაქცია ბრანჯები, დატოვა მღვდლები და ყოველგვარი საქრისტიანო წესი დაწესა. ყველანი აკურთხა და რომში დაბრუნდა. შემდეგ იერუსალიმში წასვლა განიზარა, ხოლო ყოველგვარი მონაგები გლახაკებს დაურიგა.

იობნა უკვე პატრიარქი გამხდარიყო. ზაბილონი და პატრიარქი დიდად დამეგობრდნენ. სარა მთავორ პატრიარქს უთხრა: „ზაბილონი ბრანჯების მამა და მათი ემბაზია, ესაა მრუფოვანი კაცი სიბრძნითა და ღვთისმოშიშებით, მიეცი შენი დაი სოსანა ცოლადო“. მოეწონა ეს სიტყვა პატრიარქს და სოსანა ცოლად მისცა ზაბილონს.

ზაბილონი და სოსანა თავიანთ ქალაქში დაბრუნდნენ და იქ ცხოვრობდნენ. ვიდრე მე დაიბადებოდი, ღირსეულნი იყვნენ ჩემი მშობლები. დედაჩემი წაიღიევი გამომზარდა მე, ღლახაკი, დღე და ღამე მსახურებისათვის, როცა მორმეტე წლისა შევიქმენ, ჩემმა მშობლებმა, მცხოვრებობა და მცხოვრებობა და იერუსალიმში წაიღიდნენ.

მაშინ მამაჩემს პატრიარქმა ჯვარი გადასცა და ისიც განეზარა დედაჩემს. მე მკერდზე მიმიკრა, თუალთაგან ცრემლები დაჰაფრქვია ყველგან ნინო. შემდეგ მეამბორა საუკუნო ამბორებით და გაემზავრა მდინარე იორდანეს გადაღმა, სადაც ცხოვრობენ კაცები, რომელთა ცხოვრების წესი იცის მხოლოდ უფალმა.

დედაჩემი პატრიარქმა დააყენა მსახურად გლახაკებისა და დაუძღვრებულ ქალებისა. მე კი ვემსახურებოდი დედის სიმეს ქალს, სარა მთავორას, ორი წლის განმავლობაში. ხშირად ვეკითხებოდი ხოლმე მას ქრისტეს ჯვარცმას, დაფლვასა და აღდგომას, მის სამოსელზე, ჯვრებზე, ტილოსა და სუდარაზე, რადგან იერუსალიმში მისი დარი მცოდნე ძველისა და ახალი რჯულისა არცა ყოფილა.

იგი ყველაფრს მაუწყებდა. ერთხელაც ასე მითხრა: „შვილო ჩემო, გვრძნობ შენს ძალას, ვითარცა ძალა მუ ღვთისას, რომლის ხმა აღწევს ყოველ მთხურს, ანდა ძალას დედალი ორბისას, რომელიც აფრინდება ხოლმე ცაში, მამალ ორბზე მაღლა და მთელ ქვეყანას ხედავს მცირე მარგალიტის ხელა მის თვალთა გუბა. იგი შეჩერდება, დაინახავს და შეიცნობს თავის კერძს, ფრთებს ააშრილებს და დააფრინდება მას. ასე იქნება შენი ცხოვრებაც სულიწმინდის წინამძღვრობით...“

წმინდა ნინო მსახურებდა სიონზე ყოველად წმიდა ღვთისმშობლის ხედავით. იქვე ცხოვრობდა, ქართველები ღვთისმშობლის წილხვედრნი იყვნენ. ამიტომაც ღვთისმშობელი გამოეცხადა წმინდა ნინოს და უთხრა: შენ წარგადგინებ წმიდოვანთა ქვეყანაში, ქართველთა შორის, რათა მათ უქადაგო ჰქმარიტებაო. ყოველადწმიდა ღვთისმშობელმა მოჭრა თავის საწოლთან ამოსული რტოებგადაშლილი ვაზი, მისგან ჯვარი გააკეთა და წმინდა ნინოს გადასცა. თან უთხრა: ყოველთვის შეგაწვი, ანასტროსი არ მიგატოვებო. წმინდა ნინომ ყოველთვის ეს უამბო პატრიარქს, თავის ღვთის მამას. მან მადლობა შესწირა ღმერთსა და ღვთისმშობელს და წმინდო ღვთისმცოდნეობით გამოისტუმრა.

წმ. ნინოს მონათხრობი, აღწერილი სალომე უჩაძემ. ვიწვებ და მოგითხრობთ ყოველთვის: ამქვეყნად მცხოვრებმა მოკვდავმა ხალხმა იხილა უკვდავი ღმერთი, რომელიც მოველია ისრაელს, ყველას, რომელნიც სხვა ღმერთებს ემოსებოდნენ, რადგან მას სურდა ხსნა

წმიდა ნინო

ქალწულო ნინო!

მოდიხარ ჩრდილებით:

დაღმოსუფლ ფოთლებში მზის თვალი დაღვარული.

ვით რკინა ზორასანის —

ჩვენი გულანდობილი

შენ წინ ვეფინებთ ქვეყანა ხიყვარულით.

შენი სიქალწულე:

ცინცხალი წყაროს თვალი.

და შენი სიბრძნე:

აღმართი ზღაპარი.

ნაყოფი, სურნელი, რომელი მოვსთვალეთ

ისიფრთვადება უცხოელ ქალისა.

ნინო!

ხილამაზით მცნეთა გაგვირისზე —

რომ სარ სოცარი ქალწული და ქალი.

ქალზე შეიყვარე შენ მხოლოდ ღვთისზე

და ისიც გნებული სამსხვერპლოდ დაჰკალი.

და როცა მოგესმა წელი ხმა ზევიდან

(გული ღვთისმშობელის ჩვენთვის ხომ უზნია) —

ჩვენი გამოსწვრივ ვაზის ნახსენებიდან

და ცხელი ქრილობა თმებით შეგხვია.

ქალწულო ნინო!

ათასწერ გვეჩაბე.

შენ გავლერსება ვაზნარის ფურცელი.

მოგვლის მარადის დედული ვენახი.

და ოდეს გიხილავს: ტორტმანობს. ირევა

ვით წყაროს მუცელი —

რომელსაც დაეცემა დედალი ირემი.

აქ არის ტყეილი. არ არის წამება.

(გვეზნებოდნენ ამახ ჩვენ მამებმა).

არ გვინდა, დედაო, სხვა ჩვენი ბერძნის,

არ გვინდა სხვა მიწა და სხვა ნახსენები.

ვიცი: ჩვენი ვაზის ღვთისა ღვთისა —

ტოტებს აიყრიან, როცა გადასწავენ

სახტყი სასწაულით.

ნინო!

შენი ტანი ღვთისა და მტვერული

არცერთი ქალწულის არ არის ნაცვლი.

ბუქუბავსილი წეტა ვის ევნება.

გავლი ზვარში და ჩაუვრულ მტვერების

მზის თესლით ივსება ყოველი მარცვლი.

ქალი უძლეველი. სასწაული სასურველი.

(მზის ტანი თუ არის ქალწულის საქმარი).

შორიდან გიყურებს აქ შენთვის ურედი

მხევაო ღმერთი მალაღი საქმარი.

ის არის საქართველოს მცველი და მხვერავი

და ჩვენი ვაზისა წარმომეც ვერაინ.

წმინდა ნინო!

ვით მიწის ხეულები

შენ წინ დაღმართა აქ ჩვენი გულეზი.

მკერდზე გაღმართ-და ბედს გაღმართებით

და ტყრუებს დაგიოცნიო მკარი ტყრებით.

დაო და დედაო!

ღვთისმშობლის ღვთისა.

შენზე ვართ დანდობილი.

და შენი შენობით

არ გაღავ შენდებით.

გრიგოლ როგაძე

თავისივე დაბადებულთა. მან იყო ებრაელთათვის სიკეთის ყოფა: მკვდართა აღდგინება, ბრძანათის თვალთა ახელა, ყოველი სხეულის განკურნება. შემუდრათ ეს, გაგულისდნენ, შეკრიბეს მსგებრნი. და გაიძახოდნენ, ნამდვილად წაეწყმდებოთ.

მთელი ქვეყნიდან შეიკრიბნენ მოსეს ხელის მცოდნენი. ყველანი აღდგნენ სულიწმინდის წინააღმდეგ, მაგრამ რაც თვით ქრისტეს სწავდა, ის აღასრულეს: უფალი ჯვარს აცვეს და მისი სამოსელი წილისყრით გაინაწილეს. უფლის კერძი წილად ხვდა მცხეთელებს. მისი გვამი კი დაუფლეს

და „დაპყრდეს საფლავი“. საფლავთან მცველები დააყენეს.

მაგრამ იგი აღდგა, როგორც ჰქმარიტი ღმერთი. საფლავთან მივიდნენ პილატე და მისი ცოლი. იხილეს იქ დაყრილი ტილოები. ისინი წამოიღეს პილატეს ცოლმა, ხოლო შემდგომში ისინი ლუკა მახარებელს ერგო. სუდარა კი ვერცხვნი იოვანა ჯვრებიც დამარხული იყო და არ ჩანდა. არაეინ იცოდა, როდისდა გამოინდებოდა.

იმ დღეებში ერთი ევესელი დედაკაცი მოვიდა წმინდა ადგომის თავანსაცემად. იგი მთავორას შეეკითხა: „ნუთუ ელენე დედოფალი კიდევ ბნელეთშია და უღმრთოა მისი მეფობა?“. მან უპასუხა: „მე ვარ მათი მხეველი და მათი ყოველი გულისნადების თანამზრახველი. დიდი ინტერესა აქვთ რომაელებს ქრისტიანობის რჯულისადმი და ნათლისღებისადმი“.

მე მთავორას უთხარი: „წარმავლინე ელენე დედოფლის წინაშე, იქნებ დამიახლოვოს და შევესიტყვო ქრისტიანობაზე-თქო“. მან ეს პატრიარქს აუწყა. პატრიარქმა თავისთან მიიწვია, პატრიარქმა, ჩემმა წმინდა სულიერმა მამამ. ჩემი დედის ძმამ, საკურთხევის აღსაგალზე დამაყენა მხრებზე ხელდასხმითა და მიმართა ზეცას: „უფალო ღმერთო, ღმერთო საუკუნეებისაო, შენ გავედრებ ამ ჩემს ობოლ დისშვილს, მე მას შენი ღმერთობის საქადაგებლად წარგავლენ, რათა ყველას სიხარულით აუწყოს შენი აღდგომის შესახებ, სადაც კი ესათნებათ მისი მისვლა. ქრისტეო, იფაე მისთვის გზა და მეგზური, მისი ნავთხაყუდელი, მოძღუარი ენათა და ხალხთა შეცნობისა...“

ასე გამომისტუმრა მე და ჯვარიც გამოიტანა, ხოლო გზად კურთხევა მომანიჭა.

წარმავლინე იმ დედაკაცთან ერთად. მივედი მის სახლში. იქ დაგვხვდა დედოფალი, სახელად რიფსიმე. რომელიც მოელოდა იერუსალიმიდან ნათლისღებას. ქრისტეს აღსარება სურდა. მე ჩემი ხელით მივანიჭე ნათელი მას და მასთან ერთად მის ახლობლებს, ორმოც სულს. მერე მის სახლში წავედი და იქ ორი წელი დავრჩი.

იმ დროს უფალმა მასხვდა საბერსიკოს და მასიკა რწმენა კონსტანტინე მეფეს. ქრისტე აღიარეს მან და მისმა დეამ ელენე დედოფალმა, და მათთან ერთად მოეღმა სამეფო კარმა. მთელი საბერსიკო ქრისტიანობას დაადგა. აქედან შეიდი წლის შემდეგ ნიკეის კრება შედგა, ხოლო მერვე წლის თავზე ჩვენ დაეტოვეთ საბერსიკო.

დედოფალი რიფსიმე და მისი დედამეძე გაიან და მათთან ერთად ასე ორმოცდაათი სული აპრილის თხუთმეტში სომხთისაკენ გამოემართეთ. მოვაწიეთ ორდრტ მეფის ბაზნარს. ამ დროს იმარტვილეს იმ ჩამოსულმა ქალებმა. მე კი დავიმაღე ვარდის ეკლთა შორის, რადგან იმამად ვარდი და ნუში პეკოდა. იმ წმინდანების სულთა აღმოსხმის ჟამს ვიხილე ზეციდან ჩამომავალი დიკონი, ნათლის ოლარით, ხელით აყრა სასამეველე. რომლიდანაც სურნელოვანი კვამლი გამოდიოდა და ზეცას აესებდა. მასთან ერთად მოჩანდა მრავალი მკვიდრი ზეცისა. მათ შეიერთეს ის წმინდა სულები, რომლებიც დიდებით ამაღლდნენ ზეცად. მე ვლოცულობდი: „უფალო ღმერთო, რატომ დამტოვე ასპიტა და გველთა შორის“. ზევიდან ხმა ჩამომესმა: „შენც აქეთ წამოხვალ მაშინ, როცა შენი გარემოცველი ყველა ეკალი მეწამულ ვარდად გადაიქცევა და შენს მიერ სურნელოვანი გახდება. შენ უნდა გაემართო აღმოსაფლეთით, სადაც ფრიად მრავალი სამკალია, ხოლო მომკელი ყოველად მცირეაო“.

მე წამოვედი და მოვადექ ერთ ადგილს. დიდი გაჭირვებით გამოვიზამთრე. მეოთხე თვეს მოვადექ ჯავახეთის მთებს. უნდა გამეგო, სად იყო მცხეთა. მივედი მთის გადამდინარე ტბასთან, რომელსაც ფარანა ერქვა იქ ორი დღე დავყავ. მეოთხეებს საკვები ვთხოვე და ამით მომეგარდი. ღმერთს მადლი შეგწირე. აქვე მწყემსებიც ვნახე. დამის საყარაულო სამწყემსურში იდგნენ. უხმოდნენ თავიანთ წყველ ღმერთებს, შესაწირავს აღუთქამდნენ არმაზსა და ზადენს, როცა გვახსენებოთ. დილით ადრე მივედი და ერთ-ერთ მათგანს ეკითხე: რომელი მხრიდან ხართ-მეთქი. მან მომიგო: ზოგნი დაბიდან ვართ, ზოგნი საფურცლიდან, ზოგნი ქინჯარელნი, ზოგნი რაბათიდან, დედაქალაქ მცხეთისა, სადაც ღმერთნი ღმერთობენ და მეფენი

მეფობენო.

ჩრდილოეთით მთებისკენ გავიხედე. ზაფხულის დღეებში ისინი ხავე იყვნენ ძირითით და დიდი თოვლით. ფრიად შეგძრწუნდი. ვამბობდი: „უფალო ღმერთო, მიიბარე ჩემი სული-მეთქი“.

ლოდი ავიდე, სასთუმლად დავიდევ და ტბის გამდინარების ადგილას დავიძინე. ჩვენებაში გამომეცხადა ერთი კაცი, ზომიერი ტანით, ნახევარ-თმოსანი და დაბეჭდილი წიგნი გადმოშვდა და ასე მითხრა: „გასწიე და სწრაფად მართვი ეს მცხეთაში წარმართთა მეფესაო“. ტირილით

ვეფერებოდი მას: „უფალო, მე ერთი უცხო და უმეცარი დედაკაცი ვარ, ხად წავიდე, მე არც კი ვიცი, თუ რა უნდა ვთქვა უცხო ხალხში?“

მამინ მან გასწავლა ის წიგნი და მე მომცა წახალისებად, ბერძნულად იყო დაწერილი და აქვს მიერ იყო დაბეჭდილი. მასში ეწერა ათი შეგონება, როგორც ეს თავდაპირველად დაწერილი იყო ქვის ფიჭვარზე.

წავიკითხე ეს და ღვთის მიმართ ვედრება ვიწვე- მივხვედი, რომ ზეციური იყო ეს წიგნები. თვალეები ზეცას აღვაპყრე და მაღალი ღმერთი ვაკურთხე. მისი შეწევნა ვითხოვე ჩემი გაჭირვების გამო. ტბის გადმოხადინებულს მივუყვებ და გამოვეშვებავ.

ღივება აღმოსავლეთით მიგმართებოდა. გაუპყვე ძნელსა და მკაცრ გზას. გზაზე დიდო ჭირი დახატა, მხეცთაგან დიდი შიში ვიწვინე, ვიდრე მოვალწევდე იქამდე. საიდანაც წყალმა აღმოსავლეთით იწყო ღივება. მაშინ გულს მომეშვა. მეგზურებიც ვიპოვე და მივალწვი ქართლის სანახებს, ქალაქ ღრმისს. კიხილე უცხო ხალხი. უცხო ღმერთების მსახურნი, ცეცხლის ქება და ხეების თაყვანისმცემლები. შემწიწუნდა სული მათი წარწყმენით. მივედი ებრაელთა ბაგინში „ებრაელთა ენისათვის“. აქ ერთი თვე დაგვაყო და შევიცანი ამ ქვეყნის ძალები.

ერთ დღეს აღდგა უამრავი, ძლიერი ხალხი და იმ ქალაქიდან წამოემართნენ სამეფო ქალაქი-საკენ, მცხეთაში, რომელიც დიდი მღვდლების სატახტო ქალაქია. მოდიოდნენ საგზროდ და მათი ღმერთის არმაზის სათაყვანებლად. მეც მას წამოვეყე. მივედიც მცხეთაში. მოგვთა ადგილის გადაღმა გადავედით და ხიდზე დავდგით. ვხედა- ვდით ცეცხლის მსახურ ხალხს. მათს მოგვთასა და შეცდომილებას. დავსტროდი მათივე წარწყმე- დის გამო.

წმ. ნინოს მცხეთაში მოსვლა.

მისივე მოწოდებით და სალომე უჯარმელის მიმართულებით. მერე დღე გათენდა. გაისმა სახარელი და შემადრწუნებელი ხმები ღაღადისისა და საყვირებისა. გამოვიწია ურიცხვი ხალხი, იყო ზარი და მათი ხილვა საშინელი გახდა. მეფე ჯერ არ წანდა, როცა ამის ფაში დადგა, მეფე და დედოფალი ნანაც გამოჩნდნენ. ნელ-ნელა ემატე- ბოდა ხალხი. ქუჩებს ამკობდნენ ძვირფასი ტრეფი ქსოვილებით, ბისონითა და ძოწულით. ხალხმა იწყო ქება-დიდება მეფისა. მათ წინაშე წარმოსდგა მეფე მირიანი, თვალ-შეუდგამი ხილვითა. მე წავედი არმაზის სახილველად, რომელიც მხოლოდ და მხოლოდ უბრალო კერა იყო. მთები აღივსო ხალხითა და დროშებით, ყვავილთა დარად. მე შევედწვი არმაზის ციხეში და დავდგე მისი კერპის ახლოს ნაპრაღის პირას, ერთგამოუთქმელ საკვი- რელებასა და საშინელებას ვხედავდი: ძრწოდა მეფეც და მთელი ხალხიც.

აქ იდგა სპილენძის კაცი. ტანს ეცა ოქროს ჯაჭვი. ოქროსივე ჩაუხურთ. სამხრებად ჰქილა ძვირფასი ქვები ფრცხილისა და ბიერტისა. ხელიც უკერა გაღებული ხმალი, რომელიც ეფლავებოდა. როცა მოიპოვებდა. ვინც შეეხებოდა, სასიკვდილოდ განწირული იყო. ასეთი შიშის გამო ეთაყვანებო- დნენ ღმერთს მეფეცა და მთელი ხალხიც.

მას მარჯვნივ ედგა ოქროსგან ნაქანდაკარი კაცი, რომელსაც ერქვა გაცი. ხოლო მარცხნივ იყო ვერცხლის კაცი, სახელად გა, რომლებიც ღმერთად ჰყავდათ მამათა თქვენთა (ყვებოდა წმ. ნინო).

მხურვალედ ვტიროდი და კენსოდი ღვთის წინაშე ჩრდილოეთის ქვეყნის მცხოვრებელთა ცდომილების გამო, რომ ნათელი დაფარულიყო და სიბნელე ბატონობდა. ვხედავდი, რომ მეფე და მთავრები ცოცხლიდ შთაენთქა ეშმაკს, როგორც ჯოჯოხეთის მეკიდრნი. მათ დამბადებლად მაიხრდათ ქვანი და ხეები, სპილენძი, გამობერვით გამოჭე- დილი რკინა და რვალი და მათ ღმერთივით ეთაყვანებოდნენ. ესენი მაიხრდათ ცისა და ქვეყნის შემოქმედად.

მაშინ ხედავ მივაპყრე ზეცას და ვილოცე. უცბათ შეიძრა დასავლეთის ქარი, მას დაერთო სახარელი ხმა ქუხილისა, გამოჩნდა სწრაფი ღრუბელი, საშინელების მანიშნებელი. დასავლეთის ჰაერმა სიმწარისა და სიმყრალის სუნი დააყენა ხალხი გარბოდა, ვინ სოფლად და ვინ ქალაქად. ყველანი ზარდაცმულნი იყვნენ. ზეცას შევსობოვებ, რომ დრო მისცემოდათ თავიანთ საყოფელში შევარებისა. შემდეგ უცბათ წამოვიდა მრისხანე ღრუბელი და მოიტანა ღმერთის ოდენი სეტყვა სწორედ იმ ადგილას და დაღმეწა კერა, დაფშვდა და გააცამტერა. სასტიკმა ქარმა ზღუდეები მოარღვრა და კლდეზე გადაყარა...

რისზეა რომ დაცხრა, კლდის ნაპრაღიდან გამოვივდი და ერთი თვალი-პარტოსანი ბიერტისა ვიპოვე, ავიღე. გამოვეყე იმ კლდის ქიშ, სადაც ძველი ქალაქი იყო. იქვეა ციხეც.

იქ იდგა ერთი მშვენიერი ხე, ბრინჯისა (აკაკისა), მაღალი და რტომრავალი. მოვედი იმ ხის ქვეშ, გამოვსახე ცხოველ-მყოფელი ჯვარი ქრისტესი და ვლოცულობდი ექვს დღეს. მაშინ თქვენ, მრავალრიცხოვანი ხალხი, გამოხვედით და ეძებდით იმ ღმერთებს, რომლებმაც ენება მოგვაყენეს და კვლარ ნახეთ. იმ დროს მეც იქ ვიყავი. მეექვსე დღე იყო მეექვსე თვისა, როდესაც ვეშანუდამა თაბორის მთაზე ვიყი იცვალა და მაშის ხარე გამოეცხადა ცოცხლებსა და მკვდრებს. მაშინ ჩემთან მოვიდა სეფექალი შროშანა და ერთი ბერძნულად მეტყველი ქალი მოვიყვანა. მან გამოშვითხა მთელი ჩემი გზა და კვალი. მე მათ ვაუწყე ჩემი მიხენი და მთელი ჩემი საქმენი. მათ თვალეებზე ცრემლი შევიწმენე. მთხოვდა თან წაეყოლოდი. ხოლო მე არ ვიხურე. იგი წავიდა. მე მესამე დღეს ჩამოვედი ქალაქ მცხეთას და მეფის ბაღნარში შევედი.

აქ იდგა ბაღის მცველის პატარა სახლი. შინ შევედი.

დამხვდა ერთი ქალი, ანასტოს. იგი წამოდგა და კეთილად მიმიღო. თითქოს ჩემი ნაცნობი და მეგობარი ყოფილიყო. მან ფეხები დამბანა და ზეთი მცხო. მერე სუფრა გამიშალა, პური და ღვინო მომართვა და სმა-ჭამა მაიძულა. მასთან მე ცხრა თვე დავყავი.

იგი უშვილო იყო. ამას ძალზე წუხდნენ ის და მისი ქმარი. ერთ ღამეს ჩვენება ვიხილე: მოვიდა ერთი ნათლისდარი კაცი და ასე შითხრა: შედი ბაღში, ნაძვების ქვეშ ბაბილოთა ადგილია. იქ ყვავილნარია. იმ ადგილიდან მიწა აიღე, მაგათ შეაჭამე და შეიღი ეყოლებათო. ასეც მოვიქციე და მათ შემდეგში მრავალი ძე და ასული შეეძინათ.

იმ დღეებში ფეხზე ყოფნისას მცირე მიწულების დროს ორ-სამჯერ ვიხილე: მოვლენ ცის ფრინველები, ჩაველენ მდინარეში, განიბანებოდნ და ბაღში ამოვლენ. ბაბილოს მოპოვრნიან, ყვავილსაც მოპოვენ და ჩემს მიმართ წყალობით დაადგენ, თითქოს ჩემი იყოს ეს სამოთხე. შემომესვეიან უღვივდით და მრავალგვარად მესზიანებოდნ. მშვენიერი იყო მათი ხილვა და ეს მრავალგზის მეორდებოდა. ეს გუთხარ ჩემს სულიერ დას. აბიათარის ასულს, სიდონას. მან ასე მომმართა: უცხოო და აქ შობილო, ტყვეო და ტყვეთა მხსნელო, იცოდე, რომ ამიერიდან შენთვის დაიწყო

არმაზის ასული ხარ, თუ ზადენის შეიღი? მოსკედი უცხო ვინმე და მათ დაემორჩილე და წყალობა უძღვე. მათ კი მკურნალობის ძალა მოგანიჭეს, რათა სამი წელიწადი ამ უცხო ქვეყანაში. დიდებულნიც არიან, მცხეთის უფროსნიც! შენ უნდა იყო მუდამ ჩვენს წინაშე, ვითარცა ძიდა მაწონებელი ამ ქვეყნისა, მაგრამ ნუ იტყვი ხოლმე უცხო რამეს რომელია რჯულზე. ნუ მოინდომებ ყველაფრის თქმას, რადგან არიან ღმერთები, დიადნი, ნაყოფთა მომნიჭებელნი, ამა ქვეყნის მკერობელნი, მზისა მომწველნი, წვიმის მომწველნი, მიწის ნაყოფთა გამოსარებელნი, ქართლის ღმერთები არმაზ და ზადენი, საიდუმლოს გამოძი-ებელნი. ჩვენს, მამების ძველი ღმერთები არიან გაცი და გა... და ასე, შენ თუ ამ მოავარს განკურნავ, ავაშენებ. მცხეთის მკვიდრს გაუხდია და არმაზის მსახურად გყოფ. მართალია, იგი შესუსტა პაერის ძირითა და სეტყვით, მაგრამ მისი ადგილი ურევია. არმაზი და ქალღმრელების ღმერთი ითრუჯანი ერთმანეთის დიდი მტრები არიან. არმაზი მტრის წინააღმდეგ ზღვას მოუშვებს, მაგრამ ახლა მტერმა არმაზის დამხობა მოახერხა, როგორც ეს ჩვევით ამქვეყნის მკერობელებს. საკმარისი იყოს შენთვის ჩემი ნათქვამი“.

ნინოს მოპყვარეს ის მოავარი. წმინდა ნინომ წავიყვანა ის, მე და ჩანა დედოფალი ბაღნარში, ნაძვის ქვეშ დააყენა მთავარი აღმოსავლეთით აღაპრობინა ხელები და სამაზის წარმოთქმევინა: „განავადებე ეშმაკს, შევედგები ქრისტეს, ძეს ღვთისას!“ ხელთქმით შესტროდა წმინდა ნინო სულიწმიდას და ღვთის შეწევნას ითხოვდა ადამიანთა მიმართ. წყნერ მასთან ვიყავით ერთი დღე. მალე განიდევნა ხელი ბიოტი. წმინდა ნინოს დაემოწაფა ის მთავარი მისი სახელმწიფოთ. იგი აღიდგა ღმერთს მამასა და ძესა და სულიწმიდას, რომელს დიდება არგებობს უკუნითი უკუნისამდე. ამინ!

მეუფე ეს ამბები გაიგო და ყველას დასჯით დაემტკრა.

მზის დაბნელება თხოთის მთაზე.

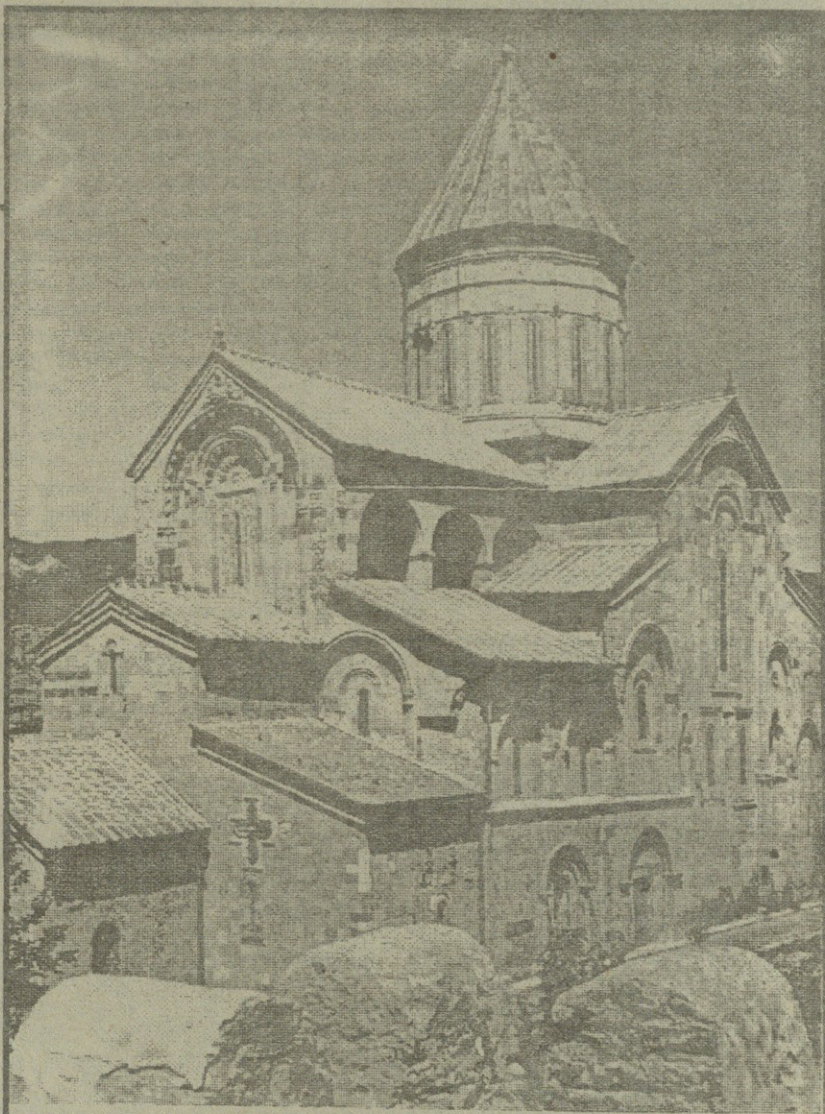
სილონიას მოწოდებით. ერთხელ, ზაფხულის პირას, ოც ივლისს, შაბათ დღეს, მეფე სანადიროდ გაემართა მურანისაკენ. მოინახულა დიდ ციხეები ასპისა, კასპისა და უფლისციხისა. მოვლო სანახები მურანისა და ავიდა თხოთის მთაზე მაღნარებში. ავიდა იმ მთის ერთ თხემზე და შუა სამხრობისას დაუბნელდა მზე და ფრიად ბნელი. უკუნი დამე დადგა. სიბნელემ დაფარა სივრცე და ის ადგილიც, მეფის მხლებლებიც დაიბნენ და მიმოიფანტნენ, ხოლო მეფე მარტოდმარტო დარჩა. იგი მიდიოდა მთებზე და მაღნარებში შემინებული და შეძრწუნებული. შემდეგ ერთ ადგილზე გაჩერდა, სიცოცხლის სასოება წარეკვეთა. კეთილისმყოფელმა ღმერთმა მისი გონება შემოაბრუნა უცნობელობიდან ცნობი-საკენ, შემცრებისაგან შეცნობისაკენ. მეფე მოვეო ცნობის და თავის გულში ასე განიზრახა: „აი, ხმადაღმა ვეძახი არმაზსა და ზადენს და გერაკითარი შეება ვერ ვპოვე. იქნებ მიემართო სისოს ქალაგებულ ჯვარსა და ჯვარცმულს, რომლის სასიკეთოდ მრავალ მკურნალობას ეწევა. არავის კისრულობს ამ ჭარბიგან ჩემს იხსნას. მე ხა! ცოცხლივ ჯოჯოხეთში ვარ. არც კი ვიცი, თუ ვიღო ქვეყნისთვის მიხდა ეს დაქცევა და ნათელი მგელად გადაიქცა. თუ მხოლოდ ჩემთვისაა ეს ჭირი?“ შემდეგ წარმოთქვა: „ნინოს ღმერთო, განმინათლე ბნელი, მანვენე ჩემი ადგილი, ვაღიარე შენს სახელს და აღემართავ ხეს შენი ჯვრისათვის და მას თაყვანსა ვსცემ. აგიშენებ სახლს შენს სახლად და ჩემდა სალოცავად მოიხილი ვიქნები ნინოსი და რომელია რჯულისა“. როგორც კი ეს თქვა, უცბა განათდა და მზეც უცბა გამობრწყინდა.

მეფე ქალაქში შემობრუნდა. მთელი ქალაქი დრტვინავდა. ხმადაღმა შეგადადა მეფე: „სადაა ის უცხო დედაკაცი, ის სულიერი დედა ჩემი, მისი ღმერთია ჩემი მხსნელი!“ როცა მან გაიგო, რომ ნინო მაცულთანშია და ღოცულობსო, იქით გაეშურა ის და მთელი მხედრობი. ნინოსთან მივიდა, ცხენიდან გადამოხტა და ასე მიმართა ნინოს: „ახლა შემიძლია ვახსენო სახელი შენი ღვთისა და ჩემი მხსნელის?“ ხოლო სანაურელმა წმინდამა მაშინვე ასწავლა ქრისტეს თაყვანისცემა.

მალე მეფემ წარგზავნა საბერძნეთში მოციქულები. ხოლო ნეტარი ნინო ეწედა ასწავლიდა სარწმუნოების ჭეშმარიტ გზას. კონსტანტინე მეფემ და ელენე დედოფალმა გამოგზავნეს მაცხოვრის ხარე ჯვარი და სხვა საწუქრებიც. მოაგლინეს ეპისკოპოსი, მღვდლები და დიაკვნები. საბერძ-ნეთიდან გამოგზავნეს ცხოვრების ხის ნაწილები, ის ფიცრები, რომელზედაც მაცხოვრის ფეხები იყო მიღურს-მული და მასა ხელების მისაძევი ღურსნები.

სვეტიცხოველი (ეკლესიათაშენება). მეფე და მთელი ხალხი ქრისტიანობისკენ მოიქცა მღვდლების მოსვლამდე. მირიან მეფემ ნინოს უთხრა: „მიბრძანე, სად ავაშენო ღვთის სახლი?“ ნეტარმა ნინომ უპასუხა: „იქ, სადაც მეუთა გონება მტკიცელი“. მეფემ უბძანა: „ძალზე მიყვარს შენი მაცულთანი, მაგრამ არა, არ დავერიდები თვით სამეფო ბაღნარს, არც ნაძვთა ხიმაღლეს და არც ბაბილოთა. ნაყოფს, არც ყვავილთა სურნელებს და ავაშენებ ღვთის ტაძარს ჩემდა სალოცავად, რომელიც საუკუნოდ იქნება“.

მალე ხის მასალა მოიტანეს და ეკლესიის მშენებლობა იწყო. მეფის ბაღში ამოხული იყო ნაძვი იმ ადგილას, სადაც დამარხული იყო უფლის კვართი. ნაძვი მოკვეთეს და მისგან შეიღი სვეტი გააწადაეს. მისი ძირის ადგილას დადგეს ეკლესიის საძირკველი. მთავარი სვეტის ხილვა ყველას აკრთობდა. საჭირო გახდა სვეტის აღმართვა, აღმართა ხურობმა დაიწვეს, მაგრამ ვერაფერი გააწვეს. მაშინ შეიღიანა ამ ერთ მთავარ სვეტს შევქივნენ მეფეც და სპანც და ვერ შეძლეს აღმართვა ვერც კაციბორივი

„...მოვივლინა ქუეყანასა ჩუენსა ქალაგი ჭეშმარიტებისაი ნინო, დედოფა-ლი ჩუენი, ვითარცა ბნელსა შინა მთიები რაი აღმოაჩნდის და ცისკარი აღიღოს, და მისა შემდგომად აღმოვალნ დიდი იგი მფლობელი ღიისაი“.

ახალი ეპიო.

კვლავ მომბრუნდა და მითხრა: „შენი სილვა იაკობის ხილვის მსგავსია, რადგან ეს ადგილი შენს მიერ საუკუნო სამოთხედ გადაიქცევაო“.

სილონიას მოწოდებით. მე, სილონიამ, აბიათარის ასულმა, წმ. ნინო თავდაპირველად ვიხილე მცხეთის ციხის თავეში. მაღალ კოშკზე, შემდეგ ბრინჯის (აკაკის) ხეზე ქვეშ, შემდეგ ბრატმან მეფის საჩრდილობელსა და დასასვენებელთა, როდესაც უფალმა შემეხრა არმაზი და სხვა კერპები თავისი საშინელი რისხვით.

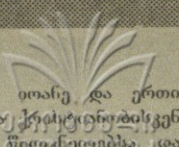
წმ. ნინომ დასაღვურა მაცულთანში, რომელიც იყო ბაღში. აქ მან დადგა ვახის ნახსლევის ჯვარი და მასზე ღოცულობდა (აქ შემდეგ ეკლესია ააგეს და მაცულთანის ადგილას საკურთხეველი დაიდგა).

ასეთ ყოფაში სანატრელმა ნინომ ექვსი წელი დაჰყო, როგორც თვითვე უთქვამს. დაგვიმოწაფა შეიდი ქალი თავისსავე რჯულზე. ამ დროს უარულად მკურნალობდა ხოლმე ხალხს, შემდეგ წარჩინებულთა მკურნალობაც დაიწყო ღვთის განგებით.

ღმერთმა თავდაპირველად მაცულთანში დედოფალ ნანაზე წარმოაჩინა მისი ძალმოსილება. მან ღოცვით განკურნა ნანა სენისაგან, რომლისგან განკურნება შეუძლე-ბელი იყო კაცთა ხელოვნებით.

ამის შემდეგ ერთი სპარსი მოგვი მთავარი, სახელად ხურა, სულიერად დასწულდა, დიდ გემას განიცდიდა და სიკვდილს მოახლოვებოდა. იგი ნანა დედოფლის დედის ძმა იყო. ნანა დედოფლის დედა ნინოს კახლა. წმ. ნინომ ის მთავარიც განკურნა.

მეფე ხედავდა ყოველივე ამას და შთაკერულად უთქვამს: „რომელი ღვთის ძალით აკეთებ ამ საძკუნალო საქმეებს?“

ძალით და ვერც მანქანებით. არათუ აღმართვა, სვეტს ძვრაც კი ვერ უყვებს. ამას გახდა ყოველგვარი სიბრძნე და ღონისძიება. ზარი დაეცა მეფეს, მწუხარებით აღსახვე დაბრუნდა სასახლეში და გულმოკლული შეიქმნა თვითონაც და მთელი ხალხიც.

წმინდა ნინო ღამით იმ ადგილას დარჩა და მასთან ერთად იყვნენ თორმეტი ქალი. ხანატრელი ნინო ჯოდებდა და იმ სვეტს ცრემლებს აფრქევდა.

როცა ცისკარი დგებოდა, ოდნავ მიერულა იმ ჩემს სულიერ დებს, მე კი უხიზლად ვიჯავი. წმინდა ნინო იდგა ხელაყრობით. მაშინ მას მიუახლოვდა ერთი ჭაბუკი, მთლიანად ნათლით მოხილი. ცეცხლის ზეწარი ჰქონდა შემობლარდნილი. ნეტარ ნინოს სამი სიტყვა უთხრა, ნინო პირქვე დაეცა, ხოლო იმ ჭაბუკმა სვეტს მოჰკიდა ხელი, წამოუწია თავი და აღმართა. მერე ძლიერ მოკლავით მალდა ცაში ახიდა. განცვიფრებული მივე-ახლოვდი და ასე ვუთხარი ჩვენს ნეტარ დედოფალ ნინოს: „რა არის ეს?“ მან ქვედა მოგვადრეკინა. მცირე ხნის შემდეგ იგი წამოდგა, მეც წამომაყენა და იქაურობას გაეშორდით. სხვა ქალები კი დარჩნენ. ისევ ვიხილეთ საკვირველი სახილველი: ის სვეტი ცეცხლის სახით ეშვებოდა და მიუახლოვდა თავის ფუძეს აღმართული და შეჩერდა ფუძიდან დაშორებით ასე თორმეტი წყრთაზე. შემდეგ ნელ-ნელა ჩამოინაცვლა და დაემყარა ნამდვის ძირის იმ ადგილს, სადაც მოჭრილ იქნა ეს სვეტი ცხოველი.

როცა ირიურავა, მეფე ადგა, ურვით გულავსებულს. გაიხედა ბაღისკენ, სადაც ეკლესია იქნა წამოწყებული. აქ ხომ „მტკიცე იყო მისი გონიერება“. აქ იხილა ნათელი, რომელიც ბაღიდან ზეცამდე ელვავათ იყო გაბეჭდილი. მეფე სწრაფად გამოემართა და მალე მოვიდა სხვა დიდებულ ხალხთან ერთად. მოვიდნენ და იხილეს საკვირველი ნათლით ბრწყინვალე სვეტი, რომელიც იმ ადგილას ეშვებოდა, რათა თავის ფუძეს დაეყრებოდა თავისით, ხელშეუხებლად.

მალე იხილეს ხის ბოძის უფრთხილება და იგი ნათლის სვეტად, სულიერ სვეტი-ცხოველად იქცა.

ნეტარ იყოს ის წამი! მეფემ სწრაფად იყურო მშენებლობა და ააშენა ეკლესია თავის ბაღში. იგი გააბრწყინა ოქროთი, ვერცხლით და ყველგვარი სამკაულით ისე, რომ მას ძლივს ამოერებდნენ თვალს მისი მოსიყვარულენი.

იმ დროს საბერძნეთიდან ჩამოვიდნენ მღვდელთმთავარნი, მღვდლები და დიაკონები და იყვნენ ნათლისცემა.

მცხეთაში პატიოსნისა და ცხოველმყოფელი ჯვრის აღმართვა, აღწერილი იაკობ ეკვლესისა და იოანე მთაწარისკაცისაგან მიერ.

ეს ასე მოხდა: პატიოსნისა და ძლევისმყოფელის ჯვრისთვის მოჭრეს ხე, რომელიც მოჰქონდა ას კაცს, თავისი რტობით და ფოთლებით. როცა შემოიტანეს ქალაქში, შემოეხედა უამრავი ხალხი. ისინი შეგზარდნენ იმ ხის სიმწვანესა და ფოთლოვანებას საფხულის დამდეგს, როცა სხვა ხეები ჯერ კიდევ უფოთლო იყო, ეს კი იყო ხშირფოთლოვანი და სურნელოვანი. მშვენიერი იყო იგი სახილველად.

ხე აღმართეს ეკლესიის კარზე, სამხრეთით. წყლიდან მოჰქონდა ნელი წიგნი, ხის ფოთლებს აშრივდებდა და ტოტებს არხევდა. მშვენიერი და სასიამოვნო იყო ამისი ხილვა. ბევრი გესმენია ჩვენ ამ ადგილს ხე შესახება.

ეს ხე მოჭრეს 25 მარტს, პარასკევ დღეს. ოცდამეცხრე დღეს ისე იდგა, რომ მის ფურცლებს უფრო არ შეცვლია, თითქოსდა, წყაროს პირას ყოფილიყო დარგული. ტყეა ხეები უკვე ფოთლებით შეიმოსა, ხოლო ნაყოფის მომცემი ხეები ყვავილობით შეიშო.

პირველ მაისს მისგან ჯვრები გააკეთეს. ხოლო შეიდ მაისს აღმართეს მეფის ხელდასხმით და მთელი ხალხის სურვილით. მთელმა ქალაქმა ღამით იხილა, რომ ზეციდან ჩამოეშვა ცეცხლის ჯვარი, ვარსკვლავებით დაგვირგვინებული, და განთიადმდე თავს ადგა ეკლესიას. გარეუბრეულ მათ გამოეყო ორი ვარსკვლავი, რომელთაგან ერთი დაიძრა აღმოსავლეთით, მეორე კი დასავლეთით. ხოლო თვით ქრისტე ღმერთის ჯვარი ნელ-ნელა გადაადგილდა და დადგა კლდოვანი ბორცვის მალა, იმ წყაროს სიახლოვეს, რომელიც გადმოადინა წმინდა ნინოს ცრემლებმა. აქედან იგი ზეცად ამაღლდა. ასე მრავალჯერ იხილა მთელმა ხალხმა ღვთის მაცხოვრებელი.

მაშინ შევეკითხეთ ნეტარ ნინოს: „რას მოასწავებს, დედოფლო, ცხადად გაბრწყინებული ეს სასწაული?“ წმინდა

ნინომ მეფესა და ხალხს ასე გვიპასუხა: „წარავლინეთ ვინმე მალღალ მოეპეზე აღმოსავლეთით კახეთამდე და დასავლეთით, ხანამდეც ვრცელდება თქვენი სამეფო. და როცა ის ვარსკვლავები გაბრწყინდებიან, გამოჩნდება, თუ სად უნდა რდნენ და იქ უნდა აღმართოთ ორი ჯვარი ყოველი ქრისტიანის დასაცავად და მტერთა დასამხოვლად“. მეფემ აღასრულა ეს.

მალე მოვიდნენ დასავლეთის მფოფი, რომლებიც იდგნენ ქვაბთათავის მთაზე და მეფეს მოახსენეს, რომ ვარსკვლავი შეჩერდა თხოთის მთაზე. ჯერ ერთ ადგილას იდგა და შემდეგ ნელა გაუჩინარდა. ასევე მობრუნდნენ აღმოსავლეთიდანაც, კუხეთის მთიდან და თქვეს: „ვიხილეთ ვარსკვლავი, რომელიც ჩვენსკენ მოემართებოდა და თავს დაადგა კუხეთის მხარის დაბა ბოდბას“.

მაშინ ნეტარმა ნინომ ბრძანა, რომ წავლეთ ორი ჯვარი და აღმართათ ერთი თხოთის, სადაც ღმერთმა მეფეს წარმოუჩინა თავისი ძალა. ხოლო მეორე ჯვარი გადასცეს სალომე უფარმელს, ქრისტეს ჭეშმარიტ მხევალს და მან იგი აღმართა ქალაქ უფარმაში... თხოთის მთაზე შემდგომ წმ. გიორგის ეკლესია ააშენეს.

ხოლო ზეციდან სასწაულად გამოჩნებული მცხეთის პატიოსანი ჯვარი ჩვენივე ხელით წავიდეთ და მივედით ბორცვის დაბლა წყაროსთან. იქ დამე გაგათიეთ და უფლისა მიმართ ვილოცეთ. ნეტარი წმინდა ნინოს ცრემლები კი წყაროს ერთვოდა და ის მრავალ სასწაულს ახდენდა.

მეორე დღეს კლდის თავზე ავედით. წმინდა ნინომ ამოვიდა ბორცვზე. იგი დამხო ქვეზე და მწარედ ატირდა. მასთან ერთად ტიროდნენ მეფე და დიდებულები და მთელი ხალხი, ქალებიან-ბავშვებიან. მოეხივებოდა კუხეთის მთიდანაც. მათი ხმა ზეცას სწვდებოდა. წმინდა ნინომ ხელი დაადგა უთხრა: „მოდით, გადსწვრეთ ჯვარი ამ ქვას!“ იმ ადგილას აღმართეს ჯვარი... ყველამ თაქნის სცა ძლევის შემოხილ ჯვარს. აღიარეს ჯვარცმული იესო ქრისტე ჭეშმარიტ ღმერთად და სამება, ერთარებით დიდებული. ამინ.

მეფე-ქრეული ებრავლები მივიდნენ მეფესთან და ითხოვნდნენ, რომ მათ ბაგის არ შეხებოდნენ. არ დაეგრიათ ნაგებობანი. იქ მღვდლებად იყვნენ ელიოზის ნათესავნი.

დედოფალი და სხვა დიდებული ქალბატონები არ შორდებოდნენ ეკლესიას, ნათლის სვეტს და მაცხოვრებელ ჯვარს, რამეთუ ხედავდნენ მათ მიერ უამრავ სასწაულქმედებას და ენით გამოუთქმელ მკურნალობას. ეს იყო ჯვარი ვახისა, ყოველდღწმინდა, ღვთისმშობლის მიერ გადმოცემული.

დაწესდა დღესასწაული ძლევის-შემოსილი პატიოსანი ჯვრისა აღდგომის კვირაში, კვირა დღეს.

რამდენიმე ხნის შემდეგ, მარტვილის ანუ სული წმინდის მოფენის დღემდე, სასწაული იხილეს. ჯვარს თავს დაადგა ნათლის სვეტი ჯვრის სახით. იგი დაგვირგვინებული იყო თორმეტი ვარსკვლავით. ამ დროს ჯვრის ბორცვი იძვროდა და სურნელოვანი აღმური ასდიოდა. ნათლის სვეტზე ადიოდნენ და ჩამოდიოდნენ ანგელოზები.

მირიან მეფე წმინდა ნინოზე ამბობდა: ამ წმინდანმა ამინით ჩემს გულში ნათლის სანთელი და შუადამეს შეგენა მე მზე სიმათისა, იესო ქრისტე.

მეფემ წმინდა ნინოს მაცხოვრებელს ეკლესია ააგო ღვთისმშობლის სახელობისა და ამით განაცხადა მაცხოვრებლის დიდება.

სამეფოდ გამოაცხადა ზემო ეკლესია. აქ იყო მეფეთა საფლავი. უმთავრესი კი იყო ქვემო ეკლესია, სვეტი-ცხოველისა. აქ იყო წმიდა-წმიდა, რომლის კარს გაღება ყველას არ შეეძლო, შეეძლო მხოლოდ მღვდელს კვირა დღეს.

მეფემ ბრძანა ერთი ეკლესია აეშენებინათ ერუშეთში, სადაც დაესვენებოდა მაცხოვრის უფრთა ფიცრები, ერთი მანგლისში, სადაც მაცხოვრის ჯვრის ღერსმები იქნებოდა.

ამის შემდეგ წმინდა ნინომ დატოვა ქალაქი მცხეთა და მთიულეთში წავიდა, რათა ექადაგა ქრისტიანობა იქაურებისათვის და დაემსხვრია კერაბები. ხოლო მცხეთაში დატოვა ურთაყოფილი მღვდელი აბიათარი, რომელიც იყო მეორე პავლე. რადგან დღემდე ამ ქადაგებდა ქრისტიანობას, განადიდებდა მას.

წმინდა ნინოს ახლდნენ ეპისკოპოსი იოანე და ერთი ერისთავი. პირველად მივიდნენ წოდების და ქრისტიანობის მოწოდებს. ჯართალებს, უბოვლებს, წოდებულებს და გუდამაყრელებს. დაიწყეს ქადაგება, მათ „არ“ ინებეს ნათლისცემა. მაშინ მეფის ერისთავმა მასხვილი წარმართა მცირედ მთიულთა წინააღმდეგ და შემუსრა მათი კერაბები.

შემდეგ ისინი ევლეთში დადგნენ და აქედან უქადაგებდნენ ქრისტიანობას ერწო-თიანელებს. იმათაც ნათელ-იღეს. უბოვლებმა კი დატოვეს თავიანთი მხარე და თუშეთში გადავიდნენ. ბევრი სხვა მთიულნიც არ მოიქცნენ ქრისტიანობაზე. მეფემ მათ ხარკი დაუშობია.

წმინდა ნინო გადავიდა რანში, ფეროზის მოსაქცევად. მივიდა კუხეთში, დაბა ბოდბის. აქ მასთან კახეთიდანაც მოდიოდნენ ქრისტიანობის გასაცნობად.

აქ წმ. ნინო დასეულდა. მან წერილი მისწერა მეფე მირიანს: „მოველე სანახები ქართლისა, მთისა და ბარის ადგილები, აღვასრულე სახარება. ეპოვე უფლისმცემი შეწენა. ყველამ შეიწენარა ჩემი ქადაგება. ცეცხლს მისცეს თავიანთი კერაბები... ახლა მოვედი კუხეთის მხარეში, დაბა ბოდბის. აქაური დედოფალი სოჯი განიშლავდა საღვთო სწრაფვით კერაბი დასაღვწად და ხალხის მოსაქცევად... იგი წამოვიდა სახილველად წმინდა სვეტიცხოველისა, რომელიც ღვთის ხელით აღმართა. მოვიდა და მოიწია ჭაბი ჩემი დღეების დაღვებისა და ჩემი შვის დავსებისა, რადგან არც დღე და არც მზე არ გადავლენ თავიანთ წესებიდან, არამედ მე დღესა დაუღამდები, იგი კი მარადჟამს იქნება, მაგრამ ყველაზე უფრო დიდებული და კურთხეულია სახელი წმინდა სამებისა“.

წმინდა ნინომ იხმო თავისი ახლობლები, მათ შორის, სალომე უფარმელი და პეროჟავრ სივნიელი და ამათ თავის ცხოვრების აღწერა სთხოვა. ისინი ეკითხებოდნენ: „დედოფლო, გეითხარ, საიდან ან როგორ მოხვედრე? რად ამბობ, ტყვე ვარო, შენ თვითონ ტყვეთა მხსნელი?! ჩვენთან არავინ მოსულა თორმეტი მოციქულთაგანი, არც სამოცდათორმეტ-თაგანი, შენს გარდა“.

წმინდა ნინომ თქვა: „მე უკვე ვეყრები ხულს, დამეძინება საუკუნოდ ჩემი დედის წმინდა ძილით... აღწერეთ ჩემი ცხოვრება, რათა იცოდნენ თქვენმა შვილებმა თქვენი სარწმუნოება, ჩემგან შეწყნარება და ღვთის სასწაული, რომლებიც გინახათ მთებზე, მაყვლოვანში, სვეტის აღმართებისას, წყაროსთან და, საერთოდ, ყველაფერი, რაც მოხდა, ვიდრე აქ მოვიდოდი“.

მაშინ სალომე უფარმელმა და პეროჟავრ სივნიელმა საწერი აიღეს. წმინდა ნინომ იყუო თხრობა და ისინიც ყველაფერს იყვრდნენ.

მალე წმინდა ნინო მიიცვალა. მრავალი ხალხი მოდიოდა მასთან გამოსამწვიდობებლად. მას ანგელოზისებრი სახე აქონდა. უნდოდათ მცხეთაში გადასვცენებინათ და დაეკრძალათ სვეტი-ცხოველისა ახლოს, მაგრამ მოხდა სასწაული და მისი გვალვანება ვერ მოახერხეს. ამიტომ იქვე დაბა ბოდბისში (ბოდბეში) დაკრძალეს. მის საფლავზე მეფემ ტაძარი ააშენა და იქ საეპისკოპოსო დააწესა. სადიდებლად მამისა და ძისა და სულსა წმიდისა აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე, ამინ!

მასალაში მომზადდა თსუ
მრისტიანული კულტურის
მემარაგველ ლაბორატორიაში

მოდიოდა ნინო მთებში

„ხოლო მე დავშოი ეკლესია წმინდა ვარლამისათა
რამეთუ ვარდი და წმ. ნინო ყვავდა მას ქაშისა“
ნინო

ლურჯ მწვერვალებს
ქარი რძისფერ ნისლში ხვევდა...
და, როდესაც ბარში ვარდნი ყვარდნენ,
თოვლი იდო ჭავჭავის მთათა ზედა
და ტყეებში ქარიშხლები ბლაოდნენ...
მოჰყოლა, ქარი ღრუბლებს მოჰყოლა
და ფარავნის ტბასა ზედა ძრწოლა ქარი...
მოდიოდა, ნინო მთებში მოდიოდა
და მოჰქონდა სანატრელი ვახის ჭვარი...
თოვლის მთებში კვირდებოდა უცხო მკზავრი,
ვის უნახავს ვარდობისას თოვლი მთებზე?
მწვემსხა ჭკითხა: რომელია ქართლის ჯანი?
მწვემსხა უთხრა: საქართველო არის ესე...
მიეძინა... ერთ წაღკოტში მიეძინა
და ფშატებმა მზისგან მოუჩრდილეს; ო,
ეს ვინ არი, გამოცხადდა მკზავრის წინა?
„ნუ გეშინის!“ მოუგებდა იესო...
გაეღვიძა... წუთით იგრძნო მშობლის ხევედა,
მაგრამ რწმენა ავალებდა რაოდენს?
თოვლი იდო ჭავჭავის მთათა ზედა
და ტყეებში ქარიშხლები ბლაოდნენ...

ანა კალანდიაძე

„ღმერთო ნინოისო, განვიანათლა გნელი ესა და მიიზუნა საყოფელი ჩემი, და აღვიარო სახელი შენი“.

თქვენი

რაც თბილისში, ჩემი სახლის ფანჯრიდან გადმოვიხედავ და სკოლაში სწავლობ, ახალგაზრდაობას. ეუთო-საერთაშორისო კავშირები, დიპლომატიის ქსელი ვაჭრობის (საგარეო) გეგმებს რომ ხელსაყრელ ან მანქანებს უტრიალებს, ლუდს წრუპავს და ლაზარდარობს, უნებურად დასავლელი მთავრობის ნათქვამი მახსენდება: ტოტალიტარული სისტემები უკეთ უწყობდნენ ხელს რჩეული ინტელექტუალების მომწიფებას. რა თქმა უნდა, ევროპის საერთო სოციალური კულტურის დონე, უახლოეს საუკუნეში პრინციპულად მიუღწეველია აღმოსავლეთისათვის, მაგრამ მაღალი ინტელექტუალურ-კულტურული სფეროების შეფასების დროს, დასავლეთის უპირატესობა საკვწკო ზდება.

მაშინ, როცა დასავლეთის საზოგადოების უკეთესი ნაწილი ფულის ადვილი მოხვედრის ოპერაციებით იყო და არის დაკავებული, აღმოსავლეთში ელიტარული საზოგადოება ინტელექტუალური სფეროებისაკენ ისწრაფვოდა და გარკვეულ უზიწონას ინარჩუნებდა, რადგან ფულის მოვსისთვის თავს არ იკლავდა და არც ზედმეტი ფუფუნებისკენ მიიღწევდა — ზომიერების ფარგლებში მას სახელმწიფოსგან ყველაფერი ჰქონდა.

თუ არა რეპრესიული, გამხრწნელი და დიქტატორული მეთოდები დეზორიენტირებული კომუნისტებისა, დარწმუნებული ვარ, რომ ჩვენი ელიტარული, მართალია, უაღრესად მცირერიცხოვანი საზოგადოება და კულტურა, დასავლეთზე მაღლა იდგებოდა. სავსე იყო ერთადერთი — კომუნისტების კულტურა პედაგოგიკით (თუმცა ეს იგივეა თქვა — თუკვს პაერი პედაგოგიკა და კედელს კანდინსკის ფერწერა) და სცოდნოდა, რომ იგი ყოველგვარი პოლიტიკის მიღმა მდგარი სამყაროა. მაგრამ ბედმა ასე არ განსაჯა და ახლა უკვე ყოველივე დაკარგულია. ქართველმა „ბიზნესმენმა“, ყოფილმა შესაძრად, მხრებზე ევროპის საერთო მომსახურების მალახივში ჩამოფარებული გრძელი პალატა მოიგდო, შეეზარდა ქერდულ კანონთა უნივერსიტეტს, ხელში დოლარები დაიჭირა (აუცილებლად 1990 წლის შემდეგ მოჭრილი), ინფანტილური, ჩანასახური ზნეობით დაუფიქრებლად გაყიდა სამშობლო, გადატაცებული, დამშეული თავისი ხალხი და საგარეო ლექსიდან ამოჭრილი ათიოდე სიტყვით — მენეჯერი, ბროკერი, ბარტერი, ჩეიზი, სეილი... ინგლისური ათვისა და იმ საზოგადოებას მისცა ბიძგი, რომლის შესახებაც მხოლოდ შიშით შეიძლება ფიქრი.

დასავლეთის მასობრივმა კულტურამ, მართალია, დასცა ევროპული სტანდარტები, მაგრამ კატასტროფა არ გამოიწვია, რადგან ევროპის საუკეთესო კულტურა ევროპულს გარკვეულ იმუნიტეტს უქმნის მის წინააღმდეგ. საქართველო კი ბირჟისეიანად წაიფრებდა, როცა ეს „კულტურა“ მთელი თავისი „მშვენიერებით“ შემოიჭრებოდა, თუმცა, ევროპე იგი უკვე აქ არის და გემასინბლობს კიდეც.

საყოველთაო განუკითხაობის დროს ჩვენი კულტურის ნამსწრევეები დასავლეთში გაიფანტა და ყოველ მათგანს, კიდევ უფრო მეტი ბრწყინვალეა შეემატა.

გერმანიაში, ბავარიის პირველ საუნივერსიტეტო ქალაქ ინგოლშტატში (მოხსენიდან 70 კმ-ში) უკვე 4 წელიწადია დამკვიდრდა საქართველოს კამერული ორკესტრი ლიანა ისაკაძის ხელმძღვანელობით, რომელიც სადღეისოდ ევროპის ერთ-ერთ წამყვან ორკესტრად არის აღიარებული. ხოლო მისი ხელმძღვანელი, რომელიც აგრეთვე ძალზედ ინტენსიურ მღერავენობას ეწევა როგორც სოლისტად, უკვე დიდი ხანია, მსოფლიოს უმდიდრესი სწავის მეგობრები და აღიარებული. უფრადღებოდ არ რჩება მისი დირიჟორული ნიჭი და ევროპის წამყვანი კამერული ორკესტრებისაგან მიწვევებს იღებს.

დასავლეთში ვაჭრობენ არამარტო კვეთი, ნორვეგიული ორგელოთა და იაპონური მოტოციკლებით, არამედ მუსიკითაც. მუსიკით მოვაჭრეთა 80 პროცენტი კი თავისი კულტურისა თუ განათლების ხარისხით, ბიუტერით მოვაჭრეთა დონეს არ აღემატება. თუმცა ჩვენი ადგილობრივი „კულტური“ ჩაწინხლული ადამიანისთვის ესეც საკმაოდ მაღალი კულტურაა.

კულტურის ბაზრის არსებობამ შევეთრად დასცა სულიერი ფასეულობანი და წარმატებას არაიშვიათად აღწევს მუსიკალური „ზიზილ-პაილიები“ დამშვენებული შემოქმედებით. საკვწკო კარიერის მძებნელთა შორის განსაკუთრებით საზრუნავი სწრაფად პოულობენ გავლენიან მფარველებს.

მუსიკალურ ბაზარზე ობიექტური კრიტერიუმების დადგენა ძალზედ ძნელია, რადგან შეთანხმებული მოვაჭრენი, რაგინდ მდარე იყოს შემსრულებელი, მაინც თავისი მუსიკოსების გაცლა-გამოცვლას ცდილობენ მხოლოდ მათთვის კონცერტებს აწყობენ.

რტებს აწყობენ პრესტიჟულ დარბაზებში, პრესტიჟული ორკესტრების თანხლებით, რითაც „დიდებასაც“ იმკიან და საკუთარ შემოსავალსაც ზრდიან. გასათვალისწინებელია ისიც, რომ პრესტიჟული დარბაზები და კონცერტები არცთუ ისე მრავალრიცხოვანია. ასე რომ, დასავლეთში ადვილია მისი დაკარგვა (საქმარისია, თქვენი სახელი სულ რამდენიმე თვე აღარ ასხენონ). ახლა გასაგები ზდება, თუ რატომ იყო ასე ძნელი საბჭოთა მუსიკოსებისთვის დასავლეთში მყარი კარიერის შექმნა. ყველა ამ სიმბოლის მიუხედავად, საქართველოს ორკესტრმა პიოტა როდორც შემოქმედებითი, ასევე ფინანსური აღიარება. მისი პიონირი ერთ კონცერტში 25-35 ათასი მარკა, მაშინ, როცა კამერული ორკესტრების პიონირი, საერთოდ, 10 ათას მარკას არ სცილდება.

კლასიკური მუსიკის კონცერტი გერმანიაში ნამდვილი ღირსასწავლია. მასზე დასასწრებად ნახევარი საათით ადრე მოდიან. ბილეთის ფასი 70-120 მარკა (ანუ 50-90 დოლარი). აცეით დიდი გემოვნებითა და საღად, როდესაც კონცერტზე მოსვლა საზოგადოებას აკვირდები, გაკვირვებს მათი

ჩვენი საზოგადოება. საქართველოს ტრადიცია, საზოგადოებრივი კულტურის უქონლობა, რომელიც დღეს კი არ გაქრა — ალბათ, არც არასოდეს არსებობდა ჩვენში. ბრწყინვალე ერთეულები კი ერის კულტურას ვერ შექმნიან.

ახსენდება ჩვენი მოგზაურობა ავსტრიის ცნობილ საკურორტო ქალაქ ვილაში, სადაც ევროპაში ცნობილი მუსიკალური ფესტივალი ტარდება. ვილაისაკენ მიმავალი გზა ავსტრიის ულამაზეს რაიონებს გადაგატარებოდა. აქ არ არის გრანდიოზული, თვალმოწვევნი სივრცეები — ეს უფრო ზღაპრების სამყაროა და როცა ამ მშვენიერებას ვუცქერდი, ვხვდებოდი, რომ მხოლოდ აქ ავსტრიაში შეიძლება მოცარტის მუსიკა დააღებოდა.

ავსტრიის ბუნებამ მოცარტის მუსიკის აღქმისათვის მომზადება, საქართველოს ორკესტრის კონცერტი კი მთლიანად მოცარტს ეძღვნებოდა. საერთოდ, მოცარტის მუსიკა აბსოლუტური მუსიკაა. არისტოკრატიული თავისი არსით, იგი უპირველეს ყოვლისა, ვერ ითმენს სამშენებლო კულტურის სიმდარეს, პლუბურობას. იგი ვერ იტანს, როცა მის ბეგრებში რომელიმე იდეოლოგიის ჩაწნხვას ცდილობენ, როგორც არ უნდა იყოს იგი;

რტატი მოამზადებოდა მზენებდა ისიც, რომ ორკესტრის ხელმძღვანელის, ლიანა ისაკაძის სახლი მოცარტის ქუჩაზე ღვას.

გერმანიის ერთ-ერთ ცენტრალურ გაზეთში მთელი გვერდი ლიანა ისაკაძის შემოქმედებას დაეთმო. „ამგვარი ნიჭი, მხოლოდ ღვთისგან მოდის“ — წერილის ეს სათაური მეტყველებს იმ დიდ აღიარებაზე, რაც წილად ზედა მუსიკოსის შემოქმედებას. გერმანიის ცენტრალური ტელევიზიით რამდენჯერმე უნგენის მათივე გადაღებული ფილმი, რომელიც ლიანა ისაკაძის შემოქმედებას მიეძღვნა, სადღეისოდ ორკესტრის მისი სოლოები და დირიჟორებით გამოშვებული აქვს 2 და ახლა მესამე კომპაქტ-დისკს ამაღებს გერმანიის ცნობილ ფორამში — „ორფეოსი“. გამოშვებულია, აგრეთვე, ორი დისკი ლიანა ისაკაძის სოლო შესრულებით — ერთი გერმანული, ხოლო მეორე ინგლისური ფორმის მიერ. ორკესტრსა და მის ხელმძღვანელს ყველა წინადადება რომ მიეღო, რაც მათ სხვადასხვა ფორმებში შესთავაზეს, დღეისათვის არანაკლებ 50 დისკი ექნებოდათ, მაგრამ, სამაგიეროდ, დაკარგადნენ უფრო დიდ კომპანიებში ამ რეპერტუარის შესრულების უფლებებს.

ლიანა ისაკაძის კონცერტებიდან განსაკუთრებით დასამახსოვრებელი იყო კონცერტები „ბაიერიში რენდუეკის“ ორკესტრთან ერთად. ეს არის ბავარიის რადიოს ორკესტრი მიუნხენიდან, მსოფლიოს ერთ-ერთი საუკეთესო ორკესტრი, რომელიც გამოჩენილმა დირიჟორმა ჩელენდიაკოსმა ჩამოაყალიბა და რომელსაც ჩემის აზრით, ბადალი არა ჰყავს დღეს მსოფლიოში. უბრალოდ, ამ ორკესტრის მოსმენამდე, არც შეიძლება იცოდეთ, როგორი უნდა იყოს სიმფონიური ორკესტრის ფუნქციონირება. თითქოსდა ბევრი ინსტრუმენტისაგან დამოუკიდებლად, — თავისთავად იბადება. ეს არის აბსოლუტური ბევრა, ბევრა ცოცხალი, რაც მელიც სუნთქავს და სხვა უფრო დასტევილ სამყაროს აცოცხლებს.

ორკესტრი ლიანა ისაკაძისთან ერთად ასრულებდა საცილინო რეპერტუარისა და საერთოდ, კლასიკური მუსიკის შედეგს — ბეთოვენის საცილინო კონცერტს, რომელიც კომპოზიტორის შემოქმედების შედეგია, რომანტიული ესთეტიკის, პოეზიისა და ფილოსოფიის მწვერვალია. იგი ბევრით, სტეკვით თუ ფერით თითქოსდა თავის ქსოვილში იკრებს ყველა შედეგს შექმნილს მსოფლიო რომანტიკისთვის მიერ.

ეს ის კონცერტი იყო, რომლის დროსაც იმდენად ახლა სხვა, მაღალ სფეროთა სახელგანთქკი ადამიანს აღარაფერი აკავშირებს ამკვეთურ ყოფასთან; როცა მაღალ რეალობაში ნახევარი საათით გადნაცვლების შემდეგ, შეუძლებელი ზდება წამოდგე სკამიდან, ისევე შეეწო საგნებს, ისევე აქლარეო ზედაპირული, ბრწყინვალე ფრაზები და საერთო ზოგადსაკაცობრიო ყოფის შეუერთდე.

აი, რატომ სჭირდება სულიერ სამყაროს მისი განთავსებისათვის განსაკუთრებული პირობები. აი, რატომ არ შეუძლია სულიერებას უხეშ რეალობასთან მიჯაჭვულ პოლიტიკურ მოძრაობებსა და პიროვნებებს რაიმეში გაეჯიბროს, ან რაიმე აუხსნას.

ეს არის ორი პოლარული სინამდვილე და აი, მიზეზი, რატომბა რომ ჯერმარტივი ინტელექტუალური ასე უფრო მონაწილეობის ტალახში ამოვანგლული, თავისი ევოლუციური მიზნების მიღწევისთვის დაშუქტულ, გაზეთების საპირველგვერდო პიროვნებათა წინაშე.

თუნებნის ორკესტრმა უშუალოდ კონცერტის შემდეგ დაგვმა 1994 წელს ლიანა ისაკაძისთან ერთად მოსტაკოვიჩის პირველი საცილინო კონცერტის შესრულება, რომელიც გარდა იმისა, რომ მოსტაკოვიჩის შემოქმედების შედეგია, მეოცე საუკუნის მუსიკის ერთ-ერთი უმაღლესი მიღწევაა. მაგრამ იგი ასეთი მაშინ ზდება, როცა ამ ნაწარმოებს არამარტო ფილოსოფიური, არამედ ჯერმარტივი სულიერების მეგობრები ასრულებს (რაც გაიცემის მეტად მნიშვნელოვანია). მაქსიმ მოსტაკოვიჩის, კომპოზიტორის გათმევისად გადმოცემით კი, მაშამისი, დიმიტრი მოსტაკოვიჩი განმარტოვებოდა საკუთარ ოთახში და თვალცრემლიანი უსმენდა თავისი კონცერტის ჩანაწერს ლიანა ისაკაძის შესრულებით.

გარკვეულ წილად გრაფიკულ სტილში შესრულებული კონცერტი, ინტელექტუალურ-ფიციური სიმბოლოებით, ადამიანს შინაგან სამყაროს ანსოგადებს — სამყაროს ტრაგიკულსა და იმდენს, ბიწერსა და ამაღლებულს. და მაინც ფილოსოფია და ესთეტიკა არ არის ამ კონცერტის მთავარი მამოძრავებელი მუხტი. შინაგანად უღ-

მუსიკა მოცარტის ქუჩა №2

სახეების საზრიაობა. მსმენელთა შორის თქვენ ვერ აღმოაჩენთ ადევნებულ, აღვრეულ გამოხატვებებს.

ინგოლშტატში, საქართველოს კამერული ორკესტრის კონცერტზე, შესვენების დროს, მაშანური ღვინოების ფირმა „ჰენლენ ტრიკენ“ დამსწრეთა თავისი მაშანური უმასინბლდება, რა თქმა უნდა, უფასოდ. ყველას სასმისი უჭირავს ხელში და ხელ-ხელა წრუპავს. მე არ შემომხვევია, რომ ვინმე სულელოდ მისულიყო მაგიდასთან სასმისისათვის, სადაც იგი თავისუფლად დგეს, ანდა ღელამბიშვილობის სადღერძოლ წარმოეთქვა.

შეკრებილი საზოგადოება ისევე დახვეწილია მიუხეხნებში და მტუტგარტში (საქართველოში ამ ქალაქებისადმი შეიძლება მხოლოდ თბილისი იყოს), როგორც ზოგნებაში და ფრაიზინგში (ჩვენი გაგებით, ლავოლენი და საგარეო). ეს ინტელექტუალუბა და არა სუფრავა დასხმული ზეითის ლაქსავიო გაურკვეველი — ინტელიგენცია თქვენდა გასაოცრად, ინტელექტუალი შეიძლება თქვენზე მაქანის ტექნიკოსი, პერ პაკი (ჩვენში მექანიკოსი სეროჟა) აღმოჩნდეს. ის მორიდებით მიგავხედვრებო, რომ საიმოვნებით დაესწრებოდა ინგოლშტატში საქართველოს ორკესტრის კონცერტს. ჩქარა კი იმასაც შეიტყობთ, რომ რომელიც კლასიკური მუსიკის კონცერტის მოსამხენად, ინგოლშტატიდან ფრანკფურტს ჩასულა; რომ მას კლასიკური მუსიკის კომპაქტ-დისკების შესანიშნავი კოლექცია აქვს, რომ მის სახლში ტელევიზორი, ჩვეულებრივ, გაბრთულია, რადგან საღამოობით ჯონ ადამის კითხულობს.

სწორედ პერ პაკი გაგრძნობინებთ, რამდენად ინგანტილური, მოუზნადებელი და შელახულია

ვერ იტანს წინასწარ მოფიქრებულ სქემებს, გრძნობათა სიჭარბეს, სენტიმენტალიზმს, გახვადლებს, ჩამაქრულ მუზიკირებს — როგორც ეს სწორად ზდება აღმოსავლეთში.

მოცარტის საიდუმლო თვით ბევრსა უნარი უნდა გქონდეთ, მისი ვერცხლისწარუნა ბევრათა ქსოვილის ნაწილი გახდეთ და მუსიკა უშუალოდ ესტრადაზე შექმნათ. ის შემსრულებლისგან მუდამ შემოქმედებით წვას მოითხოვს და არა განმეორებას. ამავე დროს მოცარტის მუსიკა სტილია, სტილისტურად, ალბათ, ევროპის ყველაზე დახვეწილი პერიოდი (ფერწერის გამოკლებით) — როკოკოს ეპოქა. მისი იმიტაცია სასაცილო მღვდმარეობაში აყენებს შემსრულებელს, თუ იგი სულით ევროპელი არაა. ამიტომ, რომ არც მოსკოვის კონსერვატორიის დიდ დარბაზში, არც პეტერბურგის საკონცერტო დარბაზებში, მე არ მომისმენია ნამდვილი მოცარტი.

საქართველოს ორკესტრმა პირველი ბგერი-დანვე დამატყვევა, რადგან ჩემს წინ საოცარი სიზუსტით, შეურყვანლად წარმოგდა ავსტრიის ბუნება, რომელიც ჩვენ გამოიარეთ. ფლერა ნამდვილი მოცარტი, სტილისტურად, კულტურით, პიეტურობით, თუმბორი გამორჩეულია. ეს არ იყო როკოკოს იმიტაცია, ეს ცოცხალი როკოკო იყო. ქართველები ევროპელებს მათ მშვენიერ წარსულს ახსენებდნენ. მაგრამ ეს ქართველი მოცარტი კი არ იყო და არც გაავსტილებული ქართველები უკრავდნენ — ეს ქართული სული შესანიშნავი პლასტიკობის, ევროპის კულტურასთან სიახლოვის დემონსტრაცია იყო.

პრესამ ამ კონცერტს „დაუფიქარი“ უწოდა, ხოლო ავსტრიის ტელევიზიამ და რადიომ რეპო-

გომბარტის ქუჩა, №2

რესად დაძაბული მუსიკალური ფრაზები კულმინაციურ მომენტებში თითქოსდა ჩურჩულზე გადადიან. ეს მუსიკალური ფრაზები განიხილვისას არა ამ მკვერთსა და დამძიმებულ ჰაერში, არამედ ეთერულ, გამჭვირვალე უძრავ სამყაროში.

საუკეთესო მუსიკოსებისთვის ამ ნაწარმოების შესრულების ორი გზა არსებობს. ერთი ნაწარმოების ინტელექტუალური ინტერპრეტაციის უსაზღვრესი, ამგვარ მუსიკოსის გამოჩენილი წარმატებები მკვეთრად შემოიხზავენ ნაწარმოების ჩაკეტილ ფილოსოფიურ წრეს, პრინციპულად კი ჩინს, სადაც აღამიანი ექვეყა, თუკი მას სულიერება არ უნათებს გზას. მართლაც არ მაგალიად ამ სამყაროში ისეთი, რასაც ჭკვიანნი ვერ მიხვდებიან.

და არის მეორე უმეცაათესი მუსრულება, როცა მუსიკოსი მსმენელს მოსტაცოების მუსიკით სულიერი სამყაროსკენ უძღვება. როცა შემოკრულბნის წყალობით (იგი ამ შემთხვევაში მღერობის როლს ასრულებს) ხელშესახები ზღბადი როი სამყაროს რეალობა – ორი, ერთბანეთის გვერდით განლაგებული, პარალელური სამყაროების ნათესარი კავშირი. ამგვარად აღიქმებოდა გერმანიის სხვადასხვა წამყვან სიმფონიურ ორკესტრებთან ღიანისაკებაში მღერ მუსრულბოლი ეს კონცერტბ.

კაპერელი ორეკსტრის კონცერტები ორი წლით აღრე იფეგება. 1994 წელს კონცერტები გაიმართება ესპანეთში, იტალიაში, ინგოლიში, სა-ფრანგეთში, შვეიცარიაში, შვეციაში, ავსტრიაში და ა.შ. არას ვიტყვი გერმანიაზე, რადგან მრავალი გერმანელი ორეკსტრის სიყვარულით გერმანიის კერპად იხსენიებს.

საქართველოს კაპერული ორკესტრი, აღ-
ბათ, ერთადერთი კლასიკური მუსიკის ანსამბლია,

რამელიც დოტაციის გარეშე, მხოლოდ თავისი შემოსავლით არსებობს. თუმცა მას დიდ ღახმარებას უწევს ინვოლუტაციის მერია და ავტომანქანათა ფირმა „აუდი“.

ნეოლიტატში მორე წელია ფუნქციონირებს დ. ოისტრანის სხეულის სიძიან საკრავთა კონსერვატორია, რომელსა ღლიან ისაკუი ზელმდევნელის, პედაგოგებდ კი კამერული ორკესტრის მუსიკოსები არიან. კონსერვატორიად უკვე მიიზიდა უნიჭიერესი ახალგაზრდობა ვერმანის სხეულისსა ქალაქებიდან. მათ შორის მომაგლი ვარსკვლავები — ფიორსტერი, ჰელიორ, ალექსანდერი, აგრეთვე პეტერსურელი შესანიშნავი მუსიკოსი კორნმარი. კონსერვატორიაში სწავლის სურვილი განაკადებს ვერაიის სხეულისსა ქვეყნის წარმომადგენლები. ამჟამად იქ სწავლობენ სტუდენტები იტალიიდან, თურქეთიდან, ავსტრიიდან, საქართველიდან და სხვა.

კონსუვაციონიზმი სწავლის მრავალი სხვა მსურველი დაჰყოფილდება, როდესაც (15 მარტს) სადღესასწაულო გაიხსნება რეკონსტრუქციის მშენებელი შენობა (რომლის რესტავრირება ბავარიის მთავრობას 15 მილიონი მარკა დაუჯდა) საკუთარი საკონცერტო დარბაზით. ქალქ ინოვაციებში კონსერვატორიის გახსნის ცერემონიას დაესწრებან გერმანიის ფედერალური მთავრობის წარმომადგენლებიც.

ინგოლიტატში ოფიციალურად დაიწყებს არსებობას გერმანია-საქართველოს კულტურის (ცენტრი, როზის გამკეთობაზე) შექმნის გერმანიის მთავრობის გამოცემაზე წარმომადგენლები. მათ შორის გერმანიის ყოფილი პრემიერი, ევროპაში ინობილი პოლიტიკური მოღვაწე ფონ ჰასელი. აგრეთვე, გერმანიის წამყვანი კომპოზიტორი — ფრანც ჰუმელი და სხვანი.

კულტურის ცენტრი დაინტერესებული იქნება, კერძოების საზოგადოებას წარუდგენს როგორც კლასიკური მუსიკის ქართული მემკრსალები, ასევე ქართული ხალხური სიმღერების ანსამბლები. ინტერესს იწვევს თანამედროვე ქართული მხატვრები, რომლებმაც პერსონაჟი და ჯგუფურ გამოფენებში მონაწილე კულტურის ცენტრი.

წელს ქალაქ ინგოლშტატში მოეწვობა საქართველო-გერმანიის დღეები, ხოლო ლიხტენშტეინში გარდა მუსიკისა, წარმოდგენილი იქნება ქართული ფერწერა და კულინარია.

და რაბუნად გულდასაწყვეტია, როცა გერმანიის გაზეთებში იბეჭდება სტატიები სათაურით — „გერმანული მუხისი ბრწყინვალე ინტერპრეტატორი პეკენანდის სუვეეს — ქედლობა, ბანდიტიზმი, შიმშილი, ქაოხი, განუქონსაობა“.

სტატოებში აღწერენ საქართველოს სრულ
ზნობრივ კრახს, სადაც აღმნიშნული ფასეულობა-
ნი თავდაყირა შეუყენებიათ. ეს, რა თქმა უნდა

აგინებს საქართველოს კამერული ორკესტრის
ავტორიტეტს, მაგრამ ერთდროულად მასობრივ
ხმის, რატომ ღოღავწეობს ორკესტრი სამშობ-
ლოს გარეთ.

საქართველოს წარმომადგენლები კა ვერო-
პელებს, ევროპული მუსიკის შესრულების უმაღ-
ლეს კლასს წარმოუდგენენ. ქართული არისტოკ-
რატიული, დახვეწილი, პლასტიური ხელის მშვენი-
ერ თვისებებს წარმოაჩენენ.

რა თქუნდა, ჰემთვის ტრაგიკულად შედრ-
და კონცერტის ფინალი, რომელიც იუნესკოს და-
რბაზში, სამკათველოს იუნესკოს ორგანიზაციამ
მიღების გამო წაჭარდა. კონცერტის ფინალურ
სცენაში, ყველა მონაწილე — ხალხური სიმღერის
ანსამბლი, ბურჭულაძე, ქასრაშვილი, სოტკილაძე,
ბოლუქვაძე, კამარული იონესტრის აკომპანიმენ-
ტითა და ლიანა ისკაბის სოლიოები თან ასრულებდ-
ნენ რეკავ ლალიძის «სიმღერას თბილისზე».

საოცარია, რომ ამ პატარა, თითქოსდა კულტურის მიღმა მდგარი ქვეყნის წარმატებებზე ლტო კონცერტზე, თავისი საშემსრულებლო დონით იმდენად მაღალად იყა, რომ მხოლოდ ზოგიერთი ევროპული ქვეყანა თუ გაუტოლდებოდა. იენესკოს პრეზიდენტი ულიცავა წარმატებას ქართველებს, ხელს ართმევდა და აღტაცებულგაიძახებს: — ღმერთო, ეს ვინ ყოფილხართ ქართველებო!

და, მეც დღეს დაკდივარ თბილისში, ვუკ
ვირდები დატრიალებულ უბედურებას, ქართ
ველთა ფანტასტიურ უგუნურობას და ნაცნობ
სიტყვებს ვიშორებ — ღმერთო, ეს ვინ ყო
ფილკართ ქართველები!

თავად ჩაჩავე

მედიცინა

თვალსაზრისი

ახალი მეთოდის შესაქმნელად

(ინფორმაცია საზოგადოებრივი განსჯისთვის)

ონკოლოგიურ ავადმყოფთა მკურ-
ნალობის საკითხი მეოცე საუკუნის მედი-
ცინის ერთ-ერთი უმჯავესი პრობლემა
და ეს სიმძველე საუკუნის მძიმურესი და კა-
ოდუნავად არ შეგულებულა. მარტო სა-
ქართველოში ავთვისებიანი სიმსივნეების-
გან წელიწადში 10000-ზე მეტი ადამიანი
კვდება. გარდაცვალებულთა რაოდენობა უო-
რდენწლოვანად მატულობს.

1966 წელს ონკოლოგიათა მსოფლიო კონგრესიდან (ტოკიო) დაბრუნებულ საქართველოს დელეგაციის წევრებს გადმოეცა კონსტანტინე ერისთავის სახლზე, კონგრესის მუშაობის შედეგებიდან გამომდინარე, გამოეყოფათ აზრი, თუ როდის იყო მოსაღიროდელი ონკოლოგიური ავადმყოფთა შეურთალობის პრობლემის გადაწყვეტა პასუხი ასეთი იყო: გაემყარა მეცნიერულ კვლევის საშუალებით ამას დაეპირდებოდა ანა უმეტეს 10-15 წელი, თუმცა შემთხვევითი აღმოჩენის წყალობით ეს პრობლემა მანამდეც შეიძლება გადაწყდეს. მას შემდეგ იცადებოდა წელი მთლის პერიოდში პრობლემა გადაწყვეტისა და დღესაც ისევე შორსაა, როგორც მაშინ.

ავთისებიანი სიმსენებით ავადმყოფთა მკურნალობის თანამედროვე მეთოდების (ქირურგიული ოპერაცია, სხივოთერაპია და ქიმიოთერაპია) შესაძლებლობებით დიდი ხანია ამოიწურა — უკვე ორმოც წელზე მეტია აღარ უშვებესლება მათი სხვადასხვა ვარიანტების გამოყენებით მკურნალობის მიღწეული შედეგები. თუმცა, როგორც შეიძლება მკურნალობა ეწოდოს დაავადებული ორგანიზმის განკურნების მაგივრად მის შილთანად მოკვდომას, როგორც ზედმეტბას, მეზობელი ორგანოების ნაწილებთან ერთად ავიჭრად, „ნაკურნალევ“ ავადმყოფთა საერთო რაოდენობის მხოლოდ 4%-ს პროცენტ ცოცხლობს ნ წლამდე დანარჩენი მანადვე იხოცება, ხოლო ზოგიერთი კონკრეტული (ლიქიდის, ფილტვის ტუბის, კუჭქვეშ ჰარჯილის და სხვა) კიბოს დროს, „ნაკურნალევ“ ავადმყოფთა უმრავლესობის სიცოცხლის ხანგრძლივობა თვეებით გაიზარდება. თუ აღნიშნულ იმაზე დაეუშავებთ, რომ ავადმყოფთა უდიდესი ნაწილი, „მკურნალობის“ შედეგად, სიცოცხლის ბოლომდე I-II ჯგუფის ინვალიდად რჩება, რაც მეტად მძიმე ტვირთად აწევბა სახელმწიფოს და საკუთარ ოჯახს, უფრო ნათელი გახდება ონკოლოგიურ ავადმყოფთა მკურნალობის თანამედროვე

დროც შედეგების უსუსურობა. ასეთა მწარე სინამდვილე, რომლის დაძაღვე დღეისთვის უკვე არავის აღარ აწყობდეს, იწერება უამრავი მეცნიერული შრომით, ყოველმა სწავდასხვა დონის დისკრტაციები, მაგრამ ავადმყოფთა მკურნალობის შედეგების გაუმჯობესება რეალურად არ ხდება. აღნიშნული გარემოება ონკოლოგიური მეცნიერებას უნდა აიძულებდეს, ეძებოს ონკოლოგიურ ავადმყოფთა მკურნალობის არსებული მეთოდებისგან განსხვავებული საშუალებები, უკვე ბატონილი ზოგადად გადასხვევი ბიოქიმია, რომელმაც შეიძლება მივეყვასნის ონკოლოგიურ ავადმყოფთა განკურნებადენ მკურნალობის შედეგების მკვეთრ გაუმჯობესებამდე: აღნიშნული მიმართულების არც ერთი დავსაბუთებული თვალსაზრისი (იდეა) არ უნდა რჩებოდეს სათანადოდამუშავებისა და გამოცდის გარეშე, მაგრამ ტყუილად ბევრ მათგანს, ვისაც ეს ენება, ურჩევნია არსებული მდგომარეობის შენარჩუნება და მრავალგვარ წინააღმდეგობის სახეობა დანერგვის გზაზე.

1985 წლიდან გმუშაობ კიბოთი და-
ავადებულითა მკურნალობის ახალი მეთო-
დის შექმნაზე. იდგის მეცნიერულ ჩაოყ-
ადებებს და მეთოდებს თეორიული დასა-
ბუთების მომზადებას ორი წელი დაჰქი-
და, რის შედეგადაც ოგი განსახილველად
წარუდგინე ონკოლოგიის სამეცნიერო
ცენტრის მაშინდელ ხელმძღვანელთან
იდგა უკუთავდა. სმარტტივისთვის, ისე
რისი, მისი თეორიული დასაბუთება ვერ
უარუვეს. იმუღებული გავნდი, ყოველგ-
ვარი სახელმწიფო დავინანსების გარეშე
გამეგრძელებინა მუშაობა კიბოთი დადა-
ვებულითა მკურნალობის ახალი მეთო-
დის შესაქმნელად. ენუღწაისებების დას-
მარბით 1988 წელს მოვანერგე აუცი-
ლებელწ ექსპერიმენტების ჩატარება
ცხოველებზე (თხუბზე). რამაც საშუა-
ლებდა მომკა დამედიგნა მეთოდის უსა-
რისებოდა და მისი ჯავრული გამოყენე-
ბის პირობები დამაინის მიმართ, სარძევე
ჭირკვლის კიბოს მაგალითზე. საკირო
ყო მეთოდის გამოცდა ავადმყოფებზე
მისი გამოყენების საბადლო ოპტიმალუ
რი ვარიანტების და ეფექტურობის დასა-
დგენად .. გადიოდა და წლები.

1989 წელს ონკოლოგიის სამეცნიერო ცენტრის კომისია არ დაეთანხმა მეთოდის გამოყენებას ავადმყოფებზე კლინიკურ ექსპერიმენტში, იმ მოტივით, რომ

თითქმის „არ არის გამოცხადებული ზოგიერთი გართულებების შესაძლებლობა“, ხოლო რომელი გართულებები იყოს მოსალოდნელი, კომისიამ ვერ მიუთითა და მოითხოვა ექსპერიმენტში (თავებზე) დამატკიცებინა მეთოდის ეფექტურობა.

ცხოველებზე, კერძოდ კი თავგებზე ჩატარებულმა ექსპერიმენტებმა, რომელთა უნდა, დღის სასაბურთო გაუწყის ონკოლოგური მეცნიერებას, მაგრამ პრაქტიკული ონკოლოგიისადმი დახმარების თვალსაზრისით, დღეისთვის მათი შესაძლებლობები ამოწურულია. ამიტომაც, რომ მიუხედავად მსოფლიოში ყოველწლიურად ათეულათასობით მომდინარე ასეთი ექსპერიმენტისა, პრაქტიკული ონკოლოგიის რაიმე მნიშვნელოვანი წინსვლა დღის ხანა აღარ აღნიშნულა. ამის მიზეზი ისიცაა, რომ კიბო ძირითადად აღმართა დავადება და არა ცხოველთა. ამიტომ არ შეიძლება იმის იმედი გვექონდეს, რომ ექსპერიმენტული (ხელოვნური) ვიზით დაავადებულთა თავგების მკურნალობის რაიმე შედეგს შევახვდეთ მეურნეობის შემოგვებაში ადამიანზე გამოკრძედა. ადამიანებისთვის გამოიწველი, ჩემს მიერ მოწოდებული, მანიპულაციები ვერ განხორციელდება თავებზე, თუნდაც მათი ბიოლოგიური განსხვავებულობის გამო, და ბოლოს, თავებზე მიღებული საუკეთესო შედეგები კი ვერ გადაიტანება ადამიანზე, მასზე განხორცილებული კლინიკური ექსპერიმენტის პარზე. ე.ი. თავებზე მიღებული კარგი შედეგის შემთხვევაშიც კი ადამიანზე კლინიკური ექსპერიმენტი მაინც ჩასატარებელია. ამიტომ, დარწმუნებულმა იმაში, რომ მეტოფი თავისთავად არ შეძლო რაიმე ზონი მოგება ადამიანისათვის (ეს უკვე დადგენილი ფაქტია ცხოველებზე), ჩემი პირადი დასუსტებულობით გამოვიყენე იგი მოხალისე ავადმყოფებზე, ახულატორიულ პირობებში. ასე შეიძლება ონკოლოგის სამეცნიერო ცენტრიდან დალოკალირება ახალი მეტოფი დანიშნულ ავადმყოფთა ჯგუფი, რომლის მიმართაც მეურნეობის შედეგების შესახებ რაიმეს მტკიცებელი ჯერჯერობით ნაღერევი, ცნობიდან მხოლოდ 1-დან 3 წლამდე დროა გასული), მაგრამ რაც სახეზეა, დამამედებლად უნდა ჩათვალოს (ავადმყოფებზე თავს კარგად გრძობენ, არაა მტკაცხარება) და რაც მთავარია, ონკოცენტრის კომისიის დასკვნის საყინადმიდევლო. მეტოფის გამოყენებას რაიმე გართულება

მოსდევს და ავადმყოფის ჩანჩრთლობისთვის სრულიად უვნებელია. ამის გამო გადაუღებელად აუცილებელია მეთოდის სრული კლინიკური შესწავლა ავადმყოფთა საჭირო რაოდენობაზე. მისი ოპტიმალური ვარიანტების დასადგენად ცალკეული ინდივიდისთვის. ასეთი საქმიანობა კი აზარტვალურად ძნელად მოხერხდება, მიუთმეტებს, რომ ამ პერიოდში საჭიროა ავადმყოფის გამოკვლევათა ფართო სექტორის გამოყენება.

აღნიშნულის შესახებ კვლავ მოხსენდა ონკოლოგიის სამეცნიერო ცენტრის სამეცნიერო სამსახურის სამუშაო უწყვეტად დასაბუთებლად გარეშე, კვლავ უაზრო ჩემოთხოვნა კლინიკური ექსპერიმენტის ჩატარებაზე თანხმობის შესახებ, ვითრე რამე მოხდეს! მოგითხი და გვლავ თავებზე ექსპერიმენტის ჩატარება მოითხოვო. ამათან სიტყვიერად აღნიშნეს ადამიანზე ექსპერიმენტის ჩატარების არაეთიკურობის შესახებ. გამოსაცდელად მეთოდის თავისი ექსპერიმენტითან დამოკიდებულების შესახებ უკვე იყო საუბარი, რაც შეეცნება ადამიანზე ექსპერიმენტის ჩატარების გამართლებას, უნდა აღვნიშნო, რომ თანამედროვე კლინიკური ონკოლოგია, თუ გულახდითად ვიტყვი, დღემდე მხოლოდ ექსპერიმენტებს ატარებს ადამიანებზე, რამდენადაც ყველაზე მაღალი კვალიფიკაციის ონკოლოგიც (ი. შაპოვარის ჩემოპროპონტებიც) ვერ იტყვან, თუ რა ბედქვეყნა ონკოლოგიურ ავადმჯიფის მათ მიერ ჩატარებული, ყველაზე მაღალი დონის სამკურნალო ღონისძიებების შედეგადაც! ეს ასე რომ, დღემდედობით უწყვეტად მკურნალობა ონკოლოგიაში მხოლოდ გარკურნების ცდა, ექსპერიმენტია (ხშირად საკმარად მაგენ ადამიანის ჭანჭითელობისთვის), რომელიც მაღალი ხარისხად გარდა მდგომარეობის გაურკესებისა, ან ვითარ სასიკეთო შედეგს არ იძლევა. ზოგადად, ადამიანზე ექსპერიმენტის ჩატარება დასაშვანია (ამის შესახებ არსებობს ჭანდაცვის საერთაშორისო ორგანიზაციათა შესაბამისი დოკუმენტაცია), თუ ექსპერიმენტში მოქმედ თეორიები თავისთავად არ იწვევენ მაგენ ზემოქმედების მიჭანჭირებულზე, ხოლო ექსპერიმენტის მიზანი ადამიანთა საზოგადოებისთვის სიკეთის მოტანაა. სწორედ ასეთ შემთხვევაში ამბობენ, რომ მიზანი პრაქტიკის საშუალებას მიზანი ჩვენი შობისკენ ეს ასეთია.

პირველი რიგის სამუშაოების შესრულებაში შეიქმნას ავთვისებიანი სიმსივნეების ავადმყოფთა მკურნალობის ახალი მეთოდი, რომელიც ქიურურგიული ოპერაციის გარეშე — ორგანოს მოუკვეთავად, სხეული და ქიბითიერთგანის გამოუყენებლად, მშრავალწვენივს ნებისმიერი ორგანოს კბითი ავადმყოფის განკურნებადაც, ხოლო მეორე რიგის სამუშაოთა შესრულებაში შეიქმნას ახალი წამალი, (არაქიმიურ ბუნების), რომლის გამოყენებითაც, სხეულოვდავარი ზემოქმედების გარეშე, განკურნება ონკოლოგიური ავადმყოფი, რომა უნდა, ასეთი ავადმყოფი მრტად სამოსხმებოთა და მასში ზოგადიანა შე

ღმრთელობის მოპოვების ელემენტები დანახოს, მაგრამ მისი განზორციელებისთვის ნამდვილად არსებობს რეალური საფუძველი. საჭიროა მხოლოდ დამატებითი შრომა და საზოგადოების მხარდაჭერა. 2-3 წლის განმავლობაში და შედეგად ხელშეწყობა უნდა განდეს. ამგვარად საჭიროა ექსპერიმენტები ჩატარდეს მოხალისე ორგანიზაციის ავადმყოფთა შორის, როდესაც ფორმალურ მოხალისეს ვაგზავნით, რომ ვიცით, რომ იგი შეიძლება ცოცხალი ვეღარ დარჩენდეს, მაგრამ მაინც ვაგზავნით, რადგანაც ასეა საჭირო. კიბოს წინააღმდეგ ბრძოლა არანაკლები ფორმალა, ამასთან მუდმივი — რომელსაც ნამდვილ ფორმას შედარებით, გაკეთებით მეტი სიცოცხლე მაქვს ყოველწლიურად. მას რატომ მაინცაა კიბოს წინააღმდეგ ბრძოლა? მოხალისეობა მიუღებლად? მითუმეტეს რომ ექსპერიმენტები სრულად უზენებელია და მასში მონაწილე მოხალისეებს ექსპერიმენტისგან რაიმე საშიშროება არ ექვეყნება და ამდენად, სასიცოცხლო არაფერია. მუშაობის საწყის ეტაპზე, ვიდრე საბოლოოდ დადგინდება შეთხადის ოპტიმალური პარამეტრები, შეიძლება ზოგიერთი ავადმყოფის მიმართ მკურნალობის სასურველ შედეგს ვერ მოახლოვდეთ მაგრამ ამით ავადმყოფი არაფერს კარგავს. მას შეუძლია, სრულიად შეუზღუდავად გააგრძელოს მკურნალობა დღევანდელი სანტეხლო მეთოდებით (ოპერაცია, სხვადასხვა თერაპია, ქიმიოთერაპია)

სხვათა შორის, დღემდე შედიცნა
ში მკურნალობის არც ერთი მეთოდი არ
დანერგულა კლინიკურ ექსპერიმენტის
გამოყენების გარეშე. ამიტოდა, საკითხი
ახე დგას: ჩატარდეს თუ არა კლინიკურ
ექსპერიმენტი მოზალსიე ონკოლოგიურ
ავადმყოფებზე, რომელიც თავისი ზემო-
ქმედებით სრულიად უვნებელია ადამი-
ანისთვის, ხოლო მნიშვნელოვანი ფასად
უდგეგმოს კიბოთი ავადმყოფთა მკურ-
ნალობის ახალი მეთოდის ავკარგანობის
გარკვევისა და მისი ოპტიმალური ვარა-
ნტის დადგენის საქმეში, თუ გზოცო-
რუაზრეი თავიე უსარგებლო ექსპერიმენ-
ტებში, ვერცერთი დისერტაციები და მეც-
ნიერული შრომები, რომლებიც, რო-
გორც აქამდე, ვერაფერ არსებოთ შემა-
ტებს ავადმყოფთა მკურნალობის რე-
ალურ შედეგებს, ხოლო კიბო უმოწყ-
ლოდ გვგზოცოს ჩვენ.

აღნიშნულის გამო უმორჩილესად
ვთხოვ საზოგადოებას, მათ შორის ავად
მოუფერესაჲ, მიიღოს ცნობად წინამდებარე
ინტერესმაჲ და გამოთქვას საკუთარი მო-
საზრებები დასწული საკითხის შესახებ
რაც დიდად შეუწყობს ხელს კიბო-
საუკუნის სენის ყოფნა-არყოფნას XX
საუკუნეში.

ნოდარ ჩხარტიშვილი

ონკოლოგიის სამეცნიერო ცენტრის
დირექტორის მოადგილე, მედიცინის
მეცნიერებათა კანდიდატი

ნაპოლეონი

ბრიტანეთის მონარქიის ისტორიული სახე. მრავალი მიზეზი-მოთქმა გამოიწვია იმ ფაქტმა, რომ დედოფალ ელისაბედის შორევი ვაჟი...

ამაღან უგელაზე მნიშვნელოვანი პრინცი ჩარლზისა და პრინცესა დიანას ოფიციალური განშორება იყო, რის გამოც, ხალხის ზრით, ჩარლზმა დაკარგა გამეფების შანსი. ამ მოვლენამ ფართო კამათი გამოიწვია. შეუძლია თუ არა მეფეებს განკარგულება მონარქის, ანგლიკანური ეკლესიის მეთაური გახდეს...

ასეთი გატარებული კამათი და დიდმნიშვნელოვან მოვლენათა მოლოდინი უმეტესწილად პრესის საქმიანობითაა განპირობებული. რომაა ტახტოვანი პუბლიკაციათა თვალისმომკრები სათაურები, სენსაციური მხილებები და ჟორები, კარგად გამოიწვევს, რომ არც ისე წვიმს, როგორც ჭუნს ამაში უკეთესად დავრწმუნდებით, თუ თვალს გადავავლებთ ბრიტანეთის რამდენიმე მონარქის ცხოვრებას.

მონარქიის სიწმინდე არასოდეს ყოფილა ერთდეროთი თვისება, რომელიც მეფის მიერ ქვეყნის მართვის უნარს განსაზღვრავს. სტეფენი, ალფრედის ძე, მხოლოდ უფრო ნაზრად იყვნენ ხოლმე გატაცებული, ვიდრე ცნენსონობით ან რომელიმე სხვა სპორტით. ასეთ ფონზე, პრინცი ჩარლზის არსებობა კამათს პარტერ ბოულსთან საკმაოდ მოკრძალებულად გამოიყურება.

ბრიტანეთის ორი მონარქი, რომლებიც განსაკუთრებით აქტიურად მსახურობდნენ მონარქიის მემკვიდრეობის მართვას, რომლებიც სიმკაცრის ეპოქაში, როდესაც ცოდვის ჩაბდენს წაგონების ცეცხლი ეშუქებოდა მე-17 საუკუნის ინგლისში, სადაც ბრიტანები ადამიანის თითქმის ყველა საქციელს ეჭვის თვალით უყურებდნენ, მეფე ჩარლზ II, სავფარდების მთელ გუნდთან ერთად, ზნეობისა და ერთგულების მტრად იყო გამოცხადებული კადევ უფრო „მხიარულ“ ცხოვრებას ეწეოდა ედუარდ VII. იგი მეფობდა 1901-

მონარქები

თვითგაპარჩენის გეგმა

1916 წელს.

უნდა აღინიშნოს, რომ ედუარდ VII-ს მოქმედების მეტი თავისუფლება ჰქონდა, ვიდრე პრინცი ჩარლზს, რადგან პრესა მისი ღია განცხადებით პატივისცემით იყო გასაუფლებელი და ნაკლებად გრძელად მეფის პირად ცხოვრებაში. მოუხდევად ამისა, გაზეთები მაინც შეასწავლეს ხოლმე მონარქის მასზე გავრცელებულ არცთუ უსაფუძვლო ჰორორებს, როდესაც ედუარდმა დედამისი, დედოფალი ვიქტორია შეცვალა ტახტზე. „თამისი“ ქედმაღლურად შეინიშნა: „ჩვენ, მეფის თავისუფლების მემკვიდრეები, ვერ მოვიტყუებით, რომ მისი უდიდებულესობის ჩანაგრძლივ კარიერაში დასავსობი არაფერი ყოფილა“.

ახლა თუ ისე, ჩარლზ II და ედუარდ VII ძლიერი და ეფექტური მონარქები იყვნენ. მათ კარგად შეეძლოთ ქვეყნის მართვა პატივისცემის მოპოვება და შენარჩუნება.

როდესაც ედუარდი უელსის პრინცი იყო, ქვეყანაში რესპუბლიკის მომხრეთა მოძრაობა გაძლიერდა (მეფედ კურთხევამდე). ეს ნაწილობრივ მისი სკანდალური ყოფაქცევითაც იყო გამოწვეული. რეალურად, რესპუბლიკის იდეა ბრიტანეთში არ არის გამოხატული და მისი მომხრეები ახლად ცდილობდნენ ხალხისა და პარლამენტის მხარდაჭერის მოპოვებას. ვერაფერი იტყვის, ყოველთვის ასე იქნება ეს თუ არა, მაგრამ ფაქტი, რომ საუკუნეების განმავლობაში არსებული დაპირისპირებები-

დან მონარქია ყოველთვის გამარჯვებული გამოდიოდა, მართლაც შთაბეჭდილება.

1986 წელი კრიტიკული იყო მონარქიისათვის. ედუარდ VIII-მ სამეფო ტახტი დატოვა, რათა ჯვარი დაეწერა უოლისის სიმპსონზე. სამეფო ოჯახის წევრები შიშობდნენ, რომ ეს რესპუბლიკური მმართველობის შემოღებას მოახლოვებდა. ახალ მეფეს, ედუარდ VIII-ის ძმას — ჯორჯ VI-ს იცნობდნენ როგორც უნებურ და ნებურად აღიზანს არც მისი ცოლი, ახალი დედოფალი (საზღვრული დიდიფლის — ელისაბედის დედა) შეფერვბოდა თავის სტატუსს იგი უბრალო ოჯახის ქალად გამოიყურებოდა.

მიუხედავად იმისა, რომ ასეთი ზარების ნამდლა გამოქმნას ბევრი არ ერიდებოდა, საზოგადოება თანაგრძნობით შეხვდა ჯორჯ მეექვსის მცდელობას, ხელში აეყვანა თავთარი თავი და გადაეღება მეტყველების დეფექტი. დიდი მორალური მხარდაჭერა გაუწიეს მის მეფეობას და ქალიშვილებსაც, რომელთა ცხოვრება რადიკალურად შეიცვალა ედუარდ VIII-ს გადადგომის გამო.

ასეთივე სახალხო თანგრძნობა მოჰყვა დედოფალ ვიქტორიას მეფობის დროს, როდესაც გარდაიცვალა მისი ქმარი — პრინცი ალბერტი, იგი ხანგრძლივ გლოვას მიეცა. ამისთვის მას ბევრი აკრიტიკებდა. რესპუბლიკური განწყობილებაც საკმაოდ გაძლიერდა, მაგრამ როგორც კი დედო-

ფის ვაჟი, მომავალი მეფე ედუარდ VII, ავად გახდა ტიფით (ავადმყოფობით, რომელიც, შესაძლოა, მამისი იმუნუბელია), მთელი ერი გვერდში დაუდგა სამეფო ოჯახს. პრინცის გამოჯანმრთელების შემდეგ სამადლობლო პარაკლისი გადაიხადეს წმ. პავლეს ტაძარში. ამ დღეს ედუარდის მეფე ალექსანდრა წერდა: „მთელმა ქვეყანამ გაიზარა ჩვენი გასაჭირი და ახლა ჩვენთან ერთად მადლობას სწირავს ღმერთს“.

მეფისადმი ერთგულება ღრმად არის ჩანერგილი ბრიტანელ ხალხში. აღმათ, სწო-

ვი აზრი მონარქიისაკენ შემობრუნდა, მოკლული მეფე წამებულად გამოცხადდა და 1660 წელს გადასახლებიდან დაბრუნებული ჩარლზ II ტახტზე ავიდა.

გარკვეული ხნის შემდეგ, პარლამენტის ძალაუფლება საგრძნობლად გაიზარდა და 1689 წელს კონსტიტუციური მონარქიის შემოღების შემდეგ, უმაღლეს მმართველ ორგანოდ იქცა. პარლამენტის ფარგლებში მეფეს გარკვეული უფლებები მიენიჭა. ასეთი სტრუქტურა დღესაც მოქმედებს ბრიტანეთში. არც ამ შემთხვევაში, მაგრამ გაცილებით უსაფრთხო სტატუსის მიღების შემდეგ მიეცა მონარქიას წყნარი

რი თვალბითა და აღსილი ბრჭყალებით დაცვნი ინგლისის ნაყოფიერ მიწას.

მანოვერთა დინასტიის მეოთხე მეფეს, ჯორჯ IV-ს ჯერ კიდევ ტახტზე ასვლამდე, უსაშველოდ მსუქან და ფეთქებელ ადამიანად ხატავდნენ. წინა პლანზე გამოსახულია ჰამპსისაგან ნანგრევად გულწასული პრინცი, უკან კი გადაუხდელი ანგარიშის ფურცლების დასტას თავზე ადევს პირამდე სავსე ღამის ქოთანა. 1810 წელს, მამამისის (ჯორჯ III) ჭკუიდან გადასვლის შემდეგ იგი რეგენტი გახდა, მაგრამ პრესა უწინდებურად განაგრძობდა მის დაცინვას. ჯორჯ IV-ს ძმასა და მემკვიდრე-

დადოვლი პრესაში

ცხოვრების საშუალება. მას გამოუჩნდა სხვა მტერი — პრესა, რომელმაც დაამტკიცა, რომ კალამი ისეთივე მკრედელია, როგორც ხმა. მიუხედავად იმისა, რომ მასი-ნდელ უზრუნველყოფს ფეხს ახლად ჰქონდა ადგილი, თავისი აზრების უხეშად გამოთქმაში ის ბევრად აჭარბებდა თანამედროვე პრესას.

როდესაც 1714 წელს ტახტზე ავიდა ჰანოვერის დინასტიის პირველი — წარმომადგენელი, ჯორჯ I, უზრუნველ-გაზეთებს განუწყვეტელი კრიტიკისა და დაცინვის საგანი გაუჩნდათ. ახალი მეფე იყო ჯიშის I-ის (პირველი) მეფე სტიუარტთა დინასტიაში) ძალიან უკმაყოფილო და პოპულარული სტატუსი მის მიმდევარი. მისი გამეფება პარლამენტის სპეციალური დადგენილებით დაკანონდა. ტახტის მემკვიდრეები სტიუარტთა გვარიდან კათოლიკენი იყვნენ. ჯორჯ I მავე დროს, გერმანიის კურფიურსტი იყო.

რამდენიმე გამონაკლისის გარდა, ჰანოვერის დინასტიის წარმომადგენლები უხეშად, აწილად, თავსუბული, წინდაუხედავი, უპასუხისმგებლო და რაც მთავარია, ინგლისელებისათვის ძალად უცხო ბუნების ადამიანები იყვნენ და პრესა ხელადან არ უშვებდა მათი მახარად ადლების შესაძლებლობას.

ჯორჯ I-ს გაზეთები მრავალი „ეპითეტით“ ამოხდნენ. შედარებით ზრდილობიანად წერდნენ, რომ ის რეგენი იყო და რომ მისი საყვარელი ამას ვერ ამჩნევდა უარესი გონიერების მონარქიის გამო. მთელ სამეფო ოჯახს კი მოიხსენებდა, როგორც მშვიდი სავების გუნდს, რომლებიც „ტაცებულ-

დრეს, უილა IV-ს აღწერდნენ, როგორც „გენდლის, რომელიც არაფრით გამოირჩევა ვარდა იმისა, რომ თავი ანახს მთავარს“. ერთ სურათზე იგი უკანონო შეი-ლებით დატვირთულ დიდ ურემს მიათრევდა. თავის მხრივ, უილა IV პრესას „უკვლანაო სიღამ-ლისა და სიყალბის“ მატარებელს უწოდებდა.

მასინდელ უზრუნველ-გაზეთებში, გაცილებით უფრო უხამსი ლაზრება-დაცინვა იმედე-ბოდა. ასეთი რამ დღესდღეობით სასამართლო წესით დაიწყებოდა. მაგრამ უნდა აღინიშნოს, რომ პრესა სტიუარტთა გვარის ერთგული იყო და ასეთი თავდასხმებით მხოლოდ ჰანოვერის დინასტიის წინააღმდეგ ილაშქრებდა. 1716 და 1745 წლებში სტიუარტებმა სცადეს ტახტის დაბრუნება. მანოვერებმა ეს მცდელობები წარსულს დაუმტკიცეს.

თანამედროვე სამეფო პირნი ამ დინასტიის პირდაპირი შთამომავლები არიან. მათ აღარავინ ჰყავთ ტახტის მოცველი სტიუარტთა გვარიდან. ვერც დღევანდელი პრესა და უზრუნველბები, რომლებიც საზოგადოებაში ბინძური სამეფო სარეცხის გამოკლებით მდიდრებიან, დაკლებენ რაიმეს სამეფო დინასტიას. მათ, როგორც ვნახეთ, უარესიც გადაუტანათ.

ახე რომ, კატასტროფული სიტუაციებიდან სულად გამო-ვლის ასეთი ნიჭით დაჩილდოე-ბული მონარქია, უნდა ვივარუ-დოთ, რომ კადევ დიდ ხან რჩება ბრიტანეთში.

უზრუნველ „როიალტ

ბიორბი ნიშა

გაინიგა ღიგა

მეცნიერება და წარმოება

საქართველოს მსუბუქი მრეწველობის საწარმოებში დიდი რაოდენობით გროვდებოდა ქიმიური ბოჭკოს ძაფისა და ნარბისაგან მიღებული საფეიქრო მასალების ნარჩენები, რომლებსაც, როგორც ნედლეულს, საფეიქრო მრეწველობაში ვერ იყენებდნენ.

საფეიქრო მრეწველობის ინსტიტუტმა შეიმუშავა სხვადასხვა კონკრეტული რეკომენდაციები სინთეზური ბოჭკოსაგან მიღებული ნარჩენების გადამუშავებისა, ხოლო საშენ მასალათა ლაბორატორიაში ჩატარებულმა მუშაობამ შესაძლებელი გახადა დღემდე „უვარგისი“ ეს ნედლეული თბობეგარასაიზოლაციო მასალად ქცეულიყო.

* * *

საქართველოს საშენ მასალათა სამეცნიერო კვლევით ინსტიტუტში, რუსეთის „მრეწველმშენებელ“-თან ერთად, სამრეწველო შენობებისათვის დამუშავდა შვედურული კვების სვეტები და სანეინგე კოჭები. მათი დამუშავების ტექნოლოგიის გამარტივება და ნაკეთობების მაღალი ხარისხი მშენებლობაში მისი ფართო გამოყენების შესაძლებლობას იძლევა.

* * *

ამავე ინსტიტუტში, ადგილობრივი არაიდენტიფიკაციური ნედლეულისა და წარმოების ნარჩენების ბაზაზე (გულკანური ფერფლი, ტრახიტი, ბაზალტი, მინის ლეწი, მანგანუმრეწველობის ნარჩენები) დამუშავდა ჰიქსონების ახალი შედგენილობები — თეთრი, მღვანისფერი, მწვანე, ყავისფერი, წითელი, რომლებიც ტექნოლოგიურად საკმაოდ მაღალი ხარისხისა და მათი დანერგვა სამშენებლო და მხატვრული კერამიკული ნაკეთობების წარმოებაში, სილამაზეს შესძენს ჩვენს ყოველდღიურ ყოფას.

* * *

ქუთაისის ავტოქარხნის გარშემო „საკმაოდ დიდი“ ტერიტორია დაკავებული ჰქონდა თბოეგეტრო-სადგურის ჰიდრონაყარს, რომელიც ტყეებისა და ტყეარჩელის ქვანახშირის წვის ნაყოფია. ტექნიკოს მეცნიერთა აზრით, ყველაზე დიდი საშუალება მათი ათვისებისა სამშენებლო მრეწველობას აქვს — ამ ნაყარის გამოყენება სახალხო მეურნეობას საკმაოდ ეკონომიკურ ეფექტს მისცემს და ნაწილობრივ გააუმჯობესებს დასუფთავებასაც წაადგება.

საქართველოს ენერგეტიკისა და ჰიდროტექნიკურ ნაგებობათა კვლევით ინსტიტუტში, ახალი სტანდარტებისა და რეკომენდაციების გამოყენებით ჩატარებულმა მუშაობამ ნათელიყო, რომ ამ ნაყარისაგან მიღებული წიდანაცარი ეფექტური შემესება მძიმე და მსუბუქი ბეტონებისათვის, რაც, თავისთავად, ცემენტის დაზოგვისა და ეკოლოგიური კლიმატის გაუმჯობესების გარანტიას იძლევა.

მასილ ბაბუნია

ცალკე აღნიშვნის ღირსია დენის მცირე ზომის აკუმულატორული ელემენტების („ბატარეიკა“) გადამუშავების ტექნოლოგია. როგორც ცნობილია, ისინი შეიცავენ დიდი რაოდენობით ძვირადღირებულ მეტალებს (ტყვია, კალა, სპილენძი და სხვა). სპეციალიზირებულ საწარმოებში ხდება ამ ლითონების გამოცალკევება და გადამუშავება.

პოლიმერული ნივთიერებებისაგან დამზადებული ქილები, ერთჯერადი თევზები და სამედიცინო ინვენტარი, პარკები, სათამაშოების ნამტრეკები, შესაფუთი მასალები და სხვა გადიან დამუშავების სხვადასხვა ეტაპს. მიკროორგანიზმებისაგან და სხვადასხვა მინარევებისაგან გასათავისუფლებლად. პირველ ეტაპზე ხდება ამ საგნების დატუცმაცა და ცხელი წყლის ჰალოთ გარეცხვა. შემდეგ დატუცმაცებული პოლიმერი განიცდის თერმულ დამუშავებას. ამის შედეგად წარმოქმნილ მასას აქვს გრანულების სახე. დაფასობული გრანულები ეგზანგნატო სპეციალიზირებულ ქარხნებს, სადაც ხდება სხვადასხვა სახის ნაწარმის დამზადება. პოლიმერული ნედლეული ექსპორტის

პრობლემა

გადამუშავებული სიმდიდრე

სახით განვითარებულ ქვეყნებშიც გააქვთ. დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ქაღალდის მეორად გადამუშავებას. ე.წ. რეციკლირებას. ამ პრობლემის შესახებ საუბარი იყო ჩვენი გაზეთის 1993 წლის მე-8 ნომერში და ამიტომ ამ საკითხზე აღარ შეჭერდები.

მინის ჭურჭლის პრობლემა საკმაოდ რთულია. მოგეხსენებათ, რომ დასავლეთში, ზეენი ერთჯერადი და უსახური ბოთლებისა თუ ქილებისაგან განსხვავებით, ჭურჭლის იდენტიფიკაცია, რამდენიც მასში ჩასახში ადგილობრივი თუ უცხოეთის სახეობა. ამიტომ დიდ მაღაზიებში არსებობს სათავსოები, სადაც ჩაბარებული ჭარბი დაფასდება ხდება სახეობების მიხედვით. დაფასობული ბოთლები და ქილები კი დამზადებულ ფორმებს ეგზანგნატო. ამ ფორმებთან არსებული ჭურჭლის სარეცხ საწარმოებში ხდება ბოთლებისა და ქილების თერმული და ქიმიური დამუშავება, მრავალჯერადი რეცხვა და მაღალ ტემპერატურაზე გაშრობა. უსაფრთხოების გარანტია ასპროცენტია. აღსანიშნავია ისიც, რომ დაზიანებულ ბოთლებს კომპიუტერი დებს წუმს და იგი საწარმოო პროცესიდან ამოვარდება. რაც შეეხება წუნებულ ჭურჭელს და მინის ნამსხვრევებს, აქაც, ისევე როგორც პოლიმერული ნივთიერებების შემთხვევაში, ხდება მათი დატუცმაცა, გარეცხვა და გადამწობა. როგორც წესი, ასეთ მეორად მინის ტარში სხვადასხვა საყოფაცხოვრებო ქიმიური საშუალებების დაფასობა ხდება. სხვათა შორის, პოლიეთილენის მინის ფეხილს ასფალტს ურევენ. ეს ზრდის გზის საფარის გამძლეობას და ბორბლების მოჭიდების ხარისხს.

ორგანული ანუ ბუნებრივი ნარჩენებისაგან (საკვები, ჩამოცვენილი ფოთლები, ხმელი ტოტები და სხვა) ძირითადად შხადდება ორგანული სასუქი. თავდაპირველად ასეთი სახის ნაგავს აქუცმაცებენ, შემდეგ სპეციალური მანქანების საშუალებით ერთი მეტრის სიმაღლის უფნით მიწაზე მომთხრობენ. ამ უნეს ასევე ერთი მეტრის სისქის მიწით ფარავენ. შემდეგ კვლავ ნაგავს ამტვრევენ და ა.შ. ვიდრე 10 მეტრის სიმაღლის მქონე „ფენოვან ნამცხვარს“ არ მიიღებენ. გროვა უხვად ირწყვება. ორ-სამ კვირაში ბაქტერიები იწყებენ თავიანთ საქმეს ისინი შლიან ორგანულ ნივთიერებებს. ამ დროს ხდება ტემპერატურის მომატება 70 გრადუსამდე (ასეთი ტემპის გროვების ახლოს დიდი ზომის სათბურებსაც აშენებენ და ზრუნის შედეგად

რა ეფუძნება ნაგავს? — უნდა გადავფაროთ! — გვიპასუხებს მკითხველი და სწორედ იქნება: დღეს საქართველოს ნაგავს პრობლემისათვის არ სცხვება. დასავლეთის განვითარებულ ქვეყნებში კი ნაგავის პრობლემა თითქმის გადაწყვეტილია. ამაზე ქვემოთ, ახლა კი გავისხნოთ, რა იერება ყოველდღიურად სანაგვე ყუთებში — საჭმლის ნარჩენები (დღეისათვის „შემცირებული რაოდენობით“), ქაღალდი, პოლიმერული ნივთიერებებისაგან წარმოებული ნივთები (პოლიეთილენის პარკები, პლასტმასის ქილები, რეზინის ნაწარმი და სხვა), სხვადასხვა მეტალებისაგან დამზადებული საგნები, მინის ნამსხვრევები. ამას დაუმატეთ ჩამოცვენილი ფოთლები და გაშლილი ტოტებიც. ყველაფერი ეს ქალაქგარეთ, ნაგვის საყრდენებზე მიაქვთ. უკეთეს შემთხვევაში ხდება მათი მიწაში ჩამარხვა, წვეულებრივ კი... თუმცა ასეთი ნაგვის საყრდენები ბევრ თქვენთან უნახავს არცთუ იშვიათად კანონგარეშე ნაგვის საყრდენები ახალი მაღლივი კორპუსების მიმდებარე ტერიტორიებზეც არსებობს. მაგალითებისათვის შორს აღარ წავალოთ, აუცილთ მდინარე ვერეს ხეობა: უნივერსიტეტის მაღლივი კორპუსიდან მოყოლებული ზოოპარკის ჩათვლით, რას არ ნახავთ აქ — ძველი საბურავები და მანქანა-დანადგარების სხვადასხვა ნაწილები, გათბობის სექციები, ფინიტები, აბაზანები, მაგთულის ხეულები, ძირგამომავალი მეტალისა და პლასტმასის ედროები და კასრები, ბოთლები, მინის ნამსხვრევები, რეზინის მილები, პლასტმასისა და ხის ყუთები. პოლიეთილენის ნაგლეჯები და კიდეც კინ მოსთვლის, რამდენა რამ. თავი დავანებოთ იმას, რომ ეს ნაგავი ამხინჯებს და საბოლოო ჯამში ანადგურებს ბუნებას — აქ უზარმაზარი პოტენციური სიმდიდრეა თავმოყრილი. ზემოთქმული თეორიის სატყვებად რომ არ მოგეჩვენოთ, დოკალი გადავავლოთ, თუ როგორ იყენებენ საყოფაცხოვრებო ნარჩენებს განვითარებულ ქვეყნებში.

„კაკასიონის“ წინა ნომრებიდან გემახსოვრებათ, რომ საქართველოში მოქმედება დაიწყო ბუნების დაცვის მსოფლიო ფონდის (WWF International) მოსახლეობის ეკოლოგიური განათლების პროგრამამ. ამ პროგრამის საქართველოს საკოორდინაციო ჯგუფმა ცოტა ხნის წინათ მიიღო სამ ათეულამდე ვიდეოფილმი, რომლებიც ბუნების დაცვის პრობლემებს ეხება. ფილმების ჩვენება საქართველოს ტელევიზიით მომავალი წლის იანვრიდან დაიწება. აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ ფილმების ჩვენების ექსკლუზიური უფლება მხოლოდ ამ ორგანიზაციას აქვს.

დავუბრუნდეთ ჩვენს ძირითად თემას. WWF-ის მიერ გამოგზავნილ ფილმებს შორის ერთი დასავლეთი ევროპაში საყოფაცხოვრებო ნარჩენების უტილიზაციის პრობლემებს ეხება, რაც გაგაცნობთ ამ პრობლემის გადაჭრის ძირითად ასპექტებს დასავლეთში.

პირველ რიგში, ეს არის მოსახლეობის მაღალი ეკოლოგიური კულტურა. აქ არავის მოუვა თავში ფანჯრიდან მოისროლოს გადამწვარი ნათურა თუ გამოხრული ქათმის ტყელი. მეორე — საყოფაცხოვრებო ნარჩენების უტილიზაციის ორგანიზების მაღალი დონე: სახლების წინ დგას პერმეტული სანაგვე ყუთები, რომლებიც სხვადასხვა სეკციებისაგან შედგება. აქ ცალკეა გამოყოფილი სათავსოები ქაღალდისათვის, პოლიმერებისათვის, საჭმლის ნარჩენებისათვის, მინის ჭურჭლისათვის და მეტალისათვის. სპეციალურ, კონტა მანქანებს დილით და საღამოთი გააქვთ ნაგავი ქალაქგარეთ არსებულ ნაგვის გადამამუშავებელ საწარმოებში. აქ სხვადასხვა სახის ნარჩენები ახალ ცხოვრებას იწყებენ.

ჯარითი დაბარისებებს მაღალი მაგნიტუდის საშუალებით ახდენენ. რეზინა და ფოლადის ნივთები მეტალურგიული ქარხნებისაგან იღებენ ხოლო ალუმინისაგან დამზადებული ნივთებისა და გამაგრებული წყნების ქილების წარმოება ადგილობრივად ხდება და ნაღობი ახლოს საწარმოებს ეგზანგნატო.

ყურადღება!!!

შოკლისმცოდნეთა პირველი ეროვნული ჩემპიონატი

VIII ტურის პასუხები: (თემა: „თანამედროვე მსტრად“) **1. BLACKPOOL; 2. 1980; ANGIE; 3. NOTHING COMPARES TO YOU;**
 4. ელტონ ჯონი; 5. საკუთარმა ცოლმა, უბრალოდ დაბადების დღის მისლოცად; 6. GEORGE HARRISON; 7. Red hot Chilli peppers -ის ახალი გიტარისტი, რიგით III; 8. MICHAEL JACKSON; 9. კლასიკური; 10. ფიშის ნამდვილი სახელია Dereck William Dick; 11. „უკანასკნელ იმპერატორზე“ უნდა ემუშავა Mark Nopfler-ს; 12. 1974 წელს „ოსკარი“ აიღო ნინო როტა.

IX ტური (თემა — „კინო და თეატრი“) **27.01.94**

1. ქართული თეატრის მოსკოვური გასტროლების დროს ერთი დღის განმავლობაში ერთი და იგივე სპექტაკლი სამჯერ ითამაშეს, სამჯერვე მთავარი გმირის სხვადასხვა შესრულებით. რა სპექტაკლი იყო და ვინ ითამაშა? როდის?
2. რომელ ცნობილ საზღვარგარეთულ პიესაში იკარგება უფრო-უკლებლად ერთ-ერთი პერსონაჟი?
3. რომელ თეატრში თამაშობდნენ მსახიობები ერთი და იგივე როლებს მთელი ცნობილების მანძილზე?
4. აღორძინების ეპოქის რომელი ცნობილი დრამატურგის პიესის მეორეხარისხიანი პერსონაჟები იქცნენ XX საუკუნის პიესის მთავარ გმირებად?
5. XX საუკუნის რომელმა ცნობილმა დრამატურგმა მიმართა თავის პიესაში ბერძნულ მითს დიონისე-ზაგრეუსის შესახებ?
6. რომელმა ქართველმა რეჟისორმა გახსნა უცხოეთში თეატრი „ძველი სამტრედო“?
7. „მე-1916 წელს შევისწავლე კინოაუდიტორია და მივედი იმ დასკვნამდე, რომ მკუთრებელზე შემოქმედების მთავარი წერხი მონტაჟია“. რომელ კინემატოგრაფისტს ეკუთვნის ეს სიტყვები?
8. რომელი რუსი კინოხელოვანი ცნობილი მანიფესტის — „ჩვენ“ — ავტორი?
9. სად ჩატარდა 1929 წელს დამოუკიდებელი კინოს მსოფლიო კონგრესი, რომელიც კინოფილმების დამოუკიდებელი წარმოების და გაყიდვების ამოცანას ისახავდა და მის მუშაობაში 24 ქვეყნის წარმომადგენელი მონაწილეობდა?
10. რა გახდა რეჟისორ ალენ კროუსლენდის მუსიკალური ფილმის „ჩაწის მომღერლის“ ტრიუმფის მიზეზი?
11. ვის თვლიდა თავის შემგვიდრედ კინოხელოვნებაში გენიალური ფრანგი რეჟისორი ჟან რენუარი?
12. რომელმა ქართველმა რეჟისორმა განასოცია სტეფან ცვაიგის ერთ-ერთი ნოველის გერმანიკა?

პასუხები:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____
11. _____
12. _____

— მიიღება მხოლოდ „კავკასიონიდან“ ამოჭრილი და გარკვევით შევსებული ბლანკები.

— პასუხების მიღების ბოლო ვადაა 9 თებერვალი — 16 სთ. 00 წთ. ჩვენი მისამართია: 380009 თბილისი, პეტრიაშვილის ქ. N7. ტელეფონი 29-48-05

ფირმა „კოკა-კოლა“ და გაზეთი „კავკასიონი“ გისურვებთ წარმატებას!

სახელი, მამის სახელი, გვარი: _____

ასაკი: _____; პროფესია: _____

მისამართი, ტელ: _____

თუ გსურთ დააყაროთ კონტაქტი

SPIKA

თუ გსურთ დააყაროთ კონტაქტი თურქეთის ნაფყვან კომპანიებთან, დაგვიკავშირდით

ტელეფონები: 37-27-73, 95-21-40

S
S S
S

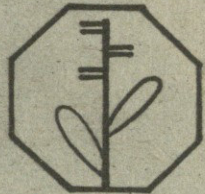
თუ გსურთ მონაწილეობა მიიღოთ თბილისში ინდივიდუალური საცხოვრებელი სახლების მშენებლობაში დარეკით:

31-66-86 29-48-05

სამედიცინო-კოსმეტიკური

შირბა

„შრომანი“

წარმატებით მკურნალობს ქარბთმინიობას. თმის მოშორება და მკურნალობა წარმოებს სამკურნალო მცენარეებსა და ფუტკრის პროდუქტებზე დამზადებული საშუალებებით. მკურნალობის მეთოდი ოჯახური წარმოშობისაა, ხასიათდება შესანიშნავი კოსმეტიკური ეფექტით და არ გააჩნია გვერდითი მოვლენები. ყოველი სეანსის შემდეგ თმის საფარი საგრძნობლად მცირდება და თანდათანობით ქრება. მკურნალობის ხანგრძლივობა ინდივიდუალურია.

აქვე შეგიძლიათ შეიძინოთ საფირმო წარმოების ეფექტური მცენარეული პრეპარატები:

1. ანტიალსერი (კუჭისა და თორმეტგოჯა ნაწლავის სამკურნალო საშუალება);
 2. ნეფროსტაბილი (გლომერული ნეფრიტი, პიელონეფრიტი);
 3. ქოლისდოლი (ნაღვლის ბუშტის ანთება);
 4. ნეფროლიტი (ნეფროზის სამკურნალო).
- მისამართი: საბურთალო, იოსებძის 53 (161-ე სკოლისთან, მეტრო „პოლიტექნიკური“) ტელ.: 37-38-13
 კოსმეტიკური განყოფილება: მიღება ყოველდღე კვირის ჩათვლით 10-დან 18 საათამდე.
 სამედიცინო განყოფილება: სამშაბათი, ხუთშაბათი, შაბათი 10-დან 12 საათამდე.

TOEFL

მხოლოდ ჩვენთან შეგიძლიათ მოემზადოთ და გაიაროთ რეგისტრაცია

აშშ-ს საელჩოს TOEFL-ის გამოცდებზე.

მისამართი: თბილისი, იმედაშვილის № 4 (გაგარინის მოედანთან), 123-ე საშ. სკოლა.

ტელ: 37-05-11, 37-07-56

კომპიუტერზე მუშაობის შესწავლის მსურველთა საყურადღებოდ!

განათლების სამინისტროს სსხ „ინფორმატიკა“-ს თბილისის ინფორმატიკის სასწავლო-მეთოდური ცენტრი გიწვევთ პერსონალური კომპიუტერის შემსწავლელ კურსებზე. მსმენელებს საწყისი ცოდნისა და მოთხოვნების მიხედვით შეუძლიათ შეარჩიონ ცენტრში მოქმედი კურსებიდან მისთვის სასურველი.

სწავლების პერიოდში მსმენელთა განკარგულებაშია IBM-ის ტიპის პერსონალური კომპიუტერები, პროგრამული საშუალებები და მეთოდური ლიტერატურა. კურსდამთავრებული მიიღებს შესაბამის სერთიფიკატს.

მისამართი: ჭავჭავაძის ქ. N37, კომპლექს „მშენებელი“-ს ტარიტორია
 ტელ: 29-48-60; 23-53-17

მე-6 ქართული გიმნაზია და გაზეთ „კავკასიონის“ რედაქცია სამძიმარს უცხადებენ მიხეილ მინდამეს დედის მერი ჯუღელის გარდაცვალების გამო.

ეროვნული უნივერსიტეტი
 ვყიდი 2 ოთახიან ბინას, მშენებარე ლოჯიით, სარდაფით, ნუცუბიძის ქუჩაზე, რვა-სართულიანი სახლის მე-8 სართულზე.
 ფასი შეთანხმებით. ტელ.: 38-09-96
 ვალიკო

ვყიდი ავტომანქანა „ნივა“-ს, 1989 წლის დეკემბერში გამოშვებულს, გავლილი აქვს 60 000 კილომეტრი, ფასი 3000 დოლარი.
 ტელ.: 29-48-05

ვცვლი ჟიგულის მარკის 06-ის ტიპის ავტომანქანას (კარგ მდგომარეობაში) ერთ ან ორ ოთახიან ბინაზე მეტროსთან ახლოს.
 ტელ.: 38-09-96
 ვალიკო.

მესაჭიროება მუსიკის მასწავლებელი (ფორტეპიანო)
 ტელ.: 60-21-68

ვყიდი იტალიურ ოთხქერიან ლუმელს (სამი გაზის, ერთი — ელექტრო). ფასი 600 დოლარი.
 ტელ.: 75-99-90

ვყიდი „06“ მარკის ავტომობილს შეღავათიან ფასში. ავტომობილი კარგ მდგომარეობაშია. მსურველებს გთხოვთ დარეკოთ.
 ტელ.: 22-35-93

გაზეთი „Coca-Cola-კავკასიონის“ სარეკლამო სააგენტო

„Coca-Cola“ ბირჩევთ: თუ გსურთ იზოვოთ ფული, ნუ დაზოგავთ მას რეკლამისათვის

სააგენტო გთავაზობთ: ნებისმიერი სარეკლამო განცხადების განთავსებას.

ფირმებისათვის, კომერციული სტრუქტურებისათვის, ანგარიშსწორება მოხდება ამერიკული დოლარის ექვივალენტური კურსით კუპონებში:

შიდა გვერდზე 1კვ. სმ. — \$ 0.05

ბოლო გვერდზე 1კვ. სმ. — \$ 0.1

პირველ გვერდზე 1კვ. სმ. — \$ 1.

ანგარიშსწორების დროს გათვალისწინებულია შეღავათები იმ შემთხვევაში, თუ რეკლამა გამოქვეყნდება

5 ნომერში — 20%

10 ნომერში — 30%

გაზეთში უშასლოდ შეგიძლიათ გამოაქვეყნოთ შემდეგი სახის კერძო განცხადებები:
„ვეიდი“, „გავეიდი“, „ვაჭირავებ“, „ვიჭირავებ“, „ვცვლი“, „მესაჭიროება“.

ჩვენი მისამართია: თბილისი, პეტრიაშვილის ქუჩა №7, ტელ.: 29-48-05